

משנה מסכת עדיות (מ)

• [פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#) • [פרק ה](#) • [פרק ו](#) • [פרק ז](#) • [פרק ח](#)

פרק א

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#) [משנה יב](#) [משנה יג](#) [משנה יד](#)

פרק ב

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#) [משנה י](#)

פרק ג

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#) [משנה יא](#) [משנה יב](#)

פרק ד

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#) [משנה יא](#) [משנה יב](#)

פרק ה

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

פרק ו

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#)

פרק ז

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#)

פרק ח

א

פרק

א

משנה

-

א

פרק

שְׁמַאי אוֹמֵר, כָּל הַנְּשִׁים דִּין שְׁעָתוֹ. וְהַלֵּל אוֹמֵר, מִפְּקִידָה לְפְקִידָה, אֶפְלוּ לְיָמִים הַרְבֵּה. וְחַכְמִים אוֹמְרִים, לֹא כְדַבְּרֵי זֶה וְלֹא כְדַבְּרֵי זֶה, אֲלֵא מַעַת לַעַת מִמַּעֲטָת עַל יַד מִפְּקִידָה לְפְקִידָה, וּמִפְּקִידָה לְפְקִידָה מִמַּעֲטָת עַל יַד מַעַת לַעַת. כָּל אִשָּׁה שִׁישׁ לָהּ וּסֹת, דִּיָּה שְׁעָתָה. הַמְשַׁמֶּשֶׁת בְּעַדִּים, הֵרִי זֹו כְּפְקִידָה, מִמַּעֲטָת עַל יַד מַעַת לַעַת וְעַל יַד מִפְּקִידָה לְפְקִידָה :

ר"ע מברטנורה **שְׁמַאי אוֹמֵר כָּל הַנְּשִׁים דִּין שְׁעָתוֹ.** כָּל הַנְּשִׁים הַרוֹאוֹת דָּם, דִּין שְׁעָתוֹ לְטִמְאָה טְהוֹרוֹת שֶׁנִּגְעוּ בָּהֶן מִשְׁעַת רְאִיתָן וְאִילָד. וְלֹא אֲמַרִינָן מִקְמֵי הַכִּי נִמְי הָוָה דָּם וְכִתְלֵי בֵּית הַרְחֵם הַעֲמִידוּהוּ וְהִיתָה טִמְאָה מִקְדָּם שְׁכָל הַנְּשִׁים מִטִּמְאוֹת בְּבֵית הַחִיצוֹן וְאִף עַל פִּי שְׁלֵא יֵצֵא הַדָּם לַחוּץ. וְטַעַמָּא דְשְׁמַאי דְלֹא חִישׁ דְלִמָּא מִקְמֵי הַכִּי הָוָה דָּם, שְׁאֵם אִתָּה אוֹמֵר כֵּן, לְבוּ שֶׁל אָדָם נֹקֵפוּ תְּמִיד בְּשַׁעַת בִּיאָה וּפּוֹרֵשׁ מֵאִשְׁתּוֹ

וּנְמִצָּאת מְבִטֵּל בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה: **מִפְּקִידָה לִפְקִידָה**. בְּדָקָה
הַיּוֹם וּמִצָּאָה טְהוֹרָה וּבְדָקָה לְסוֹף שָׁבוּעַ וּמִצָּאָה טְמֵאָה, חוֹשְׁשִׁים
לְמַגְעָה מִבְּדִיקָה רֵאשׁוֹנָה וְאֵילָף, שְׁמָא עִם סְלוֹק יְדִיהָ רָאָתָה וְכִתְּלֵי בֵּית
הָרַחֵם הָעֵמִידוּהוּ. וּלְבִטּוֹל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה לֹא חִישִׁינּוּ, דְּדוֹקָא לְטְהוֹרוֹת הוּא
דְּמִטְמָאִינּוּ לְהוּ מִפְּקִידָה לִפְקִידָה, וְלֹא לְבַעֲלָהּ. וְשְׁמָאֵי אוֹמְרֵי, אֵי
מִטְמָאת לָהּ לְטְהוֹרוֹת, לְבוּ נוֹקְפוּ וּפּוֹרְשֵׁי נְמִי מִתְּשֻׁמִּישׁ: **לֹא כְּדַבְּרֵי זֶה**
וְלֹא כְּדַבְּרֵי זֶה. לֹא כְּדַבְּרֵי שְׁמָאֵי דְמִקְל טְפִי וְאִינוּ עוֹשֶׂה סִיג לְדַבְּרֵי, וְלֹא
כְּדַבְּרֵי הֵלֵל שְׁהַפְּרִיזוּ עַל מִדּוֹתֵינוּ וּמְחַמִּיר יוֹתֵר מְדַאֵי, דְּוַדַּאי כְּלִי הָאֵי
יָמִים רַבִּים לֹא מוֹקְמֵי כְּתְּלֵי בֵּית הָרַחֵם דָּם: **מֵעַת לַעַת מְמַעֲטַת עַל יַד**
מִפְּקִידָה לִפְקִידָה. שְׁנֵי זְמָנִים הִזְכְּרוּ בְּאִשָּׁה לְטְמֵא טְהוֹרוֹת לְמִפְּרָעַ, וְהֵלֵף
אַחַר הַקֵּל שְׁבַשְׁנִיָּהּ. אִם מִפְּקִידָה לִפְקִידָה יוֹתֵר עַל מֵעַת לַעַת, הֵלֵף
אַחַר מֵעַת לַעַת וְלֹא תִטְמָא אֶלָּא טְהוֹרוֹת שְׁנַגְעָה מְאֵתְמוֹל בְּשַׁעָה
הַזֹּאת. וְאִם מֵעַת לַעַת יוֹתֵר עַל מִפְּקִידָה לִפְקִידָה, כְּגוֹן שְׁבַדְקָה עֲצֻמָּה
שְׁחָרִית וּמִצָּאָה טְהוֹרָה וְעַרְבִית מִצָּאָה טְמֵאָה, לֹא מִטְמָאִינּוּ אֶלָּא הַנָּדָה
טְהוֹרוֹת דְּמִבְּדִיקַת שְׁחָרִית וְאֵילָף. וְהֵלְכָה כְּחַכְמַיִם: **עַל יַד**. אַחַר. כְּמוֹ
וְעַל יַדוֹ הַחֲזִיק, בְּסִפְרֵי עֲזָרָא ב' [נְחֻמָּיָה ג], שֶׁהוּא כְּמוֹ וְאַחֲרָיו הַחֲזִיק וְשֵׁם
[טו]: **וְסֵת**. קְבוּעַ, שְׁנִקְבַּע לָהּ זְמַן הָאֲרַח שְׁלֹשׁ פְּעֻמַּיִם, וּבְדָקָה בְּשַׁעַת
וְסֵתָהּ וּמִצָּאָה טְמֵאָה, דִּיָּהּ שְׁעֵתָהּ, וְלֹא חִישִׁינּוּ דְלָמָּא מְקַמֵּי הַכִּי הוּא,
דְּוַדַּאי אֲרַח בְּזַמְנוֹ בָּא: **וְהַמְשַׁמֶּשֶׁת בְּעֵדִים הָרִי זֹו כְּפִקִידָה**. תְּרַתֵּי קִתְּנֵי,
וְהַכִּי קְאָמְרֵי, וּמְשַׁמֶּשֶׁת בְּעֵדִים, כְּלוֹמֵר מִצְוָה עַל כָּל אִשָּׁה לְשַׁמֵּשׁ בְּשְׁנֵי
עֵדִים שְׁבוּדָקַת בְּהוֹן, אֶחָד לְפָנֵי תְשֻׁמִּישׁ וְאֶחָד לְאַחַר תְּשֻׁמִּישׁ: **הָרִי זֹו**
כְּפִקִידָה. הָעֵד שֶׁלְאַחַר תְּשֻׁמִּישׁ הָרִי הוּא כְּפִקִידָה: **מְמַעֲטַת עַל יַד מֵעַת**
לַעַת וְעַל יַד מִפְּקִידָה לִפְקִידָה. דְּמַהוּ דְתִימָא שְׁמָא תִרְאָה טַפַּת דָּם
כְּחֻרְדָּל וְתַחֲפִנָּה שְׁכַבַּת זָרַע וְלֹא לְהוּי כְּפִקִידָה, קָא מְשַׁמַּע לָן מִתְּנִיתִין
דְּעֵד שֶׁלְאַחַר תְּשֻׁמִּישׁ הוּא כְּפִקִידָה. אֲבָל הָעֵד שֶׁלְפָנֵי תְשֻׁמִּישׁ אִינוּ
כְּפִקִידָה, שְׁמַתוּדָה שֶׁהִיא מְהוּמָה לְבִיתָהּ, כְּלוֹמֵר בְּהוּלָה לְשַׁמֵּשׁ, אֵינָה
מְכַנְסַת אוֹתוֹ לְחוֹרִין וְלִסְדָּקִין: (ר"ע מִבְּרִטְנוֹרָה).

רמב"ם אמר כל זה לחלוק על ר' אליעזר שאמר ארבע נשים דיין שעתן כמו
שמבואר בפרק ראשון ממסכת נדה ושמאי סבר אין הארבע נשים בלבד
אלא כל הנשים דיין שעתן ר"ל כשהן נוגעות טהרות וראו דם אין אומרים
שמה קודם לכן ראו דם ולא הרגישו בעצמן ואותן טהרות שנגעו בהן
טמאות וזהו דין תורה אבל הלל עשה סייג לדבריו ואמר מפקידה לפקידה
ואפ"י לימים הרבה כי כשתבדוק עצמה באחד בשבת על דרך משל ומצאה
עצמה טהורה ועמדה עד יום חמישי לא פקדה עצמה ובדקה עצמה ונמצאת
טמאה כל מה שנגעה מן הטהרות מיום ראשון אחר הפקידה הראשונה עד
הפקידה השניה הם טמאות כלם על דעת הלל וזו היא חומרא שהחמיר
ושמאי לא סבר חומרא זו שהיה חושש לבטול פריה ורביה כי אם נשים

אותה בחזקת טמאה מפקידה לפקידה תהיה אצל בעלה לעולם ספק טמאה ולא ישמש עמה ברוב הימים :

וחכ"א מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה. ופירוש זה כי כשבדקה עצמה ומצאה טהורה ועמדה ימים רבים שלא בדקה עצמה ואח"כ בדקה עצמה ומצאה עצמה טמאה כל הטהרות שנגעה מעת שבדקה עצמה ומצאה עצמה טמאה טמאות ופירוש ממעטת תחזור לאחור: וענין מפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת כי כשבדקה עצמה ומצאה עצמה טהורה אח"כ בדקה עצמה ומצאה עצמה טמאה כל הטהרות שנגעה מפקידה ראשונה עד פקידה שניה טמאות ובלבד שתהיו השתי בדיקות בתוך הארבעה ועשרים שעות ויהיה משמעות דברי חכמים כך אם היה בין פקידה לפקידה ימים הרבה אינה ממעטת על יד אלא מעת לעת ואם היה מפקידה לפקידה פחות מארבעה ועשרים שעות ממעטת על יד מפקידה לפקידה בלבד: ופ"י ווסת שעות ידועות לטומאה כגון שתהיה מנהגה שתראה דם נדוטה משלשים לשלשים יום או משני חדשים לשני חדשים כי כשתראה דם בעת הידוע אינה ממעטת על יד כלל:

והמשמשת בעדים. אינו ר"ל שיכולה אשה לשמש בעדים ובזולת עדים אבל ר"ל כי כששמשה ביתה שאין זה מותר לה אלא בעדים ופ"י עדים אותם בגדים שמקנחת עצמה בהם אחר התשמיש היא והוא ואם נמצאו אותן בגדים טהורין והרי זו כפקידה והשמיענו זה לפי שיעלה בדעתנו כי הבגדים שמקנחים עצמם היא ובעלה כשנמצאו טהורים שלא יהיו חשובים כפקידה דשמא מעט דם היה על אותן בגדים ונתערב בזרע ואינו נראה הודיענו שאין לחוש לזה והבגד שמקנחת בו עצמה קודם התשמיש כמו שנתבאר בראש מס' נדה ואע"פ שאין זה ראוי אינו נחשב כפקידה לפי שנחוש שמא דם שתת ממנה אבל היא לגודל תאותה לתשמיש לא הכניסה אותו הבגד כל צרכו ומעקרנו כי האשה כשיצא ממנה דם מן המקור ואע"פ שאינו יוצא חוץ לגופה אלא שעומד בתוך גופה היא טמאה לפי שנאמר דם יהיה זובה בבשרה ואע"פ שהוא בבשרה ועוד יתבאר זה במקומו במסכת נדה: ואמרו ממעטת בעל יד מעת לעת ועל יד מפקידה לפקידה. הוא דעת חכמים וכמו שבארתי. והלכה כחכמים: (רמב"ם)

פרק א - משנה ב

שְׁמַאי אומר, מִקֵּב לְחֵלָה. וְהֵלֵל אומר, מִקְבִּים
{א}. וְחֲכָמִים אומרים, לא כְּדַבְּרֵי זֶה וְלֹא
כְּדַבְּרֵי זֶה, אֲלָא קֵב וּמְחַצָּה חֲזִיבִים בְּחֵלָה.
וּמִשֶּׁהִגְדִּילוּ הַמְדוֹת אָמְרוּ, חֲמִשָּׁת רְבָעִים
חֲזִיבִין. רַבִּי יוֹסִי אומר, חֲמִשָּׁה, פְּטוּרִין. חֲמִשָּׁה
וְעוֹד, חֲזִיבִין :

ר"ע מברטנורה **מקב לחלה.** עסה שיש בה קב חיבת בחלה : קב ומחצה
חֲזִיבִים בְּחֵלָה. שֶׁהוּן שְׂבָעָה לְגִין וּבִיצָה וְחֲמִשׁ בִּיצָה, לְמִדָּה מְדַבְּרִית. וְהוּא
עֹמֵר לְגַלְגַּלְת עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שְׁחִיב בְּחֵלָה, כְּדַכְתִּיב (במדבר טו) רֵאשִׁית
עֲרֹסְתֵיכֶם, כְּדִי עֶסֶת מְדַבֵּר. וְהוֹסִיפוּ שְׁתוֹת בִּירוּשְׁלַמִּיּוֹת, וְנִמְצְאוּ שֵׁשׁ
מְדַבְּרִיּוֹת נִכְנָסִים בְּחֲמִשׁ יְרוּשְׁלַמִּיּוֹת, וְלֵג הַנְּשֹׂאָר וּבִיצָה וְחֲמִשׁ בִּיצָה
עוֹלִים לְלֵג יְרוּשְׁלָמִי. שֶׁהֵלֵל מְדַבְּרֵי שֶׁשָּׁה בִּיצִים, תִּתְנַם בְּחֲמִשׁ בִּיצִים
גְּדוֹלוֹת, נִמְצָא הֵלֵל חֶסֶר בִּיצָה גְּדוֹלָה, תָּן בִּיצָה וְחֲמִשׁ בִּיצָה תַּחַת הַבִּיצָה
גְּדוֹלָה, שֶׁהַחֲמִשׁ בִּיצָה שֶׁהוּא שְׁתוֹת מְלֵבֵר נוֹסֵף עַל הַבִּיצָה, נִמְצְאוּ שֵׁשׁ
בִּיצִים גְּדוֹלִים שֶׁהוּן לֵג גְּדוֹל, הֵרִי הוּן שֶׁשָּׁה לְגִים גְּדוֹלִים שֶׁהוּן קֵב וּמְחַצָּה :
מִשֶּׁהִגְדִּילוּ הַמְדוֹת. זוֹ הִיא מִדָּה צְפוּרִית, שֶׁהוֹסִיפוּ שְׁתוֹת עַל שֶׁל
יְרוּשְׁלַמִּית, נִמְצְאוּ הַשֶּׁשָּׁה לְגִין חֲמִשָּׁה, שֶׁהוּן חֲמִשָּׁת רְבָעֵי קֵב, שֶׁהֵקֵב
אַרְבָּעָה לְגִין : חֲמִשָּׁה וְעוֹד חֲזִיבִים. דְּקִסְבֵּר רַבִּי יוֹסִי, מִדָּה מְדַבְּרִית הִיוּ
בִּיצִים גְּדוֹלוֹת מְשֻׁלְּנוּ אֶחָד מֵעֶשְׂרִים בְּבִיצָה לְכָל בִּיצָה. וְהֵלֵךְ כְּחֲכָמִים,
דְּקֵב וּמְחַצָּה יְרוּשְׁלָמִי דְּהִינּוּ שֶׁשָּׁה לְגִין יְרוּשְׁלַמִּיּוֹת שֶׁהוּן שְׂבָעָה לְגִין
וּבִיצָה וְחֲמִשׁ בִּיצָה מְדַבְּרִיּוֹת, הוּן שְׁעוֹר חֵלָה. וְהוּן אַרְבָּעִים וְשֵׁשׁ בִּיצִים
וְחֲמִשׁ בִּיצָה. וְרַמְבַּ"ם אֵין וְחֶקֶר וְתִקְוָה וּבְדָק וּמְצָא שֶׁמִּשְׁקַל חֲמִשׁ מְאוֹת
וְעֶשְׂרִים דִּרְהַ"ם מְקַמַּח חֲטִים הוּא שְׁעוֹר הַקַּמַּח הַחֲזִיב בְּחֵלָה. וּמִשְׁקַל
הַדִּרְהַ"ם יָדוּעַ בְּמִצְרַיִם הַיּוֹם וּבְכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא מִשְׁקַל שְׁשִׁים
וְאַחַד גְּרָגִירֵי שְׁעָרוֹת בְּקָרוֹב : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} **מקבים.** בִּירוּשְׁלָמִי מְפָרֵשׁ טַעְמָא, מִשּׁוּם דְּאֵיפָה שְׁמוֹנָה עֶשְׂרִי
קֵבִין, וְעֲשִׂירִית מְלֵבֵר הִינּוּ שְׁנֵי קֵבִין, וְכֹאֲתוֹ שְׁעוֹר צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ חֵלָה לְהֵלֵל.
וְשְׁמַאי סָבֵר דְּצָרִיךְ שְׁתֵּי חֵלוֹת לְעֹמֵר, שֶׁהִיוּ עוֹשִׂין מִמֶּנּוּ שְׁתֵּי אֲכִילוֹת, אַחַת
בְּבֶקֶר וְאַחַת בְּעֶרֶב, וְכִשְׁעוֹר אֲכִילָה אַחַת חֲשִׁיב שְׁמַאי עֶסֶת מְדַבֵּר. תוֹסְפוֹת :
(עיקר תוי"ט).

רמב"ם הקב. הוא ששית הסאה וכבר בארנו שעורו בסוף פאה :

משהגדילו המדות. [נוסף על שיעור הקב ורובע. רובע הקב. ורובע הוא רובע הקב.] שיעור
הקב רובע הקב ורובע הוא רובע הקב ושמו שיעור חלה חמשה רבעים והוא
קב ורובע וכאילו זה הקב ורובע מן המדה הגדולה הזאת הוא קב וחצי מן
המדה הראשונה וכבר בארנו בפרק שני ממסכת חלה ששיעור החלה נודע
במדה ולא במשקל לשנוי הדברים הנמדדים בכבדותם וקלותם אע"פ
שהמדה אחת ולשם בארנו שמדת החלה היא מדה שיהיה רחבה עשר
אצבעות על עשר אצבעות ברום שלש אצבעות ועשירית אצבע ועשירית
עשירית אצבע וחלק משני אלפים וחמש מאות מאצבע על הדקדוק ואם
תרצה לומר בקרוב מעט מאד תאמר מדה שיהיה בה שבעה אצבעות פחות
שתי תשיעיות אצבע ברום ז' אצבעות פחות ב' תשיעיות אצבע וכבר בארנו
פעמים רבות כי האצבע שמשערים בו הוא הגודל ואני עשיתי מדה בתכלית
מה שיכולתי מן הדקדוק ומצאתי הרביעית הנזכרת בכל התורה תכיל מן
היין קרוב כ"ו כספים הנקראים דרה"ם בערבי ומן המים קרוב לכ"ז
דרה"ם ומן החטה קרוב לאחד ועשרים דרה"ם ומקמח החטה כגון שמנה
עשר דרה"ם ומצאתי שיעור חלה באותה המדה חמש מאות ועשרים דרה"ם
בקרוב מקמח חטים ואלה הדרה"ם כלם מצריות וכמו כן אלה המינים
שמדדתי מצריות גם כן והלכה כחכמים: (רמב"ם)

פרק א - משנה ג

הֵלֵל אֹמֵר, מְלֵא הֵיִן מֵיִם שְׁאוּבִין פּוֹסְלִין אֶת
הַמְּקוֹה, אֶלֶּא שְׁאָדָם חֵיֵב לֹמֵר בְּלִשׁוֹן רַבּוֹ **[ב]**
[ג]. וְשִׁמְאֵי אֹמֵר, תִּשְׁעָה קֶבֶין **[ד]**. וְחֻכְמֵיִם
אוֹמְרִים, לֹא כְדַבְּרֵי זֶה וְלֹא כְדַבְּרֵי זֶה, אֶלֶּא
עַד שֶׁבָּאוּ שְׁנֵי גִרְדֵּיִם מִשְׁעַר הָאֲשָׁפוֹת
שְׁבִירוֹשְׁלֵיִם וְהֵעִידוּ מְשׁוּם שְׁמַעְיָה וְאַבְטָלְיוֹן,
שְׁלֹשֶׁת לֶגֶין **[ו]** מֵיִם שְׁאוּבִין פּוֹסְלִין אֶת
הַמְּקוֹה, וְקִיְמוּ חֻכְמֵיִם אֶת דְּבָרֵיהֶם:

ר"ע מברטנורה **היו**. שְׁנַיִם עָשָׂר לַגֵּיץ : פּוֹסְלִין אֶת הַמְּקוֹה. אִם נָפְלוּ בְּתוֹכוֹ קֹדֶם שְׁנַשְׁלֵם שְׁעוֹרוֹ. אָבֵל לְאַחַר שְׁנַשְׁלֵם, אֶפְלוּ הַשְּׁלִיךְ לְתוֹכוֹ כֹּל מִיַּם שְׂאוּבִים שְׁבָעוֹלָם שׁוֹב אֵינָן פּוֹסְלִים : **שְׁחִיב אָדָם לומר בלשון רבו**. כְּלוּמַר, הֵינּוּ אֵינּוּ לְשׁוֹן מְשֻׁנָּה אֶלָּא לְשׁוֹן תּוֹרָה, אֶלָּא כִּדְ שָׁמַע מְרֻבּוֹתָיו שְׁמַעִיהָ וְאַבְטָלִיוֹן. וְרַמְבַּ"ם קִבֵּל מֵאַבּוֹי ז"ל שֶׁמִּפְּנֵי שֶׁהָיוּ שְׁמַעִיהָ וְאַבְטָלִיוֹן גָּרִי צָדֵק לֹא הָיוּ יְכוֹלִין לְהוֹצִיא מִפִּיהֶן מִלַּת הַיֵּן, וְהָיוּ אוֹמְרִים אִין בְּמִקּוּם הַיֵּן, כְּדָרְךָ בְּנֵי אָדָם עַד הַיּוֹם שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְחַתֵּךְ בְּאוֹתִיּוֹת [אחה"ע], וְהָיָה הַלֵּל גַּם הוּא אוֹמֵר אֵין, כְּמוֹ שֶׁהָיוּ רַבּוֹתָיו שְׁמַעִיהָ וְאַבְטָלִיוֹן גָּרִי צָדֵק אוֹמְרִים : **גְּרָדִיִּים**. אוֹרְגִים : **מִשְׁעַר הָאֲשָׁפוֹת**. הַזְכִּיר הַתְּנָא שֶׁם אֲמַנּוֹתָן וְשֶׁם שְׁכוּנָתָן, לומר לך שֶׁלֹּא יִמְנַע אָדָם עֲצֻמוֹ מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ. שֶׁאֵין לך אֲמַנּוֹת פְּחוּתָה מִן הַגְּרָדִי **{ה}**, שֶׁאֵין מַעֲמִידִים הַיִּמְנוֹ לֹא מִלְּךָ וְלֹא כֹהֵן גָּדוֹל, וְאֵין שְׁעַר בִּירוּשָׁלַיִם פְּחוּתָה מִשְׁעַר הָאֲשָׁפוֹת, וְהַכְרִיעוּ בְּעֻדּוֹתָן לְכָל חֻכְמֵי יִשְׂרָאֵל : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ב}** **רבו**. וְהַטַּעַם לְדַבְּרֵי רַבּוֹ, שֶׁרָצָה לְגַלּוֹת כִּי מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ הַיָּא הַמִּדָּה הַגְּדוֹלָה שֶׁל מִדּוֹת תּוֹרָה בִּלְחַ, כְּדַכְתִּיב [שמות ל] וְשָׁמֹן זֵית הַיֵּן, הַלֶּכֶף הַיָּא חֲשׂוּבָה לְפִסֵּל אֶת הַמְּקוֹה. וְאָף עַל פִּי שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּתוֹרָה מִדּוֹת קְטַנּוֹת מִזֹּאת, כִּיּוֹן דְּפִסּוּל זֶה מִדְּרַבָּנָן הוּא, אֲזַלְיִן בְּתַר הַמִּדָּה הַגְּדוֹלָה הַמְּפֹרֶשֶׁת בְּתוֹרָה. הַרְאָב"ד : **{ג}** **בלשון רבו**. שֶׁהָרִי יֵשׁ טַעַם בְּלִשׁוֹן לְמָה אָמַר כּוֹ, כִּנְזָכָר לְעִיל. כֹּל שֶׁכּוֹן שֶׁלְּפַעֲמִים אֶפְשָׁר שֶׁכְּשֵׁי שֶׁנֶּהוּ לְלִשׁוֹן אַחַר שֶׁאֶפְשָׁר דְּלֹא לְמִשְׁמַע מִנִּיהָ בְּאוֹתוֹ הַלִּשׁוֹן כִּפִּי הַמְּכּוֹן בְּלִשׁוֹן שֶׁאָמַר רַבּוֹ. הַרְאָב"ד : **{ד}** **תשעה קבין**. קֶסֶבֶר, כִּיּוֹן דְּהֵם רְאוּיִים לְטַבִּילַת בַּעַל קָרִי וּבְהֵם יֵשׁ לְהַשִּׁיג כְּדִי לְהַשְׁתַּטֵּף כֹּל גּוּפוֹ, לֹא פְחוּת מִכָּאן, הַלֶּכֶף הֵם חֲשׂוּבִים לְפִסֵּל אֶת הַמְּקוֹה בְּשְׂאוּבֵי, דְּשַׁעוֹר טַבִּילָה פּוֹסֵל טַבִּילָה, בְּצִיר מִהֲכִי לֹא. הַרְאָב"ד : **{ה}** רְצוֹנוֹ לומר וְכָל דְּכֹתִיָּה הַשְּׁנוּיִים בְּבְרִיתָא קְדוּשִׁין דִּף פ"ב, שֶׁאֵין מַעֲמִידִין מֵהֵם כּוֹ. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : **{ו}** **שלשה לגים**. טַעֲמִיהוּ דְּרַבָּנָן, כִּיּוֹן שֶׁהֵם נִתְּוִינִים לְשַׁעוֹר נִסְכֵי קְרַבָּנוֹת צְבוּר חֲשׂוּבִים הֵם לְפִסֵּל. וְאָף עַל פִּי שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּתוֹרָה לְקְרַבָּנוֹת צְבוּר מִדּוֹת גְּדוֹלוֹת מִזּוֹ כּוֹ, כִּיּוֹן דְּאֲשַׁכְּחוּ דְּרַבִּיעִית הָהֵין דְּהוּא שְׁלִשָּׁה לַגֵּין חֲשִׁיבָא לְנִסְכֵי צְבוּר, לְעַנְּוֹן זֶה נִמְי חֲשִׁיב כּוֹ. הַרְאָב"ד. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שְׁמַעִיהָ וְאַבְטָלִיוֹן. הֵם רַבּוֹתֵיהֶם שֶׁל שְׁמַאי וְהַלֵּל כְּמוֹ שֶׁמְבוֹאֵר בְּאַבוֹת וְהָיוּ גָרִים וְנִשְׂאָר בְּשִׁפְתָם לְעִגֵי שִׁפְתֵי הַעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וְהָיוּ אוֹמְרִים אֵין בְּמִקּוּם הַיֵּן וְהַלֵּל הִיָּה אוֹמֵר כֵּן מִלֹּא אֵין כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַע מֵהֵם וְהוּא מַה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל חִיִּב אָדָם לומר בלשון רבו ויש מי שקורא מלא הן מלא הין ואומר שהשינוי כאילו הוא בין הן להין והקריאה הראשונה הוא שלמדתי מאבא מורי ז"ל שלמד מפי רבו ורבו מפי רבו ז"ל וההין הוא שלשת קבין וזהו חצי סאה ולוג רובע הקב לפי שהקב ד' לוגין וכבר בארנו שם שְׁעוֹר הַלּוֹג בְּמִסְכַּת פִּיָּא :

וגרדיים. אורגים ופסק ההלכה כפי מה שהעידו שני גרדיים ועוד יתבארו עקריה במסכת מקואות. והתחיל במשנה ראשונה ושניה לפני זו אע"פ שאין בהם עדות לפי שהם גם מחלוקת שמאי והלל ואין הלכה כאחד משניהם בשלש משרות אלו אחר כן חזר לתת טעם לחזוק דבריהם ואע"פ שאין הלכה כמותם והביא כל מה שדומה להם אחר כן הביא ההלכות שדעת שמאי עצמו בהן כדעת חכמים אחר כן ההלכות שסברת שמאי בהן אינה כסברת חכמים אחר כן ההלכות שחזרו בית הלל להורות כבית שמאי וסיים הפ' וחזר על העדיות שהם כוונת המסכת : (רמב"ם)

פרק א - משנה ד

וְלָמָּה מְזַכְּרִין אֶת דְּבָרֵי שְׁמַאי וְהֵלֵל לְבִטְלָהּ,
לְלַמֵּד לְדוֹרוֹת הַבָּאִים שֶׁלֹּא יִהְיֶה אָדָם עוֹמֵד עַל
דְּבָרָיו, שֶׁהָרִי אֲבוֹת הָעוֹלָם לֹא עִמְדוּ עַל
דְּבָרֵיהֶם {ד} :

ר"ע מברטנורה שְׁלֹא יִהְיֶה אָדָם עוֹמֵד עַל דְּבָרָיו. שֶׁלֹּא יִהְיֶה סָרְבֵן לְעֵמֶד
קִיָּם בְּסִבְרָתוֹ : אֲבוֹת הָעוֹלָם. הֵלֵל וְשְׁמַאי : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ד} לֹא עִמְדוּ כו'. וְלֹא עִמְדוּ חֲכָמִים עַל דְּבָרֵיהֶם. הַרְמַב"ם. וְעַיִן
תוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שלא יהיה אדם עומד על דבורו. כלומר שלא יפצר לקיים סברתו
ויעמד בה ויודיעהו שישנה סברתו כי אבות העולם והם שמאי והלל נדחו
דבריהם ולא עמדו חכמים על דבריהם כמו שקדם : (רמב"ם)

פרק א - משנה ה

וְלָמָּה מְזַכְּרִין דְּבָרֵי הַיְחִיד בֵּין הַמְּרַבִּין, הוֹאִיל וְאִין הֶלְכָּה אֶלָּא כְּדְבָרֵי הַמְּרַבִּין. שְׁאִם יִרְאֶה בֵּית דִּין אֶת דְּבָרֵי הַיְחִיד וַיִּסְמַךְ עָלָיו {ח}, שְׁאִין בֵּית דִּין יָכוֹל לְבַטֵּל דְּבָרֵי בֵּית דִּין חֲבֵרוֹ {יא} עַד שִׁיְהִי גָדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻכְמָה וּבְמִנְיָן. הִיָּה {יב} גָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻכְמָה אֲבָל לֹא בְּמִנְיָן, בְּמִנְיָן אֲבָל לֹא בְּחֻכְמָה, אִינוֹ יָכוֹל לְבַטֵּל דְּבָרָיו, עַד שִׁיְהִי גָדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻכְמָה וּבְמִנְיָן :

ר"ע מברטנורה ויסמך עליו. פלומר שעשה כדברי היחיד והניח דעת הרבים: אין בית דין. אחר שיעמד אחריו יכול לבטל דברי בית דין הראשון שעשה כדברי היחיד, עד שיהיה גדול ממנו בחכמה ובמנין. בחכמה, הינו שראש הישיבה של בית דין האחרון יהיה גדול בחכמה מראש הישיבה של ראשון {ט}. ובמנין, שיהיו מנין התלמידים שבישיבה של אחרון מרבים ממנין התלמידים שבישיבה של ראשון {י}. (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ח} ויסמך עליו. ולגרסא זו פרושו, שאם יראה לבית דין האחרון הלכה כדברי היחיד, יסמך עליו, פלומר יקבע הלכה כמותו. כמו שמצאנו באמורא מן האחרונים שהן קובעין והלכה כפיחידים הראשונים בכמה מקומות, ואף על פי שהמרבים חולקים עליהם, ואם לא שמצאו דברי היחיד הראשון לא היו אחרונים יכולין לדחות דברי הראשונים מדעת עצמן לפי שאין בית דין יכול לבטל כו', אלא פיון שמצאו דברי היחיד מן הראשונים שהיה חולק עמם היה להם במה לתלות. ועין לקמן: {ט} כדאשכחן רבה דהנה גדול מרב יהודה. כסף משנה: {י} וזה לשון הרמב"ם, והאיך יהיו גדולים במנין הואיל וכל בית דין ובית דין של שבעים ואחד הוא, זה מנין חכמי הדור שהסכימו וקבלו הדבר שאמרו בית דין הגדול ולא חלקו בו. והראב"ד כתב, מנין שנים קאמר: {יא} שאין כו'. פרוש בתקנות גזרות ומנהגות. אבל אם דרשו באחת מן המדות כפי מה שנראה בעיניהם שהדין כך ודנו דין ועמד אחריהם בית דין אחר ונראה לו טעם אחר לסתור אותו, הרי זה סותר ודן כפי מה שנראה בעיניו, שנאמר [דברים יז] אל השפט אשר יהיה בימים ההם, אינך חייב ללכת אלא אחר שופט שבין מיד. הרמב"ם. וכתב הכסף משנה דמחתימת המשנה קימו וקבלו שלא לחלק על התנאים. וכן בחתימת הגמרא קבלו עליהם שלא לחלק על האמוראים: {יב} הנה כו'.

לְהַכִּי אֶהְדְרִיהָ, דְּלֹא תִימָא דָּאוּ אוּ קִתְנִי, כְּדֹא שְׂכַחַן כְּהַאי גּוֹנָא בְּאֲבוֹת פְּרָק
ה' מְשֻׁנָּה ז', קָא מְשַׁמַּע לָן דְּלֹא. וְהָא דְקִתְנִי עַד שְׂיִהִיָּה כּוּי, נִרְאָה לִי דְאֶתָּא
לְמִימַר שְׂיִדְקֵדְק הֵיטֵב הֵיטֵב עַד שְׂיִהִיָּה לוּ בְּרוּר מְאֹד שְׂבֻדָּאִי הוּא גְדוּל כּוּי,
שְׂכֹן יָב הָאָדָם אֵינּוּ רוּאָה חוּבָה לְעֶצְמוֹ וְכָל אִישׁ גְּדוּל הוּא בְּעֵינָיו, וּלְפִיכְדָּ
הַצְרֵךְ לְהִזְהִיר מְאֹד. וְעַן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עִיקַר תּוּי"ט).

רמב"ם כוונת זו המשנה כי כשיהיה ב"ד שעשה מעשה כדעת יחיד אין ב"ד
אחר יכול לחלוק בזה ויפסק הדין על דעת רבים אלא אם היה גדול במנין
מן הב"ד שקדם שעשה על דעת היחיד וגדול בחכמה ממנו כלומר שיהיה
ראש ישיבת זה הב"ד חכם מאותו שקדם: (רמב"ם)

פרק א - משנה ו

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כֹּן לָמָּה מְזַכְּרִין דְּבָרֵי
הַיְחִיד בֵּין הַמְרַבִּין לְבִטְלָהּ. שְׂאִם יֹאמַר הָאָדָם
כֶּךָ אֲנִי מְקַבֵּל, יֹאמַר לוֹ, כְּדָבְרֵי אִישׁ פְּלוֹנִי
שְׂמַעְתָּ:

ר"ע מברטנורה לָמָּה מְזַכְּרִין דְּבָרֵי הַיְחִיד בֵּין הַמְרַבִּין. כְּדִי לְבִטְלוֹ. יְחִיד
שְׂלֹא עָשָׂה שׁוּם בֵּית דִּין כְּדָבְרֵיו וְהוּן דְּחוּיִים וּבְטָלִין **{יג}**, לָמָּה מְזַכְּרִין
אוֹתָן כָּלֵל. וּמְשַׁנֵּי, שְׂאִם יֹאמַר אָדָם כֶּךָ אֲנִי מְקַבֵּל וְיִתְמָה כְּשֵׁרוּאָה שְׂאִין
עוֹשִׂין כְּקַבְּלָתוֹ, יֹאמְרוּ לוֹ כְּדָבְרֵי אִישׁ פְּלוֹנִי שְׂמַעְתָּ וְנִדְחוּ דְּבָרָיו: (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יג} ויתמהני כו' דהא אפשר שיבא בית דין באחרית הימים
ויראה לעשות כדבריו. וניחא לפי מה שכתב הרמב"ם, במה דברים אמורים
בדברים שלא אסרו אותן כדי לעשות סג אלא בשאר דיני תורה, אבל
דברים שראו בית דין לגזור ולאסרן לעשות סג, אם פשט אסורן בכל ארץ
ישראל אין בית דין האחר יכול לעקרן ולהתירן אפלו היה גדול מן
הראשונים. ואפתי לשון כדי לבטלן שכתב הר"ב קשה, מאי כדי, אדרבא
אם לא היו נזכרים מכל שכן שהיו בטלן ומבטלן לא קימין ולא נזכרים.
ולכך אני אומר, שכשגגה יצאה מלפניו, וערב לשון הראב"ד בפרושו שהוא
פרש בדרך אחר, והוא, שבאמת נזכרו כדי לבטלן לדורות, שאם יאמר אחד

כָּד מְקַבְּלֵנִי יֹאמְרוּ כו', אָבֵל אִם לֹא הִזְכִּירוּ דְבָרֵי הַיְחִיד הִנֵּה סְבוּר הַמְקַבֵּל
דְּדַעַת רַבִּים הִיא כו'. עַד כָּאן. וְרַבִּי יְהוּדָה פְּלִיג אֶטְעַם שְׂאֵם יִרְאֶה כו' : (עיקר
תוי"ט).

רמב"ם אחר שקדם לו המאמר בתועלת קיום דברי היחיד בין המרובין
והוא שאפשר שיפסוק ב"ד כסברת אותו היחיד אמר ר' יהודה לאיזה טעם
זכרו דברי יחיד הנדחים כלומר שאין עושין ב"ד לעולם כדבריו ואמר
שהטעם להזכיר אותו לפי שאם למד אדם אותו הדבר וחשב שהכל מודים
בו וימצא שעושים חילוף הדברים ויבא בלבו ספק אז נודע לו שזה הדבר
שלמד הוא דעת יחיד וכבר נדחה : (רמב"ם)

פרק א - משנה ז

בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, רִבַּע עֲצָמוֹת מִן הָעֲצָמִים
{יד}, בֵּין מִשְׁנַיִם בֵּין מִשְׁלֹשָׁה. וּבֵית הַלֵּל
אוֹמְרִים, רִבַּע עֲצָמוֹת מִן הַגְּוִיָּה, מֵרֵב הַבְּנֵן אוֹ
מֵרֵב הַמְּנֵן. שְׂמַאי אוֹמֵר, אֶפְלוּ מֵעֶצֶם אֶחָד :

ר"ע מברטנורה **רבע עצמות**. רבע קב של עצמות המת מטמאים באהל.
ופחות {מרב} אין מטמאין אלא במגע ובמשא אבל לא באהל. וסברי בית
שמאי דרבע קב מטמאים ואפלו הן ממתים הרבה : **ובית הלל אומרים**
רבע עצמות מן הגויה. כלומר, מגוף אחד של מת אחד, ולא ממתים
הרבה. ואפלו של מת אחד אין מטמאין עד שיהיה ברבע הקב רב בנן
{טו} דהינו רב גדל הגוף, או רב מנן עצמותיו של אדם, ויהיו מאה
עשרים וחמש עצמות, שמנן עצמותיו של אדם מאתים ארבעים
ושמנה : **אפלו מעצם אחד**. אם עצם אחד של מת ממלא רבע קב, מטמא
באהל. והלכה כבית הלל : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יד} **מן העצמים**. כלומר, אף על פי שאינם מרב בנן ולא מרב
מנן : {טו} רש"י. והא דפרש הר"ב בנזיר דרב בנן או רב מנן מטמא אפלו
אין בהם רבע קב. הוא פרוש הרמב"ם : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם העיקר אצלנו כי רובע הקב מעצמות המת מטמא באהל ובית שמאי אומרים שאפי' היה זה השעור ממתים הרבה יטמא באהל ובית הלל מתנים בזה שני תנאים האחד שיהיה הרובע קב מגוף אחד וזהו שאמרו מן הגויה והתנאי השני שיהיה באותו הרובע עצמות מיותר מאחד ולא יהיה רוב במנין או בשיעור ורוב המנין הוא מאה ועשרים וחמשה עצמות לפי שמנין עצמות האדם מאתים ושמנה וארבעים כמו שנתבאר בפרק שני מאהלות ושמאי אומר אפילו יהיה רובע מן עצם אחד הוא מטמא באהל. והלכה כבית הלל: (רמב"ם)

פרק א - משנה ח

כְּשֵׁינֵי תְרוּמָה, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, שוֹרִין וְשֹׁפִין בְּטֹהָרָה, וּמֵאֲכִילִין בְּטִמְאַה. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים, שוֹרִין בְּטֹהָרָה, וְשֹׁפִין וּמֵאֲכִילִין בְּטִמְאַה. שְׁמַאי אוֹמֵר, יֹאכְלוּ צְרִיד. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כֹּל מַעֲשֵׂיהֶם בְּטִמְאַה:

ר"ע מברטנורה כְּשֵׁינֵי תְרוּמָה. בְּעֶרְבֵי קוֹרִין לָהּ פְּרֻסְנִיא. וְהֵם מֵאֲכָל לְגַמְלִים וְאִין בְּנֵי אָדָם אוֹכְלִין מֵהֶם אֶלָּא מִדְּחַק בְּשָׁנוֹת רְעִבוֹן. וּמִפְּרִישֵׁין מֵהֶם תְּרוּמָה, הוֹאִיל וְנֶאֱכָלִים לְאָדָם לְפָרְקִים עַל יְדֵי הַדְּחָק. וְאִינָה קְדוּשָׁה כְּשֶׁאֵר תְּרוּמוֹת: שוֹרִין. אוֹתָן בְּמִים: וְשֹׁפִין. עַל (בְּשָׂרָה) [מִבְּשָׂרָה]: בְּטֹהָרָה בְּטֹהָרָה. בְּנִטְיֵלַת יָדִים, כְּדִין כֹּל שֶׁאֵר אֶכְלִים שֶׁל תְּרוּמָה. שְׁסֻתָם יָדִים שְׁנִיּוֹת הֵן וּפּוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה: וּמֵאֲכִילִין. לְבַהֲמָה: בְּטִמְאַה. וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ אִם מְטִמָּא אוֹתָן בְּיָדִים בְּשַׁעַה שֶׁמֵאֲכִילֵן לְבַהֲמָה. אֲבָל כֹּל זְמַן שֶׁאִינוּ מֵאֲכִילֵן לְבַהֲמָה, אֲסוּר לְטַמְּאֵן בְּיָדִים: שוֹרִין בְּטֹהָרָה. שֶׁשְׂרִיתָן בְּמִים מְכַשְׂרֵתָן לְקַבֵּל טִמְאַה, וְאִם שוֹרָה אוֹתָן בְּטִמְאַה נִמְצָא הַכֶּשֶׁר וְטַמְּאָתָן בָּאִים כְּאֶחָד. וְזֶה בְּלִבָּד אוֹסְרִים בֵּית הַלֵּל, מִשּׁוּם הַכָּר כְּדִי שֶׁיִּדְעוּ שֶׁהֵן תְּרוּמָה: יֹאכְלוּ צְרִיד. לְשׁוֹן יָבֵשׁ. כְּמוֹ צְרִיד שֶׁל מְנַחוֹת, שֶׁהוּא מְקוּם שֶׁל מְנַחוֹת שֶׁלֹּא הִגִּיעַ שָׁם שָׁמֶן. אִף כָּאֵן יֹאכְלוּ יָבֵשִׁים שֶׁלֹּא יֵהָא עֲלֵיהֶן מִשְׁקָה בְּשַׁעַת אֲכִילָהּ, כְּדִי שֶׁלֹּא יֵהִיָּה נֶכֶר

שְׁהַכְשֵׁרוּ לְקַבֵּל טְמֵאָה: כָּל מַעֲשֵׂיָהֶם בְּטֵמֵאָה. וְאַפְלוּ הַשְּׂרִיָּה. וְהִלְכָה
כְּבֵית הַלֵּל: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם הכרשינים. הם הנקראים בערבי חרסני"ה אינם מיוחדים למאכל
אדם: ואמר מאכילין בטומאה. ר"ל מאכילין אותם לבהמה בטומאה
הואיל והם מאכל בהמה ומותר לו לטמא אותן בידיים וכל זה בעת אכילת
הבהמה אבל בעת נפילתם במים ובשעה שממרסין אותן בידיים אין עושים
זה אלא בטהרה ואסור לטמא אותן באותה שעה:

בית שמאי אומרים יאכלו צריד. פירוש אומרים שאין שורין אותם ולא
ישימו אותם מוכשרים לקבל טומאה ויאכילום לבהמה בטומאה אבל
הראוי שגורסין אותן ויאכילום לבהמות גריסין שמא יתטמאו והטחינה
העבה תקרא צריד. והלכה כבית הלל: (רמב"ם)

פּרָק א - מִשְׁנֵה ט

הַפּוּרְט סֵלַע מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנִי, בֵּית שְׁמַאי
אוֹמְרִים, בְּכָל הַסֵּלַע מְעוֹת, וּבֵית הַלֵּל
אוֹמְרִים, בְּשֶׁקֶל כֶּסֶף וּבְשֶׁקֶל מְעוֹת. רַבִּי מֵאִיר
אוֹמֵר, אֵין מְחַלְלִין כֶּסֶף וּפְרוֹת עַל הַכֶּסֶף.
וְחַכְמֵי מִתִּירִין:

ר"ע מברטנורה הַפּוּרְט סֵלַע מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנִי. מִי שֵׁישׁ לוֹ מְעוֹת נְחֹשֶׁת
שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנִי וּבָא לְפָרְטוֹן בְּסֵלַע כֶּסֶף לְהַעֲלוֹת לִירוּשָׁלַיִם מִפְּנֵי מִשְׁאוּי
הַדָּרָךְ: בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים בְּכָל הַסֵּלַע מְעוֹת. אִם בָּא לְפָרְטוֹן, יָכוֹל הוּא
לְפָרְט בְּלֶן, וְנוֹתֵן מְעוֹת בְּשֶׁבִיל כָּל הַסֵּלַע: וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים. לֹא יִפְרֹט
אֶלָּא חֶצֶן. שֶׁכְּשֵׁיבֵא לִירוּשָׁלַיִם יִהְיֶה צָרִיךְ לְפְרוּטוֹת מִיָּד לְקִנּוֹת צָרְכֵי
סְעֵדָה, וְאִם יִרְצוּ הַכֹּל אֶצֶל שְׁלַחְנֵי לְפָרְט יוֹקִירוּ הַפְּרוּטוֹת, וְנִמְצָא
מַעֲשֵׂר שְׁנִי נִפְסָד. לְפִיכָךְ יִשָּׂא פְרוּטוֹת עִמָּהוֹן לְהוֹצִיא בְּמִקְצָת, וְלִכְשֵׁיכֻלוֹ
יִפְרֹט בְּכֶסֶף שֶׁבִידּוֹ מֵעַט מֵעַט. שֶׁקֶל הוּא חֲצֵי סֵלַע: אֵין מְחַלְלִין כֶּסֶף

וּפְרוֹת עַל כֶּסֶף. מִי שֵׁישׁ לוֹ חֲצֵי דִינָר כֶּסֶף שֶׁל מַעֲשֵׂר, וּפְרוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁוִים חֲצֵי דִינָר, לֹא יִצְרָפִם יַחַד לְחַלְלָם עַל דִּינָר: וְחֲכָמִים מִתִּירִים. בְּכֹהֵאִי גִּנְנָא עַל יְדֵי צְרוּף פְּרוֹת, כִּינּוֹן שְׂאִין לוֹ אֶלֶּא חֲצֵי דִינָר כֶּסֶף. אָבֵל לְחַלֵּל דִּינָר כֶּסֶף, וּפְרוֹת שְׁוִין דִּינָר, עַל חֲצֵי סֵלַע שֶׁהוּא שְׁנֵי דִינָרִין, מוֹדִים חֲכָמִים שְׂאִין מְחַלְלִים. וְהִלְכָה כְּחֲכָמִים: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם בית שמאי מתירין לו לצרף הסלע כולו במעות נחשת ואע"פ שאין מוציא אותם כולן בפעם אחת וזה חוץ לירושלים:

ושקל. הוא חצי סלע:

ור' מאיר אומר. כי כשיהיה לאדם פירות מעשר שני ששנים שלשה דינרים על דרך משל שאין מותר לו שיקח אותן פירות עם דינר של מעות מעשר שני ויאמר כל זה כלומר הפירות והדינר מחוללין על דינר זה לפי שהדינר כסף הוא וחכמים מתירין כגון זה. והלכה כחכמים: (רמב"ם)

פֶּרֶק א - מִשְׁנֵה י

הַפּוֹרֵט סֵלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי בִירוּשָׁלַיִם, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, בְּכֹל הַסֵּלַע מְעוֹת, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, בְּשֶׁקֶל כֶּסֶף וּבְשֶׁקֶל מְעוֹת. הַדְּנִים לְפָנֵי חֲכָמִים אוֹמְרִים, בְּשִׁלְשָׁה דִינָרִים כֶּסֶף וּבְדִינָר מְעוֹת. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, בְּשִׁלְשָׁה דִינָרִים כֶּסֶף וּבְרַבִּיעִית כֶּסֶף בְּרַבִּיעִית מְעוֹת. וְרַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, אַרְבָּעָה אֲסַפְרֵי כֶּסֶף. שְׁמַאי אוֹמֵר, יִנְיַחָנָה בְּחִנּוֹת וַיֵּאכֹל כְּנַגְדָּה:

ר"ע מברטנורה הפורט סלע של מעשר שני בירושלים. שהיה מחליף סלע שבפידו ונוטל פרוטות להוציאם לצרכי סעדת מעשר: בית שמאי

אומרים. אם בא להחליף כל הסלעים שבידו במעות וחליף: ובית הלל אומרים, לא יחליף אלא חצין. שפא לא ישהה בעיר עד שיוציא את כלן, ויפקידם בעיר עד רגל אחר, והפרוטות מתעפשות. ואם יחזר ויחליפם בסלעים נמצא שלחני משתפר שתי פעמים ומעשר שני נפסד: הדנים לפני חכמים. שמעון בן עזאי ושמעון בן זומא וחנון המצרי: בשלשה דינרים כסף ודינר מעות. הסלע הוא ארבעה דינרים, וכשבא להחליף הסלע לא יקח אלא בדינר אחד פרוטות, ושלשה דינרים יהיו כסף: וברביעית כסף ברביעית מעות. בדינר רביעי של כסף לא יקח אלא ברביעית מעות של נחשת ושלשה חלקים כסף, שנמצא לוקח מעות אחד מששה עשר בסלע בלבד: ארבעה אספרי כסף. הדינר חמשה אספרי, ומטבע הוא בארץ יון שעד היום קורין לו אספרי"ו. נמצא הסלע עשרים אספרי"ו. כשהוא מחלל בדינר יחללנו על ארבעה אספרי"ו כסף ואספרי"ו אחד נחשת. נמצא לוקח נחשת אחד מעשרים בסלע בלבד: וניחנה בחנות ויאכל פנגדה. לא יחלל כלל על פרוטות, שפא ישכח ויעשה אותן חלין. אלא יניח הסלע אצל החנוני ויאכל פנגדה עד שתכלה. והלכה כדברי בית הלל בלבד: (רי"ע מברטנורה).

רמב"ם סלע. הוא שני שקלים ודינר רביעית הסלע ורביעית הוא רובע השקל והוא חצי דינר:

ואספרי רבוי אספרא והוא דרה"ם בלשון יון ועד היום לא נתברר לנו כמה אספרים בסלע וכשרצה אדם בירושלים לפרוט סלע ויחזור ליקח בו מה שירצה מתירין בית שמאי לשום אותו כולו מעות ובית הלל אומרים חצי הסלע מעות של נחשת [וחציל] [מצופה] כסף:

והדנין לפני חכמים. והם שמעון בן עזאי ושמעון בן זומא וחנון המצרי וחנוניה אומרים שיפרוט אותו דינר דינר בלבד ורבי עקיבא אומר שמינית שמינית יפרוט ושמאי אומר שהדין שיתן סלע לבעל החנות ויוציא מה שצריך ממנו מעט מעט עד שיוציא הסלע והלכה כבית הלל ומשנה זו עם השתים שלפניה כבר פרשנום בפרק ב' ממסכת מעשר שני: (רמב"ם)

פרק א - משנה יא

כֶּסֶא שֶׁל כְּלָה שֶׁנִּטְלוּ חֲפוּיָיו, בֵּית שְׂמַאי
מְטַמְּאִין, וּבֵית הַלֵּל מְטַהְרִין. שְׂמַאי אוֹמֵר, אֵף
מִלְבָּן שֶׁל כֶּסֶא טָמֵא. כֶּסֶא שֶׁקִּבְעוּ בְּעֶרְבָה,
בֵּית שְׂמַאי מְטַמְּאִין, וּבֵית הַלֵּל מְטַהְרִין.
שְׂמַאי אוֹמֵר, אֵף הֶעֱשׂוּי בָּהּ :

ר"ע מברטנורה שֶׁנִּטְלוּ חֲפוּיָיו. רבותי פָּרְשׁוּ מִלְשׁוֹן חָפִי פּוֹתַחַת [שַׁבַּת דף פא],
שֶׁהֵם הַשְּׂנִיִּים הַבּוֹלְטִים מִן הַמְּפֹתַחֹת שֶׁנּוֹהֲגִים לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂמַעֵאל,
אֵף כָּאן רְגִילִים לַעֲשׂוֹת בְּכֶסֶא שֶׁל כְּלָה כְּמִין שְׂנִיִּים בּוֹלְטִים כְּדִי שִׁיִּסְמְכוּ
עֲלֶיהָ. וְרַמְבַּ"ם פָּרֵשׁ חֲפוּיָיו, פְּתוּחִין וְצִוּוּרִין שֶׁעוֹשִׂים מַעֲצִים אוֹ
מַאֲבָנִים וּמְדַבְּקִין אוֹתָן בְּכֶסֶא הַכְּלָה: **בֵּית שְׂמַאי מְטַמְּאִים**. דְּאִפְתִּי
חֲזִי לִישִׁיבָה: **וּבֵית הַלֵּל מְטַהְרִין**. דְּלֹא חֲזִי לְכַלָּה, וְהוּי כְּנִשְׁבָּר: **אֵף מִלְבָּן
הַכֶּסֶא טָמֵא**. כְּלוּמַר אֵף מִלְבָּן הַכֶּסֶא בְּפָנָי עֲצָמוּ בְּלֹא הַכֶּסֶא וּבְלֹא חֲפוּיָיו
טָמֵא. כֹּל שֶׁכֵּן שֶׁהַכֶּסֶא בְּלֹא חֲפוּיָיו טָמֵא. מִלְבָּן, צוּרַת לְבָנָה מְרַבַּעַת
עוֹשִׂין עַל הַכֶּסֶא וְיוֹשְׁבֵין עָלָיו: **כֶּסֶא שֶׁקִּבְעוּ בְּעֶרְבָה**. הֵבִיא כֶּסֶא מִמְּקוֹם
אַחַר וּקִבְעוּ בְּעֶרְבָה דֶּרֶךְ יִשִׁיבָתוֹ. וְעֶרְבָה אֵינָה טְמֵאָה מִדֶּרֶס, דְּחֲזִיא
לְלִישָׁה וְלֹא לִישִׁיב עָלֶיהָ: **בֵּית שְׂמַאי מְטַמְּאִין**. דְּלֹא בִטֵּל כֶּסֶא לְגַבֵּי
עֶרְבָה: **וּבֵית הַלֵּל מְטַהְרִין**. מִמִּדֶּרֶס, דְּבִטֵּל כֶּסֶא לְגַבֵּי עֶרְבָה. אֲבָל כֶּסֶא
הֶעֱשׂוּי בְּגוֹף הָעֶרְבָה עֲצָמָה, מוֹדוּ בֵּית שְׂמַאי לְבֵית הַלֵּל דְּטָהוֹר: **שְׂמַאי
אוֹמֵר**. אֵף כֶּסֶא הֶעֱשׂוּי בְּעֶרְבָה עֲצָמָה טָמֵא מִדֶּרֶס: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם מנהג הכסאות שיושבות הכלות עליהם שיהיו עשויות משן ותדהר
ותאשור וזולתם ולהיות מפותחין ומצוויירין פתוחים והם הנקראים חפיון
כלומר אותן החתיכות המפותחות שמדביקות עליו:

ומלבן של כסא. רבוע מצווייר ששמים על הכסא לשבת הכלה עליו ואותו
הרבוע בעצמו כשהוא נפרד אינו ראוי לשיבה:

שמאי אומר אף העשוי בה. כלומר ואפילו היה הכסא מגוף העריבה שהוא
מתטמא ופירוש אמרו בכאן טמא שהוא מתטמא במשכב הזב וב"ה
מטהרין ממשכב הזב כמו שנבאר בפרק כ"ב ממסכת כלים והלכה כבית
הלל: (רמב"ם)

פרק א - משנה יב

אלו דברים שחזרו **{טז}** בית הלל להורות כדברי בית שמאי. האשה שבאה ממדינת הים ואמרה מת בעלי, תנשא. מת בעלי, תתיבם. ובית הלל אומרים, לא שמענו אלא בבאה מן הקציר בלבד. אמרו להם בית שמאי, אחת הבאה מן הקציר ואחת הבאה מן הזיתים ואחת הבאה ממדינת הים, לא דברו בקציר אלא בהזה. חזרו בית הלל להורות כבית שמאי. בית שמאי אומרים, תנשא ותטל כתבתה. ובית הלל אומרים, תנשא ולא תטל כתבתה. אמרו להם בית שמאי, התרתם את הערוה החמורה, לא תתירו את הממון הקל. אמרו להם בית הלל, מצינו שאין האחים נכנסין לנחלה על פיה. אמרו להם בית שמאי, והלא מספר כתבתה נלמד, שהוא כותב לה, שאם תנשאי לאחר, תטלי מה שכתוב ליד. חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי:

ר"ע מברטנורה אלא בבאה מן הקציר. כמעשה שהיה שהלכו בני אדם לקצר חטין ונשכו נחש לאחד מהן ומת, ובאה והודיעה בבית דין ושלחו ומצאו כדבריה. ולא התירו אלא דגמתו, שיהא הדבר קרוב, אבל ממדינת הים אינה נאמנת: **אלא בהזה**. מעשה שהיה כן היה, והוא הדין לשאר מקומות: **שאין האחים נכנסין**. לנחלת בעלה, דרחמנא אמר על פי שני עדים. וגבי נשואים דידה הוא דאקילו משום עגונה: **מספר**

כתבתה. מנסח שהתקינו לכתב בשטר כתבה: **כשתנשאי לאחר.** והרי היא נשאת ואם כן תטל כתבתה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טז} שחזרו. הטעם שהצרכו לכתב דעת איש אחד ואחר כך חזרו מן הדעת ההיא כו', כדי להודיעך אהבתם האמת והגברת הצדק והאמונה, שהרי אלו האנשים הנכבדים החסידים הנדיבים המפלגים בחכמה פשראו דברי החולק עליהם טובים מדבריהם ועיונו נכון, הודו לו וחזרו לדעתו. כל שכן שאר האנשים בראותו האמת נוטה עם בעל דינו, יהיה כמו כן נוטה לאמת ולא יקשה ערף. וזהו דברי הכתוב צדק צדק תרדף כו'. ועל זה אמרו חכמים, הוי מודה על האמת. רצונו לומר אף על פי שתוכל להציל נפשך בטענות תוכחיות, כשתדע שהם אמת דברי חברך אשר טענתך עליו גלויה מפני חלשתו או מפני יכלתך להטעות האמת, חזר לדבריו והריב נטש. הרמב"ם. ונראה שדבריו לקוחים ממשנה ד' דפרקין. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כל זה מבואר לפי שמשעה שהתירה לה התורה שתנשא טטול כתובתה לפי שבתנאי הכתובה כלו' בתנאי ב"ד כשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי כמו שנתבאר בכתובות וכבר קדמה הלכה זו בפ' חמשה עשר ממסכת יבמות: (רמב"ם)

פרק א - משנה יג

מי שחציו עבד וחציו בן חורין, עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד, דברי בית הלל. אמרו להם בית שמאי, תקנתם את רבו, ואת עצמו לא תקנתם. לשא שפחה, אינו יכול. בת חורין, אינו יכול. לבטל, והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה, שנאמר (ישעיה מה), לא תהו בראה לשבת יצרה. אלא, מפני תקון העולם, כופין את רבו ועושה אותו בן חורין

וְכוֹתֵב שֵׁטֶר עַל חֲצֵי דָמָיו. חֲזְרוּ בֵּית הַלֵּל לְהוֹרוֹת כְּבֵית שְׂמָאִי :

ר"ע מברטנורה מִי שֶׁחֲצִיו עֶבֶד וְחֲצִיו בֶּן חוֹרִין. כְּגוֹן עֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שְׂתָפִים וְשִׁחְרוּ אֶחָד מֵהֶן. אִי נִמְי, שֶׁקֶבֶל רַבּוֹ מִמֶּנּוּ חֲצֵי דָמָיו וְשִׁחְרוּ חֲצִיו בְּאוֹתָן הַדְּמִים : **תְּקַנְתֶּם אֶת רַבּוֹ**. שְׂאִינוֹ חֶסֶר כְּלוּם : **לִשְׂאָ שְׂפָחָה אֵינוֹ יָכוֹל**. מִפְּנֵי צַד חֲרוֹת שָׁבוּ : **בֵּת חוֹרִין אֵינוֹ יָכוֹל**. מִפְּנֵי צַד עֲבָדוֹת שָׁבוּ : **כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂהוּ בֶּן חוֹרִין**. וְהוּא הַדִּין אִם הִיָּה עֶבֶד שֶׁל מֵאָה שְׂתָפִין וְאֶחָד מֵהֶם שִׁחְרוּ, שֶׁכּוֹפִין אֶת כָּלָם לְשִׁחְרוֹ : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם אֵין הַפֶּרֶשׁ בֵּין שִׁיחִיָּה עֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שׂוֹתֵפִין וַיִּשְׁחַרֵּר אֶחָד מֵהֶן חֲלָקוֹ אוֹ שֶׁרַבּוֹ נוֹטֵל מִמֶּנּוּ קֶצֶת דָּמָיו וְשִׁחְרוּ קֶצֶתוֹ בְּאוֹתָן הַדְּמִים וְכֵן אִילוֹ הֵיוּ אֲדוֹנִים הַרְבֵּה וְשִׁחְרוּ אֶחָד מֵהֶם חֲלָק מִמֶּנּוּ מִכְרִיחִין הַנְּשֹׂאִים לְשִׁחְרוֹת כְּלוּמֵר יִשְׁלִימוּ שִׁחְרוּרוֹ וְכִבֵּר קִדְּם פִּירוּשׁ הַלְכָה זֶה בְּפֶרֶק רְבִיעִי מִגִּיטִין : (רמב"ם)

פֶּרֶק א - מִשְׁנֵה יָד

כָּלִי חָרַס מִצִּיל עַל הַלֵּל, כְּדַבְּרֵי בֵּית הַלֵּל. וּבֵית שְׂמָאִי אוֹמְרִים, אֵינוֹ מִצִּיל אֶלָּא עַל הָאֶכָּלִין וְעַל הַמְּשֻׁקִּין וְעַל כָּלִי חָרַס. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הַלֵּל, מִפְּנֵי מָה. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שְׂמָאִי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא טָמֵא עַל גַּב עִם הָאָרֶץ, וְאֵין כָּלִי טָמֵא חוּצָץ. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הַלֵּל, וְהֵלֵא טְהוּרָתָם אֶכָּלִים וּמְשֻׁקִּין שְׁבֵתוּכוֹ. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שְׂמָאִי, כְּשִׁטְהֵרְנוּ אֶכָּלִים וּמְשֻׁקִּין שְׁבֵתוּכוֹ, לְעֶצְמוֹ טְהוּרָנוּ. אָבֵל כְּשִׁטְהֵרְתָּ אֶת הַכָּלִי,

טְהַרְתָּ לָךְ וְלוֹ. חִזְרוּ בֵּית הַלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדַבְרֵי בֵּית שְׁמַאי :

ר"ע מברטנורה כְּלֵי חָרָס מְצִיל עַל הַכֵּל. כְּלֵי חָרָס הַמְקוֹף צָמִיד פְּתִיל מְצִיל עַל כָּל מָה שֶׁבְּתוֹכוֹ כִּשְׁהוּא בְּאֵהָל הַמֵּת, וְלֹא יִטְמָא כָּל מָה שֶׁבְּתוֹכוֹ, דְּכִתִּיב (בְּמִדְבָּר יט) וְכֹל כְּלֵי פְתוּחַ אֲשֶׁר אֵין צָמִיד פְּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא, הָא יֵשׁ עָלָיו צָמִיד פְּתִיל טְהוֹר הוּא וּמָה שֶׁבְּתוֹכוֹ, לֹא שָׁנֵא כְּלִים וְלֹא שָׁנֵא אֲכָלִין וּמִשְׁקִין. וּבְכָלֵי חָרָס הַכְּתוּב מִדְבָּר, דְּכִתִּיב וְכֹל כְּלֵי פְתוּחַ, בְּמִי שְׁמִטָּמָא דְרָךְ פְּתוּחוֹ וְאֵינוֹ מִטְמָא דְרָךְ גַּבּוֹ: **אֵינוֹ מְצִיל אֱלֵא עַל אֲכָלִין וּמִשְׁקִין וְעַל כְּלֵי חָרָס.** אָבֵל עַל שְׂאֵר כְּלִים אֵינוֹ מְצִיל כְּדִמְפָּרֵשׁ וְאִזֵּיל: **מִפְּנֵי מָה וְכוּ' מִפְּנֵי שֶׁהוּא טָמֵא עַל גַּב עִם הָאָרֶץ.** שְׂכָל הַנְּמַצָּא אֲצֵל עַמִּי הָאָרֶץ בֵּין כְּלִים בֵּין אֲכָלִים וּמִשְׁקִין כִּלְנֵן בְּחִזְקַת טְמֵאִין, לְפִי שְׂאֵינָם בְּקִיָּאִים בְּהַלְכוֹת טְמֵאָה וְטְהָרָה וְחוֹשְׁבִין עַל טְמֵאָה שֶׁהוּא טְהוֹר: **וְאֵין כְּלֵי טְמֵא חוּצָא.** אֵין מְצִיל מִפְּנֵי הַטְּמֵאָה אֱלֵא כְּלֵי טְהוֹר בְּלִבָּד, אָבֵל כְּלֵי טְמֵא אֵינוֹ מְצִיל עַל מָה שֶׁבְּתוֹכוֹ, וְכִלִּים שֶׁל עִם הָאָרֶץ הוּאֵיל וּבְחִזְקַת טְמֵאִים הֵן אֵינָן מְצִילִין: **לְעַצְמוֹ טְהוֹרָנוּ.** לְעַם הָאָרֶץ לְבַדּוֹ טְהוֹרָנוּ, וְלֹא חִישְׁיָנָן דְּלָמָּא אֲתֵי חֵבֵר לְאַשְׁתַּמוּשֵׁי בְּהוּ, שְׁהָרֵי הֵם בְּדִלִים מִמַּגְעָם, וּבְלָאוּ הֵכִי נִמְי כָּל מְאָכְלָם טְמֵא, הַלְכָּד אֲכָלִין וּמִשְׁקִין וּכְלֵי חָרָס שְׂאֵין לְהֵם טְהָרָה בְּמַקּוֹה, כִּשְׁהָיוּ בְּתוֹד צָמִיד פְּתִיל שֶׁל כְּלֵי עִם הָאָרֶץ אֲמָרִינָן לְהוּ טְהוֹרִים הֵן, וְיִשְׁתַּמְּשׁוּ בְּהֵן הֵן שְׂמַחֲזִיקִין כְּלֵיהֶם בְּחִזְקַת טְהוֹרִים, וְאֵין לְחַשׁ שְׂמֵא יִשְׁאַל הַחֵבֵר מֵהֵן וְיִשְׁתַּמְּשׁ בְּהֵן, שְׁהָרֵי הֵן אֲצֵלוֹ בְּחִזְקַת טְמֵאִים וְאֵין לְהֵם טְהָרָה עוֹלָמִית. אָבֵל בְּכָלֵי שְׂטוֹף דְּאִיכָּא לְמִיחַשׁ שְׂמֵא יִשְׁאַל הַחֵבֵר מֵהֵן וְיִטְבִּילֵם וְיִשְׁתַּמְּשׁ בְּהֵם בְּלֹא הִזָּאָה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי, שְׁלֹא יֵדַע שֶׁנְּטָמָאוּ בְּאֵהָל הַמֵּת, וְחוֹשֵׁב דְּטְבִילָה בְּעַלְמָא סְגִי לְהוּ לְהַצִּילֵם מִטְמֵאָה שֶׁנְּטָמָאִין אֲגַב עִם הָאָרֶץ, וְהֵינוּ דְתַנְּן טְהַרְתָּ לָךְ וְלוֹ, דְּאֲתֵי חֵבֵר לְאַשְׁתַּמוּשֵׁי בְּהוּ, הַלְכָּד עָשׂוּ דִין שְׁוֵה לְכָל, וְאֲמָרוּ דְאֵין כְּלֵי שְׂטוֹף נְצוּל בְּצָמִיד פְּתִיל לֹא בְּשַׁל חֵבֵר וְלֹא בְּשַׁל עִם הָאָרֶץ. וְאִם בָּאוּ לְגִזֹר שְׁלַעוּלָם כְּלֵי חָרָס שֶׁל עִם הָאָרֶץ לֹא יִצִּיל בְּצָמִיד פְּתִיל לְפִי שֶׁהוּא בְּחִזְקַת טְמֵא וְאֵין כְּלֵי טְמֵא מְצִיל **[ז]** (אָבֵל שֶׁל חֵבֵר יִצִּיל), לֹא הָיוּ עַמִּי הָאָרְצוֹת מְקַבְּלִין מֵהֵן, לְפִי שֶׁהֵן סְבוּרִים שֶׁהֵן בְּקִיָּאִין וְשׁוּמְרִים כְּלֵיהֶם בְּטְהָרָה וְכִלִּים שְׁלֵהֶם מְצִילִין: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ז] כְּלוּמַר אָבֵל שֶׁל חֵבֵר יִצִּיל. וְכֵן הוּא בְּהַרְמַב"ס. וְאִם תֹּאמַר וְאֲפִתִּי לֹא לְתַקְּנוּ בְּחֵבֵר כְּלוּם, מֵאִי אֲמַרְתָּ דְאֵי הֵכִי לֹא יִשְׁמַע לָנוּ כּוּי לְתַקְּנוּ דְלְהַזוֹת עֲלֵיהֶם הַחֵבֵר, כִּי הֵיכִי דְמִטְבִּיל אוֹתָם אֵף עַל פִּי שְׁהָעַם הָאָרֶץ נוֹתֵן לוֹ בְּחִזְקַת טְהָרָה. הָא מְלַתָּא מְקַשָּׁה בְּגַמְרָא, וּמִשְׁנִי, טְמֵא מֵת בְּעֵי הִזָּאָה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי, וּמִנָּא לְשַׁבְּעָה יוּמֵי לֹא מוֹשְׁלֵי אֵינְשֵׁי, כְּלוּמַר, וְאִם כֵּן לֹא נוֹכַל לְשַׁאֵל מֵהֶם כְּלֵי שְׂטוֹף, וְזֶה דְבַר שְׂאֵי אֲפָשֵׁר (וְעֵין כְּלִים פ"ט מ"ב, וְאֵהָלוֹת פ"ה מ"ג). וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עֵיקַר תּוּי"ט).

רמב"ם אמר רחמנא וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא ואם היה עליו צמיד פתיל ינצל כל מה שבתוכו מאוכלין ומשקין וכלי חרס ושאר כלים ובגדים ולא יתטמא כלום ממה שבתוכו לא באהל המת ולא באהל השרץ כמו שנבאר ונפרש אותו בפרק ט' ממסכת כלים ומפי הקבלה למדנו שהכלי הנזכר בכאן שיציל בצמיד פתיל הוא כלי חרס וכבר ידעת כי מעקריו שכל מה שיש אצל עם הארץ טמא על גבי עם הארץ אוכלין ומשקין וכלים ובגדים וכבר קדם מזה עקרים וכללים במסכת חגיגה ועוד יתבארו כל הדינים בזה הענין במקומות ממסכת טהרות ומעקריו ג"כ כי כלי טמא אינו חוצץ בפני הטומאה ואינו מציל מה שבתוכו ואפי' היה מוקף צמיד פתיל לא יציל מה שבתוכו ויתטמא מה שבתוכו ואפילו לא יתטמא באהל המת הוא טמא אגב עם הארץ ואם אמרנו לעם הארץ האוכלין והמשקין והכלי חרס שהיו תחת צמיד פתיל באהל המת אצלו כבר הציל אותם הצמיד באהל לא יהיה בזה אצלנו ספק שהם טמאים היו וטמאים נשאו ולא נחוש שמא יבקש אותם ממנו תלמיד חכם לפי שתלמידי חכמים יודעים שאוכלי עם הארץ ומשקין וכלי חרס שלו טמאין ואי אפשר לטהרם לעולם לפי שכלי חרס אין להם טהרה אלא שבירה כמו שיתבאר בפרק ראשון מכלים וכמו כן האוכלין טמאין והמשקין טמאין אינן מתטהרין לעולם כמו שנתבאר במקומו במכשירין אבל שאר כל הכלים כלי עץ וכלי מתכות ובגדים יוכל התלמיד חכם לשאול אותם מעם הארץ לפי שיטהר אותם במקוה מפני טומאת עם הארץ וישתמש בהם בקדשים אחר הערב השמש כמו כן נחוש אם נאמר כלי חרס מציל על הכל על עקר דין תורה שישאל התלמיד חכם כלי מעם הארץ ויאמר לו עם הארץ זה כלי טהור כמו שחושב עם הארץ שניצל בצמיד פתיל והוא אינו יודע שכלי חרס המוקף צמיד פתיל לא יציל מה שבתוכו ויטול אותו התלמיד חכם ויחשוב שאותו הכלי אין עליו טומאה זולתי טומאת מגע עם הארץ ויטביל אותו ויעריב שמשו וישתמש בו בקדשים ואותו כלי טמא מת בלי ספק וצריך הזאת שלישי ושביעי לפי שכלי עם הארץ מה שהיה באהל המת אינו חוצץ ולפיכך אמרנו שאינו מציל זולתי אוכלין ומשקין וכלי חרס בלבד שאין שואלין אותן מעם הארץ לפי שהם טמאים אגבן ואין להן טהרה במקוה אבל שאר כלים שאפשר לשאול מהם אינו ידוע שנטמאו באהל המת ואינם נצולים בזה הצמיד פתיל וזו היא הכוונה שכווננו בית שמאי ואמרו כשטהרנו אוכלים ומשקים שבתוכו לעצמו טהרנו וכשטהרת את הכלי טהרת לך ולו ר"ל שנשאל ממנו כלי טהור מטומאת מת ויתן לנו אותו שהוא חושב שניצל בכלי חרס שלו המוקף צמיד פתיל ולפי שאין אנו יכולין לחלק הדינים ולומר שכלי תלמיד חכם מציל את הכלים וכלי עם הארץ אינו מציל אלא על האוכלים ועל המשקין ועל כלי חרס בלבד גזרנו על הכל דרך כלל דין אחד ואמרנו שכלי חרס בין שהוא של עם הארץ או כלי תלמיד חכם דינו שוה לפי שיסתלק ההיזק מצד עם הארץ וכשיהיו אצלו כלי מתכת או כלי עץ או בגדים שהיו באהל המת בצמיד פתיל ידע שלא ניצלו ושהם טמאים במת וכשנבקש אותם ממנו יודיענו בזה ולא יחשוב שהם טהורים ונחשוב אנו שהן טמאין על גב עם הארץ בלבד והוא טמא במת כמו שבארנו ועוד אביא פירוש דברים אלו וענין זה בעצמו בפרק עשירי ממסכת כלים ואשלים דיני זה הענין : (רמב"ם)

פרק

ב

פרק ב - משנה א

רבי חנינא סגן הכהנים העיד ארבעה דברים. מימיהם של כהנים לא נמנעו מלשרוף את הבשר שנטמא בולד הטמאה עם הבשר שנטמא באב הטמאה, אף על פי שמוסיפין טמאה על טמאתו. הוסיף רבי עקיבא, מימיהם של כהנים לא נמנעו מלהדליק את השמן שנפסל בטבול יום בנר שנטמא בטמא מת, אף על פי שמוסיפין טמאה על טמאתו:

ר"ע מברטנורה רבי חנינא סגן הכהנים העיד. מלשרוף את הבשר שנטמא בולד הטמאה. בולד של ולד קאמר. הבשר שהוא שלישי, שנטמא בולד של ולד כלומר שנגע בשני ונעשה הוא שלישי, לא נמנעו מלשרפו עם הבשר שנטמא באב הטמאה שהוא ראשון לטמאה. וכשנגע זה הבשר שהיה מתחלה שלישי בבשר שנטמא באב הטמאה, חוזר להיות שני, שהרי נגע בראשון ונעשה שני, ונמצא שהוסיפו לו טמאה על טמאתו, דמעקרא שלישי והשתא שני, ואף על פי כן לא נמנעו מלשרפו עם חמור ממונו, דהואיל ואף זה הקל לשרפה עומד לא חשו אם מטמאים אותו

יותר ממה שהיה. ואף על פי שאין אכל מטמא אכל מן התורה, שפאמר
בטמאת אכלים טמא הוא, הוא טמא ואין מטמא אכל כיוצא בו, מכל
מקום רבנו גזרו שיהיה אכל מטמא אכל: השמן. של תרומה שנפסל
בטבול יום הוא שלישי לטמאה, דטבול יום הוא פוסל את התרומה מן
התורה ועושה אותו שלישי: בנר שנטמא בטמא מת. האי נר של מתכת
הוא ולא של חרס. דכל כלים חוץ מקלי חרס שנגעו בטמאת מת נעשו
כמותה, אם אב אב ואם ראשון ראשון, דכתיב (במדבר יט) בחלל חרב,
ודרשין חרב הרי הוא כחלל, שהחרב שנגע במת נעשה אבי אבות כמת
עצמו. וכשנגע בטמא מת שהוא אב, נעשה גם כן החרב אב. וכל שאר
כלים כחרב לדיון זה, חוץ מקלי חרס. נמצא הנר של מתכת שנגע בטמא
מת נעשה אב הטמאה. והשתא הוסיף רבי עקיבא על דברי רבי חנינא
סגן הכהנים, שהרי רבי חנינא לא התיר אלא להחזיר השלישי שני, ורבי
עקיבא התיר להחזיר השלישי ראשון, שהשמן שנפסל בטבול יום שהוא
שלישי, כשמדליקין אותו בנר שנטמא בטמא מת שהנר עצמו נעשה אב
כמו שאמרנו, נמצא שחוזר השלישי להיות ראשון, ואף על פי כן לא
נמנעו, דהואיל ויש שם טמאה עליו לא חישבין ליה ומתיר להוסיף
בידים: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם עוד נתבאר בראש סדר טהרות מה הם אבות הטומאה ומה הם
התולדות ולשם יתבאר שכל הנוגע באב מאבות הטומאה נקרא ראשון
והנוגע בראשון נקרא שני והנוגע בשני נקרא שלישי והנוגע בשלישי נקרא
רביעי וגם כן נקרא הראשון ולד הטומאה כמו שנקרא אותו שטמאו אב
ונקרא השני ולד ולד הטומאה וכן תכפול מלת ולד כפי מה שיהיה הסדר
וכן אמרו על הראשון והשני ומה שאחריהם ולד הטומאה לפי שהם כולם
תולדות אב הטומאה ומה שאמר בכאן ולד הטומאה הוא שני וממה שזכרנו
עתה תדע שהבשר שנגע בולד הטומאה ישוב שלישי לטומאה ובשר שנטמא
באב הטומאה ראשון ואם נגע השלישי בראשון חזר שני כמו שזכרנו שהנוגע
בראשון יהיה שני והנה הודיענו בעדות זו שהשלישי מותר לעשותו שני
אמנם התוספת הוא מדרבנן אבל מדאורייתא העיקר בידינו שאין אוכל
מטמא אוכל לפי שנאמר בטומאת אוכלין טמא הוא ולמדנו מפי הקבלה
הוא טמא ואינו עושה טמא כיוצא בו רצונו לומר אינו מטמא זולתו מן
האוכלין אבל מדרבנן הוא שמטמא אוכל ולפיכך חוזר השלישי שני כמו
שנתבאר במקומות מסדר טהרות והוסיף ר' עקיבא על זה והעיד ששלישי
מותר לעשותו ראשון כמו שאבאר. ודע כי טמא מת מכלל אבות הטומאה
ואדם שנגע במת הוא אב והנוגע באב ישוב ראשון וכן שני ושלישי כמו
שקדם ביאורו ואם היו הנוגעים במת כלים הם אינם נעשין אב הטומאה
כדי שנמנה אחריהם ראשון ושני אבל נעשים הם והמת דבר אחד והנוגע
באותם הכלים יתטמא טומאת שבעה והוא שישוב אב הטומאה ומונין
ממנו ראשון ושני וזה לפי שנאמר בחלל חרב או במת ולמדנו מפי הקבלה
חרב הרי הוא כחלל וכן שאר כלי מתכות ובגדים דינם ודין החרב שוה
ואמנם התנו בכלי מתכות לאפוקי כלי חרס שאינם שבים אב הטומאה כמו
שנתבאר בזבים וכן כלי עץ וכלי עצם דינם כדין החרב הנה אותם שהם
כחרב למעלה מן האדם לעולם בטומאת מת במדרגה ואם נגע אדם במת

חזר אותו האדם אב הטומאה בלי ספק ואם נגע אדם בראשון חזר השני ראשון כמו שבארנו ואם נגעו כלים באיש ההוא שהוא טמא מת והוא אב הטומאה אינם נעשים הכלים ראשון אבל נעשים אב הטומאה וממנו יתחיל המנין ר"ל כי הנוגע בהם נעשה ראשון והנוגע בראשון נעשה שני ומן העיקרים הגדולים המועילים שצריך לידע בענין זה אמרו כל היכא דמטמא אדם במגע מונין בו ראשון ושני ואלה הכלים הם מטמאין אדם כמו שיתבאר זה ויתפרש בראיות בראש אהלות. ואמרו בכאן נר ר"ל נר של מתכת שהוא בכלל דיני הכלים כמו שזכרנו אבל נר של חרס אינו כן מן הטעם שזכרנו וזה הנר של מתכת שנטמא בטמא מת והוא נעשה אב הטומאה כמו שבארנו הדבר הנוגע באותו הנר נעשה ראשון ושמן שנפסל בטבול יום אמנם הוא שלישי כמו שנבאר עוד במסכת טבול יום וכשהושם בנר הנזכר חזר ראשון כמו שפירשנו ומה שהצריך לרבי עקיבא להיות הנר אב הטומאה כדי שיהיה השמן ראשון ויטמא אחרים מדאורייתא אבל אילו סבר שהוא מדרבנן כמו שהוא פסק ההלכה והוא מספיק בטומאה דרבנן היה מתיר נר של חרס לפי שהמשקים בלבד בין שנטמאו באב הטומאה או בראשון או בשני חוזרין ראשון אבל כל זה הוא מדרבנן כמו שנבאר במסכת טהרות ורבי עקיבא אמנם בקש שיהיה השמן ראשון מדאורייתא והתיר להשיב השלישי ראשון להוסיף לו טומאה מדאורייתא כפי סברתו ואלה השתי עדיות הלכה כמותם. וכבר קדם פירוש הלכה זו בפרק ראשון מפסחים: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ב

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא סֶגֶן הַכֹּהֲנִים, מִיָּמֵי לֹא רָאִיתִי
עוֹר יוֹצֵא לְבַיִת הַשְּׂרָפָה. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא,
מִדְּבָרָיו לְמַדְּנֵנוּ, שֶׁהַמִּפְשִׁיט אֶת הַבְּכוֹר וְנִמְצָא
טָרְפָה, שְׂיֵאוֹתוֹ הַכֹּהֲנִים בְּעוֹרוֹ. וְחֻכְמֵי
אוֹמְרִים, לֹא רָאִינוּ אִינוּ רָאִיָּה, אֶלָּא יוֹצֵא
לְבַיִת הַשְּׂרָפָה:

ר"ע מברטנורה לא ראיתי עור יוצא לבית השרפה. לאחר שהפשט אם נמצאת טרפה. אף על פי שפסול זה היה בו קדם הפשט, הואיל ולא נפר אלא לאחר הפשט: **שהמפשיט את הבכור ונמצא טרפה.** הא קא משמע לן רבי עקיבא, דאפלו בכור בעל מום הנשחט במדינה על מומו ולא התירו הכתוב אלא באכילה פדכתיב (דברים טו) בשערי תאכלנו, אבל אם מת, עורו אסור וטעון קבורה, ואשמעין רבי עקיבא דהיכא דלא הכר טרפותו עד לאחר הפשט, התירתו שחיתו והפשטו לעורו כאלו נזרק דמו במקדש: **יאותו הפהנים בעורו.** ואינו נשרף: **אין לא ראיתי ראיה.** שמה לא ארע בימיו שימצא טרפה לאחר הפשט, ואם ארע ושרפיהו הוא לא ראה: **אלא יצא לבית השרפה.** הואיל וקדם הפשט בא. והלכה כרבי עקיבא בבכור בעל מום כשהתירו ממחה. אבל לא התירו ממחה לא. והלכה כחכמים בבכור תמים, דבשר בקבורה ועור בשרפה: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם דברי רבי עקיבא הם בבכור בעל מום שנשחט על פי חכם בשאר ארצות כמו שמבואר במסכת בכורות וכשנמצא טריפה מותר ליהנות בעורו אם היה אותו הבכור ביד כהן יהנה ממנו הכהן ואם הוא ביד ישראל יהנה ממנו ישראל כמו שנבאר במקומו בבכורות והלכה כר' עקיבא בזה ודברי חכמים בבכור תמים כשנשחט להקריבו במקדש ונמצא טריפה דינו לדעת חכמים שיקבר הבשר וישרף העור. והלכה כחכמים: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ג

אף הוא העיד על כפר שהיה בצד ירושלים, והיה בו זקן אחד והיה מלוה לכל בני הכפר וכותב בכתב ידו ואחרים חותמים, ובא מעשה לפני חכמים והתירו. לפי דרכך אתה למד, שהאשה כותבת את גטה {א} והאיש כותב את שוברו {ב}, שאין קיום הגט אלא בחותמיו. ועל מחט שנמצאת בבשר, שהסכין

וְהִידִים טְהוֹרוֹת, וְהַבֶּשֶׂר טָמֵא. וְאִם נִמְצְאָת בַּבֶּשֶׂר, הַכֹּל טְהוֹר {ז}

ר"ע מברטנורה וְכֹתֵב בְּכַתֵּב יָדוֹ. שֶׁטֶר חוֹב עַל הַלֵּוֹה: וְאַחֲרֵים חוֹתְמִים. עֲדִים כְּשָׂרִים הָיוּ חוֹתְמִים עַל הַשֶּׁטֶר: וְהַתִּירוֹ. וְאַף עַל פִּי שְׁכֹתֵב הַשֶּׁטֶר הוּא הַמְלִיחָה, וְנוֹגַע בְּעֲדוּתוֹ: שֶׁהָאִשָּׁה כּוֹתֵבֶת אֶת גְּטָהּ. וְעֲדִים כְּשָׂרִים חֲתוּמִים בּוֹ: אֶת שׁוֹבְרוֹ. שֶׁטֶר מְחִילָה שְׂמַחְלָה לוֹ אֶשְׁתּוֹ עַל כְּתִבְתָּהּ: שָׂאִין קִיּוּם הַגֵּט אֶלֶּא בְּחוֹתְמֵיוֹ. הַעֲדִים הַחֲתוּמִים {ג} עַל הַגֵּט הֵם עֶקֶר סִבַּת קִיּוּם הַגֵּט, הַלְּכָד כְּשֶׁהַעֲדִים כְּשָׂרִים חֲתוּמִים בּוֹ כְּשֶׁר וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא כְּתֵב יָד הָאִשָּׁה: וְעַל מַחֲט. שֶׁיִּדְוַע בָּהּ שְׁנֵטְמַאת בְּמַת, וְנִמְצְאָת בַּבֶּשֶׂר הַקֶּדֶשׁ כְּשֶׁחֲתָכוּ אוֹתוֹ בְּעֶזְרָה, וְסָפַק אִם נִגַּע בָּהּ הַסֶּכֶן וְהָאֲדָם אִם לֹא, הַסֶּכֶן וְהָאֲדָם טְהוֹרִין, דְּסָפַק טְמֵאָה בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים הִיא, שֶׁהַעֲזָרָה דִּין רִשׁוֹת הַרְבִּים {ד} יֵשׁ לָהּ לְעַנְּנָן טְמֵאָה, וְסָפַק טְמֵאָה בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים סָפְקוֹ טְהוֹר: וְהַבֶּשֶׂר טָמֵא. דְּוִדָּאֵי נִגְעָה בּוֹ טְמֵאָה. וּמִתְנַיִתִין אֲנִי בְּבִהַמַּת קִדְשִׁים שֶׁהָעֵבֶרֶת בְּנִהַר סָמוּךְ לְשַׁחֲיטָתָהּ וְעִדָּן מִשְׁקָה טוֹפַח עָלֶיהָ {ה}, שֶׁהַכֶּשֶׁר הַבֶּשֶׂר לְקַבֵּל טְמֵאָה בְּאוֹתָן הַמִּים. דָּאֵי לֹא הָכִי לֹא הָיָה הַבֶּשֶׂר טָמֵא, וְאַף עַל פִּי שְׂרוּחֲצִים אוֹתוֹ בְּבֵית הַמִּטְבָּחִים בְּעֶזְרָה, דְּכָל מִשְׁקָה בֵּית מִטְבָּחֵי דְכּוֹן, וְאִין מְכַשִּׁירִין אֶת הַבֶּשֶׂר לְקַבֵּל טְמֵאָה {ו}. וְאֵי קִשְׂיָא הֵיאֵךְ הַבֶּשֶׂר טָמֵא וְהִידִים טְהוֹרוֹת, וְהֵלֵא אֶכְלִין טְמֵאִין מִטְמֵאִין אֶת הִידִים מְדַרְבְּנָן. הָא לֹא קִשְׂיָא מִיָּדִי, דְּקִימָא לָן אִין טְמֵאִת יָדִים בְּמִקְדָּשׁ, שֶׁכְּשֶׁגִזְרוּ עַל טְמֵאִת יָדִים לֹא גִזְרוּ בָּהּ בְּמִקְדָּשׁ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} גְּטָהּ. וְקִשְׂיָא, הֵיאֵךְ לְמַד גֵּט שֶׁעֲקָרוֹ לְקִנּוּת אֶת עֲצָמָה, מִשְׁטָרֵי הַלְוָאָה שָׂאִין אֶלֶּא לְרֵאִיָּה. הָא מִיִּתְרַצָּה בְּדַבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת, דְּמִסְתַּמָּא גַם כֵּן הָיָה כּוֹתֵב לְעֲצָמוֹ שֶׁטֶרִי מִתְנָה וּמְכִירָה שֶׁהָיָה קוֹנֵה שְׂדוֹת, דְּפַעְמִים שְׁלֹא הָיוּ קְנוּיִים לוֹ אֶלֶּא בְּשֶׁטֶר, כְּגוֹן שְׂדֵי קְנוּיָה לָד: {ב} שׁוֹבְרוֹ. אֲשֶׁר לִישְׁנָא דְּמִשְׁנָה ה' פֶּרֶק ב' דְּגִטִּין נִקְטִיָּה. נִרְאָה לִי: {ג} אֶפְשָׁר דְּמִשְׁוִים חֲתִימַת הַשׁוֹבֵר נִקְטָה הָכִי. וְכָל שֶׁטֶר קְרוּי גֵּט. אֲבָל גְּבִי גֵּט אִשָּׁה עֲדִי מְסִירָה כְּרִיתִי: {ד} דָּאלוֹ רִשׁוֹת הַיְחִיד אֵף עַל גַּב דְּסֶכֶן אִין בּוֹ דְּעַת לְשָׂאֵל, וְכָל כְּהֵאֵי גִוְנָא אֵף בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד טְהוֹר, הֵכָא דְּאָדָם עֶסוּק בָּהּ נִשְׂאָלִין עָלֶיהָ. גְּמָרָא: {ה} וְאֵי אֶפְשָׁר שְׁלֹא יִפְלוּ מִן הַמִּשְׁקָה עַל הַבֶּשֶׂר כָּל שֶׁהוּא בְּשַׁעַת הַפְּשִׁט. רִשְׁי. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {ו} וְהִינוּ מְדַאֲרִיתָא, אֲבָל מְדַרְבְּנָן חֲבַת הַקֶּדֶשׁ מְכַשִּׁירוֹ. הַרְמַב"ם. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {ז} טְהוֹר. לְפִי שֶׁהַמִּשְׁקִין שְׁבוּ מִשְׁקָה סְרוּחַ וְאִינוּ רְאוּי לְכֹלִים וְנִצָּא מִן כָּלֵל מִשְׁקָה. הַרְמַב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שאִין קִיּוּם הַגֵּט אֶלֶּא בְּחוֹתְמֵיוֹ. לְפִי שְׁקִיּוּם הַשֶּׁטֶר אִמְנָם הוּא בְּעֲדוֹת הַעֲדִים לֹא בְּגוֹף הַכְּתִיבָה וּלְפִיכֵךְ תְּכַתּוֹב הָאִשָּׁה גִּיטָה וְהָאִישׁ מַחֲלֵל אֶשְׁתּוֹ שְׂמַחְלָה לוֹ מִן הַכְּתוּבָה לְפִי שֶׁהָעִיקָר עַל הַעֲדִים וְעֲדוֹת זֹ מִעֲדוֹת ר' חֲנִינָא סָגַן הַכֹּהֲנִים וְהַרְבִּיעִית עַל הַמַּחֲט שְׂנִמְצְאָת בַּבֶּשֶׂר וְזֶה כִּי כִשְׁחַט קִדְשִׁים בְּעֶזְרָה וְחַתֵּךְ הַבֶּשֶׂר וְכִשְׁהִיָּה חוֹתֵךְ מִצָּא בַּבֶּשֶׂר מַחֲט טְמֵאָה טוֹמֵאת מֵת וְהוּא כְּשִׁכִּיר אוֹתָהּ שֶׁהִיא הַמַּחֲט שְׂנִמְצְאָה בְּמַת וְאִבְדָּה לוֹ וְנִסְתַּפַּק לוֹ

אם נגע אותו הסכין במחט או לא נגע והעיקר אצלנו שספק טומאה ברשות הרבים טהור וכבר זכרנו זה פעמים מה שקדם לנו מן הפירוש ועוד יבא ביאור זה במסכת טהרות והעזרה היא אצלנו בחזקת רשות הרבים לרוב השתמשות בני אדם בה ולפיכך הסכין והאיש שחתך הבשר טהורין אבל הבשר הוא טמא בלי ספק לפי שהמחט הטמאה נמצאת בו וכבר ידעת כי מן העקרים המפורסמים שהאוכלים אינם מתטמאין אלא אחר הכשר ולפיכך העמיד הלכה זו בפרה של זבחי שלמים שהעבירה בנהר ושחטה ועדיין משקין טופח עליה כי הפרה כשנכנסה בנהר יתמלא גופה שבפנים במים וכשנשחטה נכשר הבשר באותן המים והוא מתטמא ואמנם הוצרכנו לזה ולא אמרנו שהבשר הזה נשרה במים מן המימות שמשתמשין בהן בבית המטבחים לפי שאותן המים אינן מכשירין כמו שנבאר במסכת זו וזהו מה שאמר משקה בית מטבחים דכן ר"ל טהור ומן העיקרים שהאוכלים הטמאים מטמאין את הידים כמו שנבאר במסכת טהרות ובמסכת ידים וזה מדרבנן וכפי עיקר זה כיון שהבשר טמא יהיו גם כן הידים טמאות לולי עיקר אחר אצלנו אין טומאת ידים במקדש והוא דאמר ר' עקיבא זכינו שאין טומאת ידים במקדש רוצה לומר כי רבנן שגזרו טומאת ידים לא גזרו על הידים טומאה במקדש ואם נמצאת זו המחט הטמאה בתוך הכרס הכל הוא טהור לפי שלא נגע בבשר שיטמא אותו ולא נטמא ג"כ הכרס עצמו לפי שהמשקין שבו משקה סרוח ואינו ראוי לכלום ויצא מן כלל משקה והואיל ואין שם הכשר אין שם טומאה כמו שזכרנו ואלו העדיות ברורות : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ד

שֶׁלֶּשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל לְפָנָי חֻכָּמִים
בְּכָרֶם בִּיבְנָה. עַל בִּיצָה טְרוּפָה שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל
גְּבִי יָרֵק שֶׁל תְּרוּמָה, שֶׁהִיא חֲבוּר. וְאִם הִיָּתְה
כְּמִין כּוֹבֵעַ, אֵינָה חֲבוּר. וְעַל שְׂבֻלַת שְׂבִיקָצִיר
וְרֹאשָׁה מְגִיעַ לְקַמָּה, אִם נִקְצְרָה עִם הַקַּמָּה,
הִרִי הִיא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וְאִם לָאוּ, הִרִי הִיא
שֶׁל עֲנִיִּים. וְעַל גְּנָה קִטְנָה שֶׁהִיא מְקַפֶּת עָרִיס,

אִם יֵשׁ בָּהּ כְּמֵלֵא בּוֹצֵר וְסֵלוֹ מִכָּאֵן וּמֵלֵא בּוֹצֵר וְסֵלוֹ מִכָּאֵן, תִּזְרַע. וְאִם לֹא, לֹא תִזְרַע:

ר"ע מברטנורה **בפרס**. שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבֵינָה שׁוֹרֹת שׁוֹרֹת שֶׁל חֲכָמִים כְּכָרִם **{ח}** זו הַנְּטוּעָה שׁוֹרֹת שׁוֹרֹת שֶׁל גִּפְנִים: **עַל בִּיצָה טְרוּפָה**. בְּקַעְרָה, שֶׁנִּתְעַרְבָה הַחֲלָבוֹן וְהַחֲלָמוֹן יַחַד וְנִתְוַנְּה עַל גְּבִי הַיָּרֵק, וְנִגַּע טְבוּל יוֹם בְּבִיצָה, אָף עַל פִּי שֶׁהִיא חֲלִין, דָּאִין שֶׁיֵּד תְּרוּמָה בְּבִיצָה, וְטְבוּל יוֹם אֵינוֹ פּוֹסֵל בְּחֲלִין, אֲפֹלוּ הָכִי הָיוּ חֲבוּר וְנִפְסַל הַיָּרֵק כְּאֵלוֹ נִגַּע בּוֹ: **אִם הִיא כְּמִין כּוֹבַע**. שֶׁנִּתְנַפְּחָה הַבִּיצָה וְנִעֲשִׂיתָ כְּמִין כּוֹבַע עַל הַיָּרֵק וְחֲלוּלָה תִּחְתְּתֶיהָ: **שְׁבֵלֵת שְׁבִקְצִיר**. שֶׁיֵּר בְּקַצִּירָתוֹ שְׁבֵלֵת אַחַת שְׁלֵא קָצַר, וְרֹאשׁ אוֹתָהּ שְׁבֵלֵת מְגִיעַ לְקָמָה: **אִם נִקְצְרָה**. אִם אוֹתָהּ שְׁבֵלֵת נִקְצְרָת עִם הַקָּמָה, הָרִי הִיא שֶׁל בַּעַל הַבֵּית, שֶׁהַקָּמָה מְצִילָתָהּ, דְּלֹא קָרִינוּ בָּהּ לֹא תִשׁוּב לְקַחְתּוֹ: **וְאִם לֹא**. הָרִי זֶה שֶׁכָּחָה וְהוּיָא לְעֲנָיִים: **עָרִיס**. חֲמֵשׁ גִּפְנִים הַנְּטוּעוֹת וּמוֹדְלוֹת וְשׁוֹכְבוֹת עַל גְּבִי כְּלוֹנְסוֹת אוֹ עַל גְּבִי גֶדֶר קְרוּיוֹת עָרִיס, לְשׁוֹן עַל עֵרֶשׁ יְצוּעֵי: **אִם יֵשׁ בָּהּ כְּמֵלֵא בּוֹצֵר וְסֵלוֹ**. אִם הִגְנָה גְּדוּלָה כְּשֶׁעוֹר שֶׁיַּעֲמֵד בָּהּ בּוֹצֵר הָעֲנָבִים עִם סֵלוֹ שֶׁמְכַנִּים הָעֲנָבִים לְתוֹכָהּ כְּשֶׁהוּא מְלַקֵּט הָעֲנָבִים מִכָּל צְדָדֵי הָעָרִיס: **תִּזְרַע**. הִגְנָה. וְהוּא שֶׁיִּרְחִיק הַזֶּרַע מִן הַגִּפְנִים **{ט}** כְּדֵי עֲבוּדַת הַכָּרִם שֶׁהֵם שֹׁשֶׁה טְפָחִים לְכָל רוּחַ, וְזוֹרַע הַשָּׂאֵר: **וְאִם לֹא**. שֶׁאִין הִגְנָה גְּדוּלָה כָּל כֶּף: **לֹא תִזְרַע**. וְאִם עַל פִּי שֶׁמְרַחֵק כְּדֵי עֲבוּדַת הַכָּרִם. מִפְּנֵי שֶׁהַזֶּרַע נִרְאָה עִם הַכָּרִם כְּאֵלוֹ הֵם כְּלֵאִים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ח}** וְהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ קָרָא לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל כָּרִם, שֶׁנֶּאֱמַר [יִשְׁעִיָּה ה'] כָּרִם הִיא לִידִידֵי. הַרְמְבִ"ם: **{ט}** הַר"מ בְּפָרוּשׁוֹ. וְלְדַבְרֵיהֶם הָעָרִיס מִבְּפָנִים לְגֶדֶר. וְהִיא שֵׁיטַת הַרְאֵב"ד. אֲבָל בְּרִישׁ פֶּרֶק ו' דְּכֵלֵאִים פֶּרֶשׁ הַר"ב כְּשֵׁיטַת הַרְמְבִ"ם בְּחַבּוּרוֹ, שֶׁהָעָרִיס הוּא עַל הַגֶּדֶר מִבְּחוּץ וְאִם אִין בּוֹ כְּמֵלֵא בּוֹצֵר כּוֹי אִין זוֹרְעִים בְּתוֹכָהּ מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאָה הַכָּל כְּעָרִיס אֶחָד וְיָרֵק בְּתוֹכָהּ: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **כרם**. שֶׁם לְקַבּוּץ הַחֲכָמִים שֶׁנִּתְקַבְּצוּ בִּיבְנֵה וְזֶה לְפִי שֶׁהֵם דּוּמִים בִּישִׁיבַתָם שׁוֹרֹת שׁוֹרֹת כְּשׁוֹרֹת הַכָּרִם וְהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ קָרָא כַּנְסַת יִשְׂרָאֵל כָּרִם שֶׁנֶּאֱמַר כָּרִם הִיא לִידִידֵי:

שהיא חבור. כי כשנגע טמא באותה ביצה כאילו נגע בירק ולא נאמר שהירק נטמא מן הביצה:

כמין כובע. כמו כובע הברזל שלובשין בשעת המלחמה כלומר שתהיה בדמות אהל ועדות זו בפרק ג' מן טבול יום: ופעמים שתמלט שבולת אחת מן המגל בשעת הקציר ויקצר כל מה שסביבו ואמר כי אם יהיה ראשו משיג לקמה שלא נקצרה והיא מתחברת בה דינה כדין שאר הקמה והיא של

בעה"ב ואם היא נראית כולה מיוחדת נפרדת מן הקמה היא של עניים
שדינה כדין הלקט וכבר הביאו אלו העדיות במסכת פיאה בפרק חמישי :

ומוקפת עריס. הוא שיהיה סביב לה עריס הגפנים ואם נשאר חוץ אותו
העריס שיעור שיעמוד הבוצר הענבים וסלו שתוכף בו הענבים מכל הצדדים
הוא מותר להרחיק מן השורה הסובבת הגפנים שיעור עבודתה והוא ששה
טפחים מכל צד שהיא עבודת הכרם מניח שורה אחת מן הגפנים ויחרוש
הנשאר ויזרע בו חטים ומה שירצה ויהיה הזרע באמצע והעריס המסבב
ואם היתה גנה זו קטנה בענין שלא יהיה בה מלא הבוצר וסלו מכל עבר לא
יזרע בתוכו שום דבר ואפי' הרחיק שיעור עבודת הכרם מכל צדדיו לפי
שלקטנותה נראה הזרע עם הכרם כאילו הם מחוברים ויהיו כלאים וכבר
נתבאר בפרק חמישי מכלאים כגון זה הענין הרבה ועדיות אלו כולם
(נכונים : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ה

שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמְרוּ לְפָנַי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וְלֹא
אָמַר בָּהֶם לֹא אֲסוּר וְהִתֵּר {י}, וּפְרִשָׁן רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן מִתְיָא. הַמִּפִּיס מֵרָסָא בְּשַׁבָּת, אִם
לַעֲשׂוֹת לָהּ פֶּה {יב}, חֲזֵיב, וְאִם לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה
לְחָה, פְּטוּר. וְעַל הַצָּד נָחַשׁ בְּשַׁבָּת, אִם מִתְעַסֵּק
שָׁלֵא יִשְׁכְּנוּ, פְּטוּר, וְאִם לְרַפּוּאָה, חֲזֵיב. וְעַל
לְפָסִין אִירוּנִיּוֹת {טו}, שֶׁהֵם טְהוּרוֹת בְּאֵהָל
הַמֵּת וּטְמֵאוֹת בְּמִשָּׁא הַזָּב. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן
צְדוֹק אוֹמֵר, אֵף בְּמִשָּׁא הַזָּב, טְהוּרוֹת, מִפְּנֵי
שָׁלֵא נִגְמְרָה מְלֶאכֶתָן :

ר"ע מברטנורה ו**פרשן רבי יהושע**. אימתי חיב ואימתי פטור **{יא}**: **אם לעשות לה פה חיב**. משום בונה **{יג}**: **ואם להוציא ממנה לחה פטור**. דמלאכה שאינה צריכה לגופה היא, שהפתח היא המלאכה, וזו אינה צריכה להיות לה פתח מעכשיו **{יד}**, ואין פאן אלא אסורא דרבנן ומשום צערא לא גזור, והוי פטור ומת: **אם מתעסק שלא ישכנו פטור**. דאינו צריך לגופו של דבר הנצוד, ואם היה יודע שיעמד ולא ישכנו לא היה צד. ובהאי נמי לא גזרו רבנן, והוי פטור ומת: **לפסין אירוניות**. כלי חרס סתומים עשויין כמין כדור חלול מבפנים, ולאחר שמלפנים אותו בכבשן חותכים אותו באמצעו והוא נעשה שני כלים: **טהורות באהל המת**. כל זמן שלא חתכוהו. דכלי חרס אין מקבל טמאה מגבו, אלא מאורו, כדכתיב (במדבר יט) וכל כלי פתוח, דרך פתחו מטמא ואינו מטמא מגבו, והאי אין לו אור: **וטמאות במשא הזב**. בטמאות הסט. שאם נתלטלו או נתנענעו ממשא הזב, טמאים, אף על פי שאין להם אור: **מפני שלא נגמרה מלאכתו**. דחתיכה שחותכין אותן באמצען זו היא גמר מלאכתו. ואין הלכה כרבי אלעזר בר צדוק. אלא לבוין בכבשן הוא גמר מלאכתו, הלכך מטמאות במשא הזב אפלו קדם שחלקן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{י}** **אסור והתר**. אמפיס מרסא וצד נחש קאי. ובלפסין אירוניות לא אמר בהם לא טמאה ולא טהרה. הרמב"ם: **{יא}** וכן אותם המחבתות (פרוש על לפסין אירוניות) באיזה טמאות מתטמאות ובאיזה אינן מתטמאות. הרמב"ם: **{יב}** **פה**. בתוספתא תני הכי, אם לקלפה כדרך שהרופאים עושין דמתקן לה פתח. רש"י: **{יג}** דאשכחן בגין בבעלי חיים, דכתיב ויבן את הצלע [בראשית ב]. רש"י: **{יד}** שאינו עומד להכניס אור ולהוציא לחה תמיד, אף על פי שנעשה פתח גמור שהרי ראוי הוא להכניס ולהוציא אם היה צריך, מכל מקום לא דמי לפתחים שבמשכן שהיו עומדין להכניס ולהוציא. אבל לעשות לה פה, דמאי למשכן. תוספות: **{טו}** **אירוניות**. פרוש עירות. וזה לשון הרמב"ם עירוניות ואירוניות הכל שנה מייחסות אל עירות. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מפיס מורסא. סוחט המכה בידו:

ולפסין אירוניות. מחבתות של עירות ועירוניות ואירוניות שוה מיוחסות אל עירות ודברים אלו נאמרו לפני רבי ישמעאל ומפיס מורסא וצד נחש ולא אמר בהם לא אסור ולא מותר וכמו כן בלפסין אירוניות ולא אמר גם כן לא טמאות ולא טהורות ובא רבי יהושע וביארם כמו שאתה רואה ואמר כיצד יהיה חייב וכיצד יהיה פטור וכן אותן המחבתות באיזו טמאות מתטמאות ובאיזו אינן מתטמאות ואמר שהמפיס מורסא אם כוונתו להרחיב פי המכה לעשות לה פה שזה כוונת הרופאים רוצה לומר להרחיב המכה הוא חייב ואם הוא מכוון להוציא הלחה הוא מותר לכתחלה והוא ענין אמרו פטור וכן הצד נחש אם כוונתו להתעסק בו כדי שלא ישכנו הוא מותר לכתחלה ואם הוא צד אותו להתרפאות בבשרו או בעצמו הוא חייב סקילה ולפסין אירוניות מחבתות עושין אותן מזדווגות וכשנשלם בשולם

חולקין אותם באמצע ונעשין שתי מחבתות כמו שעושין בכוסות הזכוכית וקודם חלוקן סבר ר' יהושע בן מתיא שהן מתטמאות במשא הזב רוצה לומר כשנשא אותן הזב ונדנד אותן ואינן מתטמאות באהל המת והטעם בזה שכלי חרס לא יטמא במת ולא בשרץ ולא בזולתם אלא מאוירו לפי שנאמר וכל כלי פתוח וגוי' ולמדנו מפי הקבלה בכלי חרס הכתוב מדבר ואמרו ז"ל דרך פתחו מטמא ואינו מטמא דרך גבו וזה הוא מפורסם וכבר זכרנו עיקר זה פעמים ועוד יבוא ביאורו בפ' שני מכלים זולתי בטומאת הזב בלבד רוצה לומר כשנטמא במשא הזב לפי שאין בו צד שנטמא מאוירו לפי שאינו מטמא בענין שתבא בו טומאה שנוכל לומר [שבאה] דרך פתחו על כל פנים אבל נאמר שהזב מטמא לו ולשון התוספתא אין טומאה לכלי חרס אלא מאוירו ובהיסט הזב ובשביל אלה העקרים אמרנו באלו הלפסין קודם חלוקן כיון שאין להם אויר ולא דרך פתח אלא כמו כדור נבוב שאינן מתטמאות באהל המת ומתטמאות במשא הזב אמר רבי אליעזר ברבי צדוק שהם גם כן אינן מתטמאות במשא מצד אחר וזה כי אף על פי שלא נחוש לאויר בהסט הזב מכל מקום נצטרך שיהיה כלי שנגמרה מלאכתו וזה לא נגמרה מלאכתו הואיל ונשאר בו שום דבר לעשות אחר הבשול והוא לחלק אותו. ואין הלכה כרבי אליעזר בר' צדוק לפי שעיקר בידינו שכלי חרס כיון שנתבשל מתטמא ובשולו הוא גמר מלאכתו וביאור רבי יהושע כלו נכון : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ו

שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְלֹא הוֹדָה לוֹ
רַבִּי עֲקִיבָא. הַשּׁוֹם וְהַבֹּסֵר וְהַמְּלִילוֹת שְׁרִסְקוֹן
מִבְּעוֹד יוֹם, שְׂרָבִי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, יִגְמֹר
מִשְׁתַּחֲשָׁד, וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא יִגְמֹר :

ר"ע מברטנורה **מְלִילוֹת**. שְׂפָלִים שֶׁלֹּא בְּשָׁלוֹ כֵּל צָרְפוֹ, וְטוֹעֵנִן בְּאַבְנִים
וּמְשָׁקָה זָב מִהֶן וְטוֹבֵל בוֹ : לֹא יִגְמֹר. כְּדֵי לֶאֱכֹל [טז] לְאַחַר שְׁקֵדֵשׁ הַיּוֹם,
דְּאִסוּרִין כְּשָׂאָר מְשָׁקִים שְׂזָבוּ. וְהַלְכָה כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל : יִגְמֹר. מֵאַחַר
שְׁרִסְקוֹן וְכַתְּתוֹ מֵעֶרֶב שַׁבָּת, יִגְמֹר וְיֵאֱכֹל בְּשַׁבָּת. וְלֹא דָמִי לְמְשָׁקִים שְׂזָבוּ

שְׁאֲסוּרִין גְּזָרָה שְׁמָא יִסְחֹט, דְּהֵכָא אֶפְלוּ יִסְחֹט לִיכָא אֲסוּרָא דְאֹרִיתָא,
מְשׁוּם דְּמִשְׁקִים אֲתוּ מִמִּילָא : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {זט} כְּלוּמַר, אֲבָל רִשְׁאֵי לְהַנִּיחָם לְהִיּוֹת הַמִּשְׁקִין זָבִים וְיוֹצְאִים,
וּבְלִבְד שְׁלֵא יֵאכֹל מֵהֶם בְּשֶׁבֶת. תּוֹסְפוֹת : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הַשּׁוּם וְהַבּוֹסֵר וְהַמְלִילוֹת. אוֹמֵר כִּי כִשְׂרָצָה אוֹתָם מִיּוֹם שֶׁשִּׂי בַעֲרַב
לְהוֹצִיא מֵהֶם לְחוֹתָם וְנִכְנַס שֶׁבֶת וְהֵם מְרוֹצְצִים רַבּוּ יִשְׁמַעְאֵל אוֹמֵר שִׁישְׁלִים
מְדוּכָתָם בִּידֵיו וְיוֹצִיא לְחוֹתָם וְאֵף עַל פִּי שְׂרָבִי יִשְׁמַעְאֵל תַּלְמִיד ר' עֲקִיבָא
הִלְכָה כְּרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל : (רמב"ם)

פּרָק ב - מִשְׁנָה ז

שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמְרוּ לְפָנַי רַבִּי עֲקִיבָא, שְׁנַיִם
מְשׁוּם רַבִּי אֶלְיעֶזֶר וְאַחַד מְשׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.
שְׁנַיִם מְשׁוּם רַבִּי אֶלְיעֶזֶר, יוֹצֵאת אִשָּׁה בְּעִיר
שֶׁל זָהָב, וּמִפְּרִיחֵי יוֹנִים פְּסוּלִים לְעֵדוּת. וְאַחַד
מְשׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הַשְּׂרָץ בְּפִי חֲלָדָה וּמֵהֶלְכֵת
עַל גְּבֵי כְּפָרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה, סִפֵּק נֶגַע סִפֵּק לֹא
נֶגַע, סִפֵּקוֹ טְהוֹר :

ר"ע מברטנורה עיר של זהב. עֵטְרַת זָהָב עֲשׂוּיָה כְּמִין עִיר צוּרַת יְרוּשָׁלַיִם.
וְלֹא חִישִׁינָן דְּלָמָּא שְׁלֵפָּא וּמְחֻיָּא {זז} וְאַתְיָא לְאַתּוּי אַרְבַּע אַמּוֹת
בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים : וּמִפְּרִיחֵי יוֹנִים. מִין מְמִינֵי הַשְּׁחוּק. אִם תִּקְדִּים יוֹנְתֵדָּ
לְיוֹנְתֵי אִתּוֹן לָד כְּדָ וְכָד. פְּרוּשׁ אַחַר, שְׁמַגְדֵּל יוֹנָה מְלַמֶּדֶת לְהַבִּיא יוֹנִים
לְבַיִת בְּעַלְיָה, וַיֵּשׁ בָּהוֹן גִּזְל מְשׁוּם דְּרַכִּי שְׁלוֹם וְלֹא גִזְל גָּמוּר : סִפֵּק נֶגַע
סִפֵּק לֹא נֶגַע סִפֵּקוֹ טְהוֹר. מְשׁוּם דְּטַמְאָה עוֹבְרַת הִיא וְאִינָה נְחָה
בְּמִקּוּם, הִלְכָד סִפֵּקוֹ טְהוֹר וְאַפְלוּ בְּרִשׁוֹת הִיחִיד : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {זז} דְּסַבֵּר רַבִּי אֶלְיעֶזֶר מֵאֵן דְּרַכָּה לְמִיפֵק בְּעִיר שֶׁל זָהָב, אִשָּׁה
חֲשׂוּבָה, וְאַשָּׁה חֲשׂוּבָה לֹא מְשַׁלְפָּא וּמְחֻיָּא. גְּמָרָא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם יוצאת אשה בעיר של זהב. ר"ל בשבת ועיר של זהב עטרה של זהב כדמות ירושלים. ופסק ההלכה שמותר לאשה לצאת בו בשבת ושני המאמרים נשארים ברורים ונעשה כהם: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ח

שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, עַל שְׁנַיִם הוֹדוּ לוֹ וְעַל אֶחָד לֹא הוֹדוּ לוֹ. עַל סִנְדֵּל שֶׁל סִיּוּדִים, שֶׁהוּא טָמֵא מִדֶּרֶס. וְעַל שִׁירֵי תַנּוּר אַרְבָּעָה, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים שְׁלֹשָׁה. וְהוֹדוּ לוֹ **{יט}**. וְעַל אֶחָד לֹא הוֹדוּ לוֹ, עַל כֶּסֶא שֶׁנִּטְלוּ שְׁנַיִם מִחֲפוּיָיו זֶה בְּצַד זֶה, שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וְחֲכָמִים מְטַהְרִין:

ר"ע מברטנורה סִנְדֵּל שֶׁל סִיּוּדִין. מְנַעַל שֶׁל עֵץ שֶׁנוֹעֵלִין בְּרַגְלֵיהֶם הַמְתַּעֲסָקִים בְּסִיד לְהִגֵּן עַל רַגְלֵיהֶם שֶׁלֹּא יִשְׂרְפוּ בְּסִיד **{יח}**. וְאִם נָעַל אוֹתוֹ הַזֶּבֶב, טָמֵא מִדֶּרֶס: **וְעַל שִׁירֵי תַנּוּר אַרְבָּעָה**. אִם הָיָה גְדוֹל הַרְבֵּה וְנִטְמָא, וְאַחַר כֵּן נִשְׁבֵּר, לֹא טָהַר עַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּשִׁבְרָיו גְבוּהַ אַרְבָּעָה, וְלַעוֹלָם שִׁבְרָיו מְקַבְּלִים טָמְאָה כְּאֵלוּ הָיָה שָׁלֵם עַד שִׁיְהִיָּה הַשֶּׁבֶר פְּחוּת מִגְבוּהַ אַרְבָּעָה. וְסֵתֵם תַנּוּר שֶׁבְּמִשְׁנֵה עֲשׂוּי כְּמִין קְדָרָה גְדוֹלָה שֶׁאֵין לָהּ שׂוֹלֵיִם וּמְחַבְּרִין אוֹתוֹ בְּטֵיט עַל גְּבִי קָרְקַע וְרִצְפַת הַקָּרְקַע הִיא תַחְתִּיתוֹ שֶׁל תַנּוּר: **שְׁנַיִם מִחֲפוּיָיו**. מִן הַלּוּחוֹת הָעֲשׂוּיּוֹת לְמוֹשֶׁב: **שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא**. דְּסִבֵּר אֵף עַל פִּי שְׁאִינוֹ רָאוּי לִישִׁיבָה הוּא רָאוּי לְקַבֵּל רְמוּנִים, וְטָמֵא מִשׁוּם כָּלִי קַבּוּל: **וְחֲכָמִים מְטַהְרִין**. דְּסִבְרֵי הוֹאִיל וְעָקְרוּ לִישִׁיבָה עֲבִיד וְלֹא לְבֵית קַבּוּל, כִּיִּן שֶׁנִּתְבַּטַּל הָעָקֵר שֶׁבְּעִבּוּרוֹ נַעֲשָׂה, נִתְבַּטַּל הַטָּפֵל, וְאִינוֹ מְטַמֵּא אֶפְלוּ מִשׁוּם כָּלִי קַבּוּל. וְהִלְכָה כְּחֲכָמִים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יח} ומקשה בגמרא אמאי טמא מדרס, הא לאו להילוכא עבדינן. ומשני שכן הסיד מטיל בו עד שמגיע לביתו: **{יט}** והודו לו. בריש

פֶּרֶק ה' דְּכָלִּים תִּנְן וּשְׁיָרֵיו אַרְבָּעָה, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר, וְחֻכְמֵים אֹמְרִים בְּגָדוּל כּו'. וְאַפְלוּ הָכִי שְׁפִיר קְאָמְרִינְן הָכָא דְהוּדוּ לּוּ, דְהֵינּוּ כְּלָפִי שְׁאָמְרוּ שְׁלֶשָׁה. וְנִרְאָה לִי דְהֵינּוּ דְאֶצְטְרִיךְ לְמַתְנֵי שְׁהִיו אֹמְרִים שְׁלֶשָׁה כּו', לֹאמַר דְּעַל שְׁהִיו אֹמְרִים שְׁלֶשָׁה הוּא דְהוּדוּ. אֲבָל עַל אֲמָרוּ אַרְבָּעָה לֹא הוּדוּ, דְתַנּוּר שְׁבָעָה אֲפְלוּ בְּפָחוֹת מֵאַרְבָּעָה סְגִי כִי הָוִי רַבָּא. אִי נִמְי יֵשׁ לְפָרֶשׁ, דְרַבִּי מֵאִיר וְחֻכְמֵים דְהֵתֵם קָא פְּלִיגִי בְּדְבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא, וְהוּדוּ לּוּ הָכָא. דְלְרַבִּי מֵאִיר כְּלִי עֲלָמָא אַרְבָּעָה דְוָקָא סְבִירָא לְהוּ בֵּין בְּגָדוּל בֵּין בְּקָטָן, וְלְחֻכְמֵים כְּלִי עֲלָמָא בְּגָדוּל דְוָקָא בְּאַרְבָּעָה אֲבָל בְּקָטָן כּו' : (עֵיקָר תּוּי"ט).

רמב"ם סנדל של סיידין. מנעל מעץ שקוראים בערבי קנקנא"ב היו לובשין אותו המשתמשין בסיד כדי שלא ישרפו רגליהם בסיד ואמר שכשילבש אותו הזב מתטמא ונעשה משכב הזב ויתחייב בדיני משכב הזב. ושירי תנור ארבעה ר"ל כשנהרס ונשאר ממנו רום ארבעה טפחים ולמעלה מתטמא ומקבל טומאה כמו שהוא מקבל כשהוא שלם כמו שיתבאר פרק ח' מכלים וכן הכסא כשיסורו מצויריו שני לוחות ונתגלה העץ חכמים אומרים שכבר נפסק תארו וחזר בכלל שברי כלים ואינו מקבל טומאה ורבי עקיבא אומר שהוא מקבל טומאה כמות שהיה קודם לכן כמו שנתבאר בפרק כ"ב מכלים והלכה כחכמים : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ט

הוּא הָיָה אֹמֵר, הָאֵב זֹכָה לְבָן, בְּנוֹי, וּבִכְחַ, וּבְעֶשֶׂר, וּבְחֻכְמָה, וּבְשָׁנִים, וּבְמִסְפַּר הַדּוֹרוֹת לְפָנָיו **{כב}**, וְהוּא הִקְיָ, שְׁנֵאמַר (ישעיה מא) קִרָא הַדּוֹרוֹת מֵרֵאשׁ, אֶף עַל פִּי שְׁנֵאמַר (בראשית טו), וְעַבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, וְנֵאמַר (שם), וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה :

ר"ע מברטנורה הָאֵב זֹכָה לְבָן וְכו'. לְפִי שְׁקָרוּב טַבַּע הַבָּן לְהִיּוֹת דּוּמָה לְטַבַּע הָאֵב **{כ}**, וְהַנּוֹי וְהַכַּח וְהַחֻכְמָה וְהַשָּׁנִים אֲדָם זֹכָה בָּהֶן מִתְחַלֵּת יְצִירְתוֹ כְּפִי טַבַּעוֹ, וְהַעֶשֶׂר אֲדָם מוֹרִישׁוֹ לְבָנוֹ. וְחֻכְמָה דְאֲמִרִינְן הָכָא,

היא הסברה הישרה, והיא באדם כפי טבעו. והשנים, אריכות הימים. ולי נראה, שאם אדם זוכה הוין ליה בנים נאים בעלי כח בעלי חכמה עשירים ומאריכי ימים **[כא]**: **ובמספר הדורות לפניו**. פעמים שהקדוש ברוך הוא מבטיח לאב לעשות טובה לזרעו לדור שלישי או לדור רביעי, והאב זכה לאותו הדור שתבא להם אותה הטובה: **הוא הקץ**. שקצב הקדוש ברוך הוא לאותו דבר שיהיה לזמן פלוני ולדור פלוני. כמו ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה, ודור רביעי ישובו הנה, הרי מספר הדורות שהוא דור רביעי הוא הקץ של ארבע מאות שנה **[כג]**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [כ] ואלה הדברים נוהגים על הרב. וכן רב הדברים הטבעיים הם על הרב. הרמב"ם. ובתוספתא, חכמים חולקין על רבי עקיבא, שאין האב זוכה לבנו בחמשה דברים אלא עד הפרק שעדיין לא הגיע לעונת חיוב מצות, אבל משהגיע לפרק, אם הוא צדיק זוכה לעצמו, ואם לאו אין אביו זוכה לו: **[כא]** אשרי עינו ראתה. וכונה למה שכתב הירושלמי, בנוי, דכתוב [תהלים צ] והדרך על בניהם. בכח, דכתוב [שם קיב] גבור בארץ יהיה זרעו. בעשר, דכתוב [שם לז] נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו וגו'. בחכמה, דכתוב [דברים יא] ולמדתם אתם את בניכם. בשנים, דכתוב [שם] למען ירבו ימיכם וימי בניכם. עד כאן. ומכאן קראי מוכח שזכות האב הוא שיהיו הבנים מתארים בכל אלו התארים: **[כב]** לפניו כו'. האי דקאמר לפניו והוא הקץ, מפני שאין דרכו לגלות קץ הדורות לא גלה אותו לאדם אלא לאברהם לבדו בגלות מצרים, אלא לפניו גלוי קץ הדורות. הראב"ד: **[כג]** לפי שקחת מיוחדי מצרים, ומשה מיוצאי מצרים, ובני משה נכנסו לארץ שירד ממנה קהת, והם דור רביעי. לפי שמה שאמר השם יתברך ודור רביעי ישובו הנה הוא מתחיל משעה שנסעו מן הארץ, רצונו לומר ירדתם למצרים, כמו שנאמר ישובו הנה, כאלו אמר משעה שיצאו מן הארץ הזאת עד ארבעה דורות ישובו אליה. הרמב"ם. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הנוי היופי ושנים מחייו. כלומר שיהיו ימי חייו קרוב מחיי אביו לפי שכשהוא קרוב לו במזגו יהיה קרוב לו בימי חייו בלא ספק ואלה הדברים נוהגים על הרוב וכן רוב הדברים הטבעיים הם על הרוב וכן על הרוב שהאדם כשהוא בעל מוס הוא מורישו לבנו וישאר הבן מיושב בעושר אביו וכן כשהוא חכם הוא מלמד לבנו על הרוב ובתוספתא חכמים חולקין על ר"ע שאין האב זוכה לבנו בחמשה דברים אלא עד הפרק שעדיין לא הגיע לעונת חיוב מצות אבל משהגיע לפרק אם הוא צדיק זוכה לעצמו ואם לאו אין אביו זוכה לו:

ובמספר הדורות לפניו והוא הקץ. כלומר כי ישוב זמן הקץ שהוא מספר אנשים חוזר למספר השנים עד שתהיה גזרת הש"י שאחר כך וכל דורות אנשים אחד מוליד שני יהיה הדבר שיעיד בו ועל זה הדרך מה שהביא ראיה

מן הקץ שאמר הש"י לאברהם עם היותו שנים מנוים ארבע מאות שנה השיבו במספר אנשים ואמר ודור רביעי ישובו הנה וכן היה לפי שקהת מיורדי מצרים ומשה מיוצאי מצרים ובני משה נכנסו לארץ שירד ממנה קהת והם דור רביעי לפי שאמר הש"י ודור רביעי ישובו הנה הוא מתחיל משעה שנסעו מן הארץ ר"ל ירידתה למצרים כמו שנאמר ישובו הנה כאילו אמר משעה שיצאו מן הארץ הזאת עד ארבעה דורות ישובו אליה : (רמב"ם)

פרק ב - משנה י

אף הוא הָיָה אוֹמֵר, חֲמִשָּׁה דְבָרִים שֶׁל שָׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ. מְשַׁפֵּט דוֹר הַמְּבוּל, שָׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ {כד}. מְשַׁפֵּט אִיּוֹב, שָׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ {כה}. מְשַׁפֵּט הַמְּצָרִיִּים, שָׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ {כו}. מְשַׁפֵּט גּוֹג וּמְגוּג לְעֵתִיד לָבֹא, שָׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ {כז}. מְשַׁפֵּט רְשָׁעִים בְּגִיהֶנֶם, שָׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סח), וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁוֹ {כח}. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, מִן הַפֶּסַח וְעַד הָעֶצְרֶת, שֶׁנֶּאֱמַר וּמִדֵּי שַׁבַּת בְּשַׁבָּתוֹ :

ר"ע מברטנורה שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁוֹ. כְּשִׁיבֵא חֹדֶשׁ בְּאוֹתוֹ הַחֹדֶשׁ שָׁמַת בּוֹ, יֵצֵא מְגִיהֶנֶם וַיָּבֵא לְהַשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי ה': שֶׁנֶּאֱמַר וּמִדֵּי שַׁבַּת בְּשַׁבָּתוֹ. כְּלוּמַר לְאַחַר שִׁיחָיָה בְּגִיהֶנֶם כָּל כֶּדָּ זָמַיִם כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ מִיּוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח דְּאִיקָרִי שַׁבַּת דְּכַתִּיב (ויקרא כג) וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת וְגוֹי' עַד עֶצְרֶת שֶׁהוּא מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת {כט} הַשְּׁבִיעִית יֵצֵא מְגִיהֶנֶם וַיָּבֵא לְהַשְׁתַּחֲוֹת : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כד} שָׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ. קָרָאִי נִינְהוּ. וְעוֹד נוֹסֵף עָלֵיהֶם אֶחָד עָשָׂר יָמִים שֶׁשָּׁנַת הַחֲמָה יִתְרָה עַל שָׁנַת הַלְבָּנָה. הַרְאֵבִיד. וּכְפָרוֹשׁ רִשְׁיִי בְּנִמוּקֵי הַחֲמִשׁ : {כה} אִיּוֹב כו'. מְפָרֵשׁ בְּסֵדֶר עוֹלָם, דְּכַתִּיב [איוב ז] כֹּן הִנְחַלְתִּי לִי יָרְחִי

שְׂוֹא וְלִילוֹת עֲמַל מְנוּ לִי. מֵה לִילוֹת לְמִנּוּי אֶף יִרְחִים לְמִנּוּי. פְּרוּשׁ, יִרְחִי שְׂוֹא
הֵם יָמוֹת הַקֶּץ שֶׁהֵם אֲרָכִים כְּדָכְתִּיב יִרְחַ יָמִים, וְלִילוֹת עֲמַל אֵלוֹ לִילוֹת
הַחֶרֶף שֶׁהֵם אֲרָכִים, כְּלוֹמֵר אֲרִיכוֹת הַיָּמִים וְהַלִּילוֹת הֵיחָ לֹ שְׂוֹא וְעֲמַל שֶׁלֹּא
מֵצֵא בָּהֶם מְרָגוּעַ. מְנוּ לִי, כְּלוֹמֵר בְּמִנְיָנָם נִמְסְרוּ לִי, שֶׁלֹּא חָסַר מֵהֶם אֶחָד.
וּמֵה לִילוֹת לְמִנּוּי שֶׁלֹּא חָסְרוּ אֶחָד כּוּי. הָרֶאֱבִיד: **[כז]** הַמְצָרִים כּוּי. דְּכָתִיב
[שְׁמוֹת ה] לְקוֹשֵׁשׁ קֵשׁ לְתַבֵּן, אֵימָתִי הִתְבָּן מְצוּיָה שָׁם, בְּאֵיר, וְהֵם יֵצְאוּ בְּנִיֶּסֶן.
סֵדֶר עוֹלָם: **[כח]** מִשְׁפֵּט גּוֹג כּוּי. כְּלוֹמֵר, שֶׁלֹּא יִגְנְפוּ בְּבֵת אַחַת אֶלָּא מִתְחַלֵּת
מִכְּתוּב עַד סוּפָה שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ, שֶׁיִּהְיוּ נִמְוָקִים וְהוֹלְכִים עַד שֶׁיִּכְלוּ, דְּכָתִיב
[יִשְׁעִיָּה ח] וְקָץ עָלְיוֹ הָעֵיט וְכָל בְּהֵמַת הָאָרֶץ עָלְיוֹ תִּחְרָף, קֶץ וְחֶרֶף הָרִי שֶׁנֶּה
שְׁלֵמָה. סֵדֶר עוֹלָם: **[כט]** וְהִיָּה כּוּי. וּבְמִשְׁפֵּט רְשָׁעִים קִמְיָרִי, דְּכָתִיב [שֵׁם ס] וְיֵצְאוּ
וְיָרְאוּ בְּפָגְרֵי הָאֲנָשִׁים כּוּי, וְהֵם אוֹתָם שֶׁכִּפְרוּ בְּעֶקֶר וְשִׁישׁ בְּיָדָם חֲלוּל
הַשָּׁם. אֲבָל שְׁאֵר רְשָׁעִים דִּינָם שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ. הָרֶאֱבִיד: **[ל]** וְהֵאֵי דְקָאֵמֵר
בְּשִׁבְתוֹ, מִפְּנֵי שְׁיוֹם טוֹב שֶׁל עֲצָרַת תְּלוּי בְּיוֹם טוֹב שֶׁל פֶּסַח. מֵה שְׂאִין כֵּן
בְּשְׁאֵר מוֹעֲדִים שְׂאִינָן תְּלוּיִים זֶה בְּזֶה. הָרֶאֱבִיד. וְכֵן פֶּסַח הַרְמַבֵּ"ס. וְנִרְאֶה
לִי דְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מוֹדֶה לְתַנָּא קָמָא דִּישׁ רְשָׁעִים שְׁנִדּוּנִים שְׁנַיִם עֶשֶׂר
חֲדָשׁ, כְּדָכְתִּיב מִדֵּי חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ, אֶלָּא דְקָאֵמֵר דְּאִיכָּא נְמִי דְּאִינָן נְדוּנִים אֶלָּא
כְּמִפְּסַח וְעַד עֲצָרַת כּוּי. וְלְתַנָּא קָמָא דְרַשִׁינָן שִׁבְתָּ בְּשִׁבְתוֹ נְמִי כְּמוֹ חֲדָשׁ
בְּחֲדָשׁוֹ, כְּשִׁיבָא שִׁבְתָּ בְּאוֹתוֹ שִׁבְתָּ שְׁמַת בּוּ. וְקָא מְשַׁמַּע לָן דְּאֵם מִת בְּסוּף
הַחֲדָשׁ דְּלֹא תִימָא כְּשִׁיבָא תְּחַלֵּת אוֹתוֹ חֲדָשׁ יבֵּא לְהַשְׁתַּחֲוֹת וּמִתְקַיֵּם בּוּ
מִדֵּי חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ דְּמִקְצַת הַחֲדָשׁ כְּכֵלוֹ, אֶלָּא מִדֵּי שִׁבְתָּ בְּשִׁבְתוֹ, כְּשִׁיבָא אוֹתוֹ
שִׁבְתָּ. נִרְאֶה לִי: (עֵיקָר תוּי"ט).

רמב"ם ר"ל השבתות הרצופות אותם שהיו שבתות ביחוסם קצתם לקצתם
והוא אמרו וספרתם לכם ממחרת השבת וקרא יום ראשון של פסח שבת
כמו שאתה רואה וצוה שיספרו אחריו שבע שבתות המיוחסות אליו והם
תשעה וארבעים יום כמו שיש מפסח ועד עצרת ואשר הצריך לזכור אלה
המאמרות בכאן ואע"פ שאינם מכוונת המסכתא ואין בהם עדות וכמו כן
הלכות הרבה שבאו במסכתא זו ואין בהם עדות מוסף מאשר הוזכרו
במקומותיהן מן המשנה הוא מה שאומר לך והוא כי כל דבר שבא במסכתא
זו כולם הלכות דברו בהם במה שהעידו וזכרו בהם במה שזכרו ודנו בהם
במה שדנו ביום אחד ובצבור יום אחד בעצמו והוא יום שהושיבו ר' אלעזר
בן עזריה בישיבה והוא אמרם עדיות בו ביום תקנום וכן כל מה שיאמר
במשנה בו ביום בשביל אותו היום הוא אומר ולזה הטעם תמצא בזו
המסכת הלכות מעניינים משונים ודע זה ושמרהו: (רמב"ם)

פרק ג - משנה א

כָּל הַמְטַמְּאִין בְּאֵהָל שְׁנַחֲלָקוּ, וְהַכְּנִיסוֹן לְתוֹךְ הַבַּיִת, רַבִּי דוֹסָא בֶּן הֶרְפִּינְס מְטַהֵר, וְחַכְמַיִם מְטַמְּאִין. פִּיצָד. הַנוֹגֵעַ בְּכַשְׂנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים מִן הַנְּבֵלָה אוֹ נוֹשֵׂאָן, וּבַמֵּת, הַנוֹגֵעַ בְּכַחְצֵי זֵית וּמֵאֵהִיל עַל כַּחְצֵי זֵית אוֹ נוֹגֵעַ בְּכַחְצֵי זֵית וְכַחְצֵי זֵית מֵאֵהִיל עָלָיו, וּמֵאֵהִיל עַל כַּשְׂנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים, מֵאֵהִיל עַל כַּחְצֵי זֵית וְכַחְצֵי זֵית מֵאֵהִיל עָלָיו, רַבִּי דוֹסָא בֶּן הֶרְפִּינְס מְטַהֵר וְחַכְמַיִם מְטַמְּאִין. אָבָל הַנוֹגֵעַ בְּכַחְצֵי זֵית וְדָבָר אַחֵר מֵאֵהִיל עָלָיו וְעַל כַּחְצֵי זֵית, אוֹ מֵאֵהִיל עַל כַּחְצֵי זֵית וְדָבָר אַחֵר מֵאֵהִיל עָלָיו וְעַל כַּחְצֵי זֵית, טָהוֹר. אָמַר רַבִּי מֵאִיר, אֵף בְּזָה רַבִּי דוֹסָא מְטַהֵר וְחַכְמַיִם מְטַמְּאִין. הַכֹּל טָמֵא, חוּץ מִן הַמִּגַּע עִם הַמִּשָּׂא, וְהַמִּשָּׂא עִם הָאֵהָל. זֶה הַכֹּל, כֹּל שֶׁהוּא מִשֵּׁם אֶחָד, טָמֵא. מְשַׁנֵּי שְׁמוֹת, טָהוֹר:

ר"ע מברטנורה **כָּל הַמְטַמְּאִין בְּאֵהָל**. כְּגוֹן הַמֵּת וְהַנֶּצֶל וּמְלֵא תַרְוּד רֶקֶב, וְכֹל אוֹתוֹן הַשְּׁנוּיִין רִישׁ פֶּרֶק ב' דְּאֵהָלוֹת: שְׁנַחֲלָקוּ. שְׁעוּרִיהוֹן לְחֲצָאִים:

והכניסו. כִּשְׁהוֹן מְחַלְקִין : לְתוֹךְ הַבַּיִת. דְּהִינּוּ לְתוֹךְ אַהֲלֵ אֶחָד : רַבִּי דוֹסָא בֶן הַרְפִּינְס מְטֵהוּ. דְּסָבַר לֹא מְצַטְרְפִי לְכַשְׁעוֹר : הַנוֹגֵעַ בְּכַשְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים מִן הַנְּבֵלָה. פֶּתַח בְּאֵהֶל וּמִפְרֵשׁ נְבֵלָה, לוֹמַר לֶךְ דְּכִי הֵיכִי דְסָבִירָא לִיהּ לְרַבִּי דוֹסָא שְׂאִין מְצַטְרְפִין לְטַמְּאֵת אַהֲלֵ, הֵכִי נִמְי סָבִירָא לִיהּ שְׂאִין מְצַטְרְפִין טַמְּאֵת מִגַּע וּמִשָּׂא, בֵּין בְּמַת בֵּין בְּנְבֵלָה : הַנוֹגֵעַ בְּחֲצֵי זֵית וּמֵאֵהֵיל עַל חֲצֵי זֵית. שְׁהַמְּאֵהֵיל עַל הַמַּת טַמְּא כְּאֵלוּ הָיָה עִם הַמַּת בְּאֵהֶל. וְכֹל הַנֶּדָּךְ מֵאֵהֵיל דְרִישָׁא, בְּטַמְּאָה רְצוּצָה אִירִי, שְׂאִין בֵּין הַטַּמְּאָה וּבֵין הַאֲהֵל פּוֹתַח טַפַּח, וּמִשּׁוּם הֵכִי חֲכָמִים מְטַמְּאִים, דְּאֵהֶל כִּי הָאִי, נִגְיָעָה הִיא. וְסִיפָא דְתַנּוּן אֲבָל הַנוֹגֵעַ בְּכַחֲצֵי זֵית וְדָבַר אַחַר מֵאֵהֵיל עָלָיו וְכוּ' דְמוֹדוּ רַבְּנָן דְטַהוֹר, מִיָּרִי כְּשֵׁישׁ פּוֹתַח טַפַּח בֵּין הַטַּמְּאָה וּבֵין הַאֲהֵל, דְּבִהָא מוֹדוּ רַבְּנָן דְאִין מְצַטְרְפִין, דְנִגְיָעָה וְאֵהֶל שְׁנֵי שְׁמוֹת הֵן, וְכֹל שְׁהוֹן מִשְׁנֵי שְׁמוֹת אִין מְצַטְרְפִין. וְרַבִּי דוֹסָא סָבַר דְאֶפְלוּ בְּטַמְּאָה רְצוּצָה אִין מְצַטְרְפִין : אָמַר רַבִּי מֵאִיר וְכוּ'. רַבִּי מֵאִיר פְּלִיג אֶתְנָא קָמָא דְאָמַר דְכְּשֵׁישׁ פּוֹתַח טַפַּח בֵּין הַטַּמְּאָה וְהַאֲהֵל מוֹדוּ רַבְּנָן דְטַהוֹר וְאִין מְצַטְרְפִין, וְאָמַר אִיהוּ דְאָף בְּזוּ פְּלִיגִי רַבְּנָן עַל רַבִּי דוֹסָא וְאָמְרִי דְנִגְיָעָה וְאֵהֶל חַד שְׁמָא הוּא, הַלְכָד מְצַטְרְפִין לְכַשְׁעוֹר וּמְטַמְּאִין. וְאִין הַלְכָה כְּרַבִּי מֵאִיר : חוּץ מִן הַמְּגַע עִם הַמִּשָּׂא. כְּגוֹן שְׁנִגְעַת בְּחֲצֵי זֵית וְהִסִּיט חֲצֵי זֵית : וְהַמִּשָּׂא עִם הַאֲהֵל. שְׁהִסִּיט חֲצֵי זֵית וְהַאֲהֵיל עַל חֲצֵי זֵית : מִשְׁם אֶחָד. כְּגוֹן מִגַּע וּמִגַּע, מִשָּׂא וּמִשָּׂא, אַהֲלֵ וְאַהֲלֵ : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם לפי שלמדנו שרבי דוסא אין מצטרף לפי דעתו חצי שיעור להשלים בו שיעור טומאה בטומאת מגע ובטומאת משא בין במת בין בנבילה ועוד יתבאר לך בהרבה מקומות ממסכת אהלות כי כשיאהיל האדם הוא עצמו על המת או על מה שיטמא מן המת באהל שהוא טמא וכשיהיה האדם בבית שיש בו חצי זית מן המת ויוציא אבר מאבריו חוץ לבית ויגע בחצי זית אחד או יגע בחצי זית בקצת גופו שהוא טמא לדעת חכמים יראה מזה שנוגע ומאהיל כפי סברתם שוה וכי אלה השני מינין משם אחד הם אחר כן אמר אבל הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית טהור וזה יורה כי נוגע ומאהיל אינם משם אחד וכבר ביאר הגמרא פירוש זה המחלוקת כפי פשוטו ואמר שנוגע ומאהיל שני שמות כמו שנתבאר בכאן באמרו אבל הנוגע בחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית טהור ואולם אמר בתחלה ובמת הנוגע בכחצי זית ומאהיל על כחצי זית הוא כמו שאבאר והוא שתהיה תיבה על דרך משל על גבה חצי זית מן המת ותיבה שניה על גבי ראשונה ובין זו לזו פחות מטפח והוא מאהיל על אותו חצי זית אחר וכי יגע חצי זית אחר מן המת באותה תיבה העליונה הנה היא נטמאת לפי שיצטרף החצי זית שנגע בה לחצי זית שהאהילה עליו וכאילו נגע בה זית מן המת ואמנם נתחייב דין זה לפי שהוא גבוה מאותו חצי זית פחות מטפח שהוא פחות משיעור אהל כמו שיתבאר במקומות ממסכת אהלות אבל אילו היה בין השתי תיבות טפח או יותר לא היתה נטמאת התיבה ואפי' לדעת חכמים לפי שנוגע ומאהיל שני שמות וזה פירוש אמרם בטומאה רצוצה בין שני מגדלין עסקינן ואין ביניהן פותח טפח שנגע חצי זית בתיבה התחתונה ויהיה חצי זית בקרקע התיבה העליונה בענין שיאהיל החצי על התיבה התחתונה וביניהן פחות מטפח הן גם כן מתטמאות על הדרך

שזכרנו לפי שנחשוב הכל נגיעה לקרבן החצי זית אחר התחתונה ואין ביניהן טפח הוא מן הדבר אשר הוא האהיל בו הוא האהיל עליו אבל מאהיל באהל שלם ונוגע אינו מצטרף לדעת חכמים כמו שהמשיל באמרו אבל הנוגע בכחצי זית וכו' ורבי מאיר חולק ואומר חכמים ג"כ סוברין שאהל ונוגע מצטרפין ואין הלכה כרבי מאיר והעולה בידינו מזה שנוגע בכחצי זית ומאהיל על כחצי זית טהור אא"כ אין בינו ובינו טפח שחכמים מטמאים וכן אם היה החצי הוא המאהיל ובינו ובין הדבר שהוא מאהיל עליו פחות מטפח רבי דוסא מטהר לפי שהוא אצלו נוגע ומאהיל וחכמים מטמאין לפי שהוא אצלם כמו שנגע בשני חצאי זיתים כיון שאין בינו ובין חצי זית אחר ריחוק אויר האהל שהוא אינו פחות מטפח ואין הלכה כרבי דוסא בן הרקינס בכל ועוד יתבאר פירוש הלכה זו בפרק שלישי מאהלות: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ב

אֶכֶל פְּרוּד, אֵינוֹ מְצַטְרֵף, דְּבָרֵי רַבִּי דוֹסָא בֶן הֶרְפִּינְס. וְחֻכְמַיִם אוֹמְרִים, מְצַטְרֵף. מְחַלְלִין מֵעֶשֶׂר שָׁנִי עַל אֲסִימוֹן, דְּבָרֵי רַבִּי דוֹסָא. וְחֻכְמַיִם אוֹמְרִים, אֵין מְחַלְלִין. מְטַבְּילִין יָדַיִם לַחֲטָאת, דְּבָרֵי רַבִּי דוֹסָא. וְחֻכְמַיִם אוֹמְרִים, אִם נִטְמְאוּ יָדָיו, נִטְמָא גוּפוֹ:

ר"ע מברטנורה **אכל פרוד**. כגון צבור של אגוזים בטנים ושקדים **[א]**, שפשעו נפרדים זה מזה אין בהם כפיצה שהוא שעור טמאת אכלים לטמא אחרים: **אינו מצטרף**. ואם הן טמאים ונגעו בהן טהרות כשהן צבורין אינן מצטרפין זה עם זה לטמא הטהרות, כיון שאין בכל אחד מהן בפני עצמו כשעור טמאת אכלין: **אסימון**. עשוי כמדת המטבע היוצא, אלא שעדין לא טבעו עליו צורה. ואין פודין בו מעשר שני, דכתיב (דברים יד) וצרת הכסף בידי, דבר שיש עליו צורה **[ב]**: **מטבילין ידים לחטאת**. מי שנגע באכלין ומשקין טמאים וכיוצא בהן מדברים שמשמאין את הידים ואין מטמאין כל הגוף, הרי זה מטביל ידיו בלבד, וכשר לגע במי חטאת ולהזות מאפר הפרה **[ג]** על הטמא: **אם נטמאו**

יָדָיו נִטְמָא גּוּפוֹ. וְצָרִיךְ טְבִילָה לְכָל הַגּוּף, דְּמַעְלָה עָשׂוּ בְּמֵי חֲטָאת שְׂאֵם נִטְמָאוּ יָדָיו נִטְמָא גּוּפוֹ, מַה שְּׂאִין כֶּן בְּתְרוּמָה וְקִדְשִׁים : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] וְהִרְאָבִ"ד מְפָרֵשׁ כְּאוֹתוֹ שֶׁשְּׁנֵינֵנוּ פָּרַק ח' דְּטָהָרוֹת מְשֻׁנָּה ח'. עֵינֵן שָׁם. וּמֵיָרִי עַל יְדֵי מְשֻׁקָּה כְּדֹאִיתָא הָתָם : **[ב]** וְרַבֵּי דוּסָא דְרִישׁ, וְצָרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדָךְ, לְרַבּוֹת כָּל דְּבָר הַנֶּצְרָר בְּיָד. גְּמָרָא : **[ג]** שֶׁהַפָּרָה אֲדָמָה הִיא נִקְרָאת חֲטָאת בְּהַחֲלֵט, כְּדֹאֵמַר רַחֲמֵנָא חֲטָאת הִיא. הֶרְמֵב"ס : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אוכל פרוד. הוא כשאוכלים טמאים נפרדי החלקים הם צבורים במקום אחד כגון אגוזים או פסתקי או אסתרוכלי כשנטמאו והיו עשויין ערימה ובאותה ערימה כביצה שהוא שיעור טומאת אוכלין ר"ל שזה השיעור מן אוכלין טמאין מטמא זולתו ר' דוסא אומר הואיל והם פרודין ואפ"י בזמן שהגוף האחד מהם כביצה אינן מצטרפות לכביצה ולא יטמאו אוכלין אחרים כשנגעו בהן.

ואסימון. כסף שאינו מצויר ואינו עשוי מטבע והעקר אצלנו שפירות מעשר אינן נפדין אלא בכסף מצויר אמר רחמנא וצרת הכסף בידך ואמרו ז"ל דבר שעליו צורה. ואמרו בידים כשנטמאו בדברים שמטמאין את הידים בלבד וישאר הגוף טהור כגון שיגע בידו אוכלין טמאין או משקין טמאין הנה הוא יטביל ידים במים ויטהרו ידיו כמו שיתבאר במסכת ידים וכבר זכרנו מזה קצת במסכת חגיגה ומותר לו להשתמש בקדשים כולן זולתי בפרה אדומה והיא הנקראת חטאת בהחלט כדאמר רחמנא חטאת היא כי כשנטמאו ידיו נטמא כל גופו וחייב לטהר וכבר נתבאר זה בחגיגה ועוד יתבאר היטב בעיקריו בפרק עשירי ממסכת פרה ור' דוסא אומר שהוא ג"כ יטביל ידיו לחטאת ולא יטמא כל גופו ואין הלכה כר' דוסא בכולם ממה שזכר : (רמב"ם)

פ ר ק ג - מ ש נ ה ג

מְעֵי אֲבִטִיחַ וְקִנְיֵיבַת יָרֵק שֶׁל תְּרוּמָה, רַבֵּי דוּסָא מְתִיר לְזָרִים, וְחֻכְמֵים אוֹסְרִין. חֲמִשׁ רַחֲלוֹת גְּזוּזוֹת מְנָה מְנָה וּפְרָס, חֲתִיבוֹת

בְּרֵאשִׁית הַגֵּז, דְּבָרֵי רַבִּי דוֹסָא. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, חֲמֵשׁ רְחֵלוֹת כָּל שֶׁהוּן :

ר"ע מברטנורה מעי אבטיח. הזרעונים והמשקה שבתוך האבטיח: **וקניבת ירק.** עליו מעפשים שמסירים מן הירק: **מנה ומנה ופרס.** כל אחת מנה וחצי. ובציר מהכי לא חשיב גז, שגז פחות שבגזות: **כל שהן.** לאו דוקא. דבפחות מששים סלעים לא מחיבי רבן בראשית הגז. אלא משום דרבי דוסא יהיב שעורא רבה, קרי תנא לשעורא זוטא דרבן כל שהן. והסלע משקלו עשרים וארבעה מעים, ומשקל כל מעה שש עשרה גרעיני שערה: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם מעי האבטיח. הזרע והרוטב שבתוכו וקניבת ירק הקצוות שחותכים ומשליכים מן הירק כשמחתכין אותו לבשל. ואמרו מנה מנה ופרס שיגוז מכל אחת ק"ג דינרין שהן שבעה ושלשים סלע וחצי ומה שאמרו חז"ל כל שהן הוא שיגוז מן החמש רחלות ששים סלעים ובלבד שיהא החומש י"ב סלעים מכל אחת ועוד יתבאר זה בפי"ב ממס' חולין ואין הלכה כרבי דוסא בשום דבר מזה: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ד

כָּל הַחוּצָלוֹת טְמֵאוֹת טְמֵא מֵת, דְּבָרֵי רַבִּי
דוֹסָא. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, מְדַרְס. כָּל הַקְּלִיעוֹת
טְהוֹרוֹת, חוּץ מִשְׁלַל גְּלָגִילוֹן (ו), דְּבָרֵי רַבִּי דוֹסָא.
וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, כֻּלָּם טְמֵאוֹת, חוּץ מִשְׁלַל
צְמָרִים :

ר"ע מברטנורה חוצלות. מחצלאות עשויות מגמי וכיוצא בו, ויש להם שפה סביב (ד): **טמאות טמא מת.** שהרי יש להן בית קבול. אבל לא טמאות משכב ומושב, לפי שאין ראויות לשכיבה ולא לישיבה: **וחכמים אומרים מדרס.** דחזו נמי לשכיבה (ה): **הקליעות.** חוטין מעשה עבות:

טהורות. שאינן חשובות אריג ואין זה בגד : חוץ משל גלגילון. הקליעות של אבנט שחוגרים בו, שבגד הוא חשוב: **כלם טמאות.** דכלם חשובים בגד, חוץ מן הקליעה שעושים מוכרי הצמר לקשר בה אגדות של צמר: (רי"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ד} ואף על גב דמדרבנן מטמאין אף על פי שאין להם בית קבול, הקא היכא דלית להו גדנפא עשוין לסכוד. תוספות: {ה} ואימא אף מדרס. גמרא: {ו} גלגילון. נגזר מן הגליונים. ונסחא אחריןא, פתיגיל. ומרכב מן פתיל גיל. הרמב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם חוצלות המחצלות הנעשות מן הגמי וכיוצא בו והיו עשויות מלאכה עבה והיתה להם שפה סביב כמו שנבאר בגמרא סוכה ר' דוסא אומר שהן נטמאות במת בלבד ואינן נטמאות במשכב הזב לפי שאינן ראויות לשבת עליהן וחכ"א שהן ראויות למשכב ולפיכך מתטמאות במדרס הזב ג"כ וחוזרים משכב:

וקליעות הן חוטין מעשה עבות וכן אמרו בגמרא שכן עני קולע ג' חוטין לתלות בצואר בתו הקטנה ורבי דוסא אומר שאותה קליעה אינה כאריגה ולא יהיו אותן חוטין כבגדים ולא יטמא מלבד אותה קליעה שמכניסין במכנסיים בלבד כלומר האבנט פתיגיל מלה מורכבת מן פתיל גיל וחכמים מטמאין אותן כולן מלבד הקליעה שעושים מוכרי הצמר לקשור בה אגודות הצמר לפי שזו אינה מכלל הכלים אבל היא במקום חבל או מיתר ואין הלכה כר' דוסא: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ה

הקלע שבית קבול שפלה ארוג, טמאה. ושל עור, רבי דוסא בן הרפינס מטהר {ז} וחכמים מטמאין. נפסק בית אצבע שפלה, טהורה. בית הפקיע שפלה, טמאה:

ר"ע מברטנורה קלע. שזורקים בו האבנים. כמה דאית אמר (שופטים כ) קלע באבן. (שמואל א כה) יקלענה בתוך כף הקלע: **בית קבול שלה.** המקום שמשמין בו האבן שרוצים להשליך: **בית אצבע שלה.** כמין נקב קטן שמכניסין בו האצבע: **בית הפקיע.** הבית יד שאוחז בו כשמסבב הקלע באויר ורוצה להפקיע **(ח)** ולהשליך האבן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} מטהר. דקא סבר תשמיש קלע לאו תשמיש הוא פדי לעשותו כלי, לפי שאינו עשוי אלא לזרק בו אבנים ומעשה מקל בעלמא הוא עושה. הראב"ד: **(ח)** כלומר להוציא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הקלע הוא כלי שזורקים בו האבנים והוא לשון המקרא יקלענה בתוך כף הקלע וממנו נגזר קולע באבן וצורתו ידוע ומפורסם ובשתי קצותיו ב' יתרון ארוכין אחד מהן בקצתו לול תכנס בו האצבע והוא הנקרא בית אצבע והקצה האחר הוא שאוחזין ביד כשזורקין האבן וכשמסבב הקלע באויר ורוצה להשליך האבן יתיר אותו מידו וישמע ממנו צליל כמו שמכים בשוטים ולפיכך נקראת פקיע ההכאה בשוט כמו שנתבאר בשקלים (פ"ה) באמרו בן בבי על הפקיע והמקום מן הקלע שמשמנים בו האבן היא בית קבול שלה. ואין הלכה כר' דוסא: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ו

השבויה אוכלת בתרומה, דברי רבי דוסא **{ט}**.
וחכמים אומרים, יש שבויה אוכלת ויש
שבויה שאינה אוכלת. כיצד. האשה שאמרה
נשביתי וטהורה אני, אוכלת, שהפה שאסר
הוא הפה שהתיר. ואם יש עדים שנשבית,
והיא אומרת טהורה אני, אינה אוכלת:

ר"ע מברטנורה השבויה. אשת כהן שנשבית: אוכלת בתרומה. ולא
חשיבין שמה הנכרי בא עליה ועשאה זונה ופסלה מן התרומה: שהפה

שָׂאָסֵר הוּא הַפָּה שֶׁהִתִּיר. כָּשֶׁם שֶׁהֶאֱמִינוּהָ כְּשֶׁאִמְרָה נִשְׁבֵּיתִי, כִּדְ יֵשׁ לְהֶאֱמִינָה כְּשֶׁאִוְמַרְתָּ וְטַהוֹרָה אָנִי : (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט {ט} דברי רבי דוסא. אָמַר רַבִּי דוּסָא וְכִי מָה עָשָׂה לָהּ הָעֶרְבִי הִלְזוּ (דְּעֶרְבִיִּים שְׂטוּפֵי זָמָה), וְכִי מִפְּנֵי שֶׁמְעֵד לָהּ בֵּין יְדֵיהָ פְּסָלָהּ מִן הַכְּהֻנָּה, כְּלוּמַר אִין נוֹהֲגִין בָּהּ הַפְּקָר לְאֲנָסוֹ בְּבַעֲלָהּ, אֶלָּא לְשַׁחֵק עִמָּהּ. רַשִׁ"י : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כשאמרה נשביתי וטהורה אני נאמנת על העיקר שבידינו הפה שאסר הוא הפה שהתיר ומה שחייב שתפסל כשנשבית בשביל העובד כוכבים שבא עליה ועשאה זונה כמו שבארנו בקידושין בפרק אחרון. ואין הלכה כר' דוסא : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ז

אַרְבָּעָה סְפִקוֹת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמָּא, וְחֻכְמַיִם מְטַהְרִין. כִּיצַד. הַטַּמָּא עוֹמֵד וְהַטָּהוֹר עוֹבֵר, הַטָּהוֹר עוֹמֵד וְהַטַּמָּא עוֹבֵר, טַמְאָה בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד וְטַהֲרָה בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים, טַהֲרָה בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד וְטַמְאָה בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים, סָפֵק נִגַּע סָפֵק לֹא נִגַּע, סָפֵק הָאֶהֱיֵל לֹא הָאֶהֱיֵל, סָפֵק הִסִּיט סָפֵק לֹא הִסִּיט, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמָּא, וְחֻכְמַיִם מְטַהְרִין :

ר"ע מברטנורא הטמא עומד. מְצַרֵּעַ עוֹמֵד תַּחַת הָאֶהֱל אוֹ תַּחַת הָאֵילָן : וְטָהוֹר עוֹבֵר. דִּרְדָּךְ שָׁם. סָפֵק נִגַּע סָפֵק לֹא נִגַּע, אוֹ סָפֵק הָאֶהֱיֵל הָאֵילָן וְהָאֶהֱל עַל שְׁנֵיהֶם וְנִטְמָא הַטָּהוֹר, סָפֵק לֹא הָאֶהֱיֵל וְלֹא נִטְמָא, הָרִי סָפֵק אָחָד. אוֹ שֶׁהִיא הַטָּהוֹר עוֹמֵד וְהַמְצַרֵּעַ עוֹבֵר, זֶה סָפֵק שְׁנֵי : טַמְאָה בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד וְטַהֲרָה בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים. כְּגוֹן חֲנוּת הַפְּתוּחָה לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים, סָפֵק נִכְנַס סָפֵק לֹא נִכְנַס : אוֹ שֶׁטַהֲרָה בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד וְהַטַּמְאָה בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים. הָרִי שְׁנֵי סְפִקוֹת אַחֲרוֹת : רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמָּא. דְּסִבֵּר

הואיל ורשות היחיד משתפת בספק טמאה זו, הוי ספק טמאה ברשות היחיד וספקו טמא: **וחכמים מטהרין**. דסברי הואיל וספק טמאה ברשות הרבים משתפת בה, הוי ספק טמאה ברשות הרבים וספקו טהור. ואין הלכה כרבי יהושע: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם הספק הראשון שיהיה המצורע ראשון עומד תחת צל ויעבור איש טהור משם ויסתפק אם נכנס תחת אהל מן המצורע ונתטמא כמו שנתבאר בפרק י"ג מנגעים או לא נכנס עמו באהל הספק השני שיהיה האיש הטהור תחת צל ויעבור המצורע תחת אותו הצל ונסתפק אם עמד המצורע כשנכנס עמו תחת האהל ונטמא או לא עמד ולא טמא אותו כמו שנתבאר באותו פרק מנגעים שכשיהיה הטמא עובר לא יטמא אלא אם עמד ועל ענין זה אמר בסוף המשנה ספק האהיל ספק לא האהיל והספק השלישי שיהיה דבר טמא ברה"י ודבר טהור ברה"ר והספק הרביעי שיהיה הענין בהפך כלומר הטמא ברה"ר וטהור ברה"י ונגע באחד מן השני דברים או הסיטו ולא ידע אם בדבר טמא נגע או הסיטו או בדבר הטהור ר' יהושע אומר הואיל ואירע שתוף עם רה"י טמא ומן העיקרים המוסכמים עליהם שספק טומאה ברה"י טמא הוא טמא וחכ"א כיון שנשתתף בספק ברשות הרבים וספק טומאה ברה"ר טהור הוא טהור והלכה כחכמים בכל ועוד יתבאר הלכה זו ופירושה גם כן בפרק ששי ממסכת טהרות: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ח

שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים רַבִּי צְדוֹק מְטַמֵּא, וְחֻכְמַיִם מְטַהְרִין. מִסְמֵר הַשְּׁלֶחְנִי, וְאָרוֹן שֶׁל גְּרוֹסוֹת, וּמִסְמֵר שֶׁל אָבֹן שְׁעוֹת, רַבִּי צְדוֹק מְטַמֵּא וְחֻכְמַיִם מְטַהְרִין:

ר"ע מברטנורה **מסמר השלחני**. שהשלחני תולה בו כף המאזניים. ורבתינו פרושו, מסמר קבועה בעמוד שלפני השלחני להעמיד בו תריסי החנות. ומטהרין רבנן משום דתשמישו עם הקרקע: **וארון של גרוסות**. העושים גריסים של פול ברחים שלהם, יש להן כמין ארון של עץ: **אבן השעות**. אבן שיש בה קוים ורשומים עליהם שמות השעות ותחוב בה

מְסַמֵּר וְבוּ מְכֻנָּיִם אֶת הַשָּׁעוֹת. וְקוֹרִין לוֹ בְּלַעֲיָז אִירֵלִיִּיׁוֹ, וּבְעֶרְבֵי אֶלְבֵּלֵאֲטִ״ה: **רַבִּי צְדוֹק מְטִמָּא**. אוֹתוֹ אָרוֹן, דְּתוֹרַת כְּלֵי עֲלִיו: **וְחֻכְמֵי מְטֵהָרִין**. דְּכָלֵי עֵץ הָעֲשׂוּי לְנַחַת הוּא וְאִינוֹ עֲשׂוּי לְטַלְטֵל. וְרַבִּי צְדוֹק סָבַר, פְּעֻמִּים מְתַקְנִים אוֹתוֹ לְטַלְטֵלוֹ. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי צְדוֹק: (ר״ע מְבַרְטֵנּוֹרָה).

רמב"ם מסמר שלחני יש לו מסמר בתיבתו שתולה בו המאזנים שלו וגריס הם פולים טחונים: וגרוסות הם שמוכרין הפול הטחון והתיבה ששמין בה אותן הפולים אינו מתוקן במלאכה והיה תבניתו אצלם בספק עד שחולקין בו אם הוא בתבנית הכלים או לא:

ואבן השעות אבן רחבה וחלקה קבוע בקרקע ומעגלין בה עגול ובמוצק אותו עגול מסמר עומד על זויות עומדות והוא נעשה על הרוב פחות מרובע האלכסון באורך ורושמין באותו עגול קוים ישרים כדרך מלאכות הכלים וכתוב על כל קו מהם שם השעה שנעשית בשביל אותו הקו וכל שעה שיפול (על ראשו) צל של אותו המסמר על קו מאותן הקוים נודע כמה שעות עברו מן היום ושם כלי זה מפורסם אצל האצטגנינין בלשון ערבי אל בנאט"ה. ואין הלכה כרבי צדוק ועוד יתבאר זה בפרק י"ב מכלים: (רמב"ם)

פ ר ק ג - משנה ט

אַרְבָּעָה דְּבָרִים רָבֵן גְּמֵלִיאֵל מְטִמָּא, וְחֻכְמֵי מְטֵהָרִין. כְּסוּי טָנִי שֶׁל מִתְּכֹת שֶׁל בַּעֲלֵי בְּתִים, וְתֵלוּי הַמַּגִּרְדוֹת, וְגִלְמֵי כְּלֵי מִתְּכֹת, וְטַבָּלָא שֶׁנְּחַלְקָה לְשָׁנִים. וּמוֹדִים חֻכְמֵי לְרָבֵן גְּמֵלִיאֵל בְּטַבָּלָא שֶׁנְּחַלְקָה לְשָׁנִים, אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, הַגָּדוֹל טָמֵא וְהַקָּטָן טָהוֹר:

ר״ע מְבַרְטֵנּוֹרָה טָנִי. כְּלֵי שֶׁל מִתְּכֹת שֶׁבַּעֲלֵי בְּתִים מְשִׁימִים בּוֹ גְרוֹטָאוֹת וְשִׁבְרֵי כְּלֵי מִתְּכֹת. וְרָבֵן גְּמֵלִיאֵל מְטִמָּא הַכְּסוּי, דְּסָבַר הוּא נִמְי חָשׁוּב כְּלֵי, מְשׁוּם דְּכְסוּי נִמְי יֵשׁ לוֹ בֵּית קַבּוּל. וְחֻכְמֵי מְטֵהָרִין, דְּסָבַרִי כִּיּוֹן

דְּלֹא נַעֲשֶׂה אֶלָּא לְכַסּוֹת אֵינוֹ חָשׁוּב כְּלִי : וּתְלוּי הַמְּגֵרְדוֹת. מְסַמְּרִים שְׁתּוֹלִים בְּהֶם הַמְּגֵרְדוֹת בְּבִתֵּי מְרַחֲצָאוֹת, וְהַנְּכַנְסִים שֶׁם כָּל אֶחָד לּוֹקֵחַ מְגֵרְדָת וּמְגֵרְד בָּהּ רְגָלָיו וְגוֹפּוֹ : וְגַלְמֵי כְּלֵי מַתְכוֹת. שְׁצָרִיכִים לְשׁוּף לְגֵרְד לְהַקִּישׁ בְּקֶרֶנֶס, אוֹ שְׁמַחֲסֵר אֶגֶן אוֹ אֶזֶן, אֵינֶן טְמֵאִים לְדַבְּרֵי חֲכָמִים עַד שֶׁתִּגְמַר מְלֹאכְתָּן : טַבְּלָא שְׁנַחֲלָקָה לְשָׁנִים. טַבְּלָא שֶׁל חֶרֶס שְׁיֵשׁ בָּהּ לְבַזְבְּזִין, וְנַעֲשִׂית שְׁתֵּי חֲתִיכוֹת שְׁוֹת שְׁאִין אַחַת מֵהֶן גְּדוֹלָה מִחֲבֵרְתָּהּ, בְּהָא פְּלִיגֵי רַבֵּן גַּמְלִיאֵל וְחֲכָמִים. וְהִלְכָה פְּחֲכָמִים : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם טני הוא כלי מכיל חצי סאה מברזל או מנחשת ויניחו אותו בעלי בתים לבשל במ הדברים הנגרים והרופאים ישימו בהם הרטיות : ומגרדות [צ"ל ומגרדות כו' להתגרד כו' לגרוד. יעב"ץ] שם לכלים עושין להתגרר בהם מברזל או מנחושת תולין אותן במרחצאות וכל הנכנס לרחוץ נוטל אחד מהן לגרור בה רגליו ויש לה שלשלת קטנה שהיא תלויה בה ובאותו התלוי נפלה המחלוקת אם הוא מכלי מתכות ומקבל טומאה או לא : וגלמי כלי מתכות כלי המתכות שיש לה תבנית הכלי ואין מלאכתה מתוקנת כל צרכה כגון שאירע לה שאינה שוה ומיושרת או שאינה [גרודה יעב"ץ] גרורה או שאינה לטושה וכיוצא בזה כמו שנבאר ונפרש בתכלית הביאור בפרק י"א מכלים : וטבלא. לוח ואין הלכה כר"ג ועוד תבא משנה זו בפירוש בפרק י"ב מכלים : (רמב"ם)

פרק ג - משנה י

שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים רַבֵּן גַּמְלִיאֵל מְחַמֵּיר כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי. אֵין טוֹמְנִין אֶת הַחֲמִין מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת, וְאֵין זוֹקְפִין אֶת הַמְּנוֹרָה בְּיוֹם טוֹב, וְאֵין אוֹפִין פֶּתִין גְּרִיצִין אֶלָּא רְקִיקִין. אָמַר רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, מִימֵיהֶן שֶׁל בֵּית אַבָּא לֹא הָיוּ אוֹפִין פֶּתִין גְּרִיצִין אֶלָּא רְקִיקִין. אָמְרוּ לוֹ, מַה נַּעֲשֶׂה לְבֵית אָבִיךָ שֶׁהָיוּ מְחַמֵּירִין עַל עֲצָמוֹן

וּמְקַלֵּין עַל יִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת אוֹפִין פְּתִין גְּרִיצִין וְחָרִי :

ר"ע מברטנורה אין טומנין את החמין מיום טוב לשבת. דסברי בית שמאי אין אופין אלא אם כן ערב בפת, ואין מבשלין אלא אם כן ערב בתבשיל, ואין טומנין אלא אם כן היו לו חמין טמונין מערב יום טוב. ובית הלל סברי דאופין ומבשלין וטומנין על ערוב של תבשיל בלבד: אין זוקפין. מנורה של חליות שנתפרקו חליותיה, אין מחזירין אותן, דהוי כבונה, ויש בנן בכלים. ובית הלל סברי אין בנן בכלים: גריצין. כפרות עבות: אלא ריקין. כפרות דקות. דסברי בית שמאי אין אופין פת מרבה ביום טוב משום טרחא. ובית הלל אומרים אופין פת מרבה ביום טוב, שפזמן שהפת מרבה יפה היא נאפית: וחרי. עסה גדולה הנאפית על גבי גחלים [י]. ואין הלכה כרבן גמליאל בכל מה שמחמיר כדברי בית שמאי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [י] כמו והנה שלשה סלי חרי על ראשי [בראשית מ]. הרמב"ם. ובערוך פרוש, חרות גדולות הראויות למלך: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בית שמאי אומרים אין אופין מיו"ט לשבת אלא אם כן עירב בפת ואין מבשלין אלא אם כן עירב בתבשיל ואין טומנין את החמין אלא אם כן היו לו חמין טמונין מערב יום טוב וב"ה אינן מחייבין זולתי עירובי תבשילין בלבד וכן הוא מותר לו לאפות ולבשל ולהחם חמין ור"ג אומר כדעת בית שמאי כי אסור להחם חמין ביום טוב ולהטמין אותן כדי שיהנה מהן בשבת אלא אם כן היו לו חמין טמונין מערב יום טוב כעין עירובי תבשילין:

והמנורה הנזכרת בכאן היא מתפרקת פרקים פרקים בית שמאי אוסרין להרכיב אותן ולחבר אותן חתיכות לפי שנראה כבונה ביו"ט ובית הלל אומרים אין בנין בכלים ופירוש זוקפין שמציבין ומעמידין תבניתה תרגום וגם נצבה אף אזדקפת:

וגריצין עשויה ככרים עבים:

ורקיק פת עשויה ככרים דקין ואין הכוונה לא שיהיה הככר גדול ולא קטן אבל הכוונה רוב הבצק ומיעוטו שבית שמאי אוסרין שילוש אדם לישה גדולה ביו"ט ובית הלל מתירין זה זולתי בפסח בלבד כי זה לדברי הכל אין לשין אלא שיעור חלה וכבר פירשתי שיעור חלה בראש מס' זו:

וּחְרֵי מִיָּן מִן הַפֶּת גְּדוֹל הַגּוֹף כְּמוֹ וְהֵנָּה שְׁלֹשָׁה סְלֵי חֲרֵי עַל רֵאשִׁי. וְאִין הַלְכָה
כְּרִיג בְּכָל : (רמב"ם)

פֶּרֶק ג - מִשְׁנֵה יָא

אָף הוּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים לְהַקְל. מְכַבְּדִין
בֵּין הַמְטוֹת, וּמְנִיחִין אֶת הַמְּגַמֵּר בְּיוֹם טוֹב,
וְעוֹשִׂים גְּדֵי מְקַלָּס בְּלֵילֵי פְסָחִים. וְחַכְמִים
אוֹסְרִים :

ר"ע מברטנורה מְכַבְּדִין בֵּין הַמְטוֹת. שְׂאוּכְלִין שָׁם. וְרִגְלִין הָיוּ לְהִסָּב עַל
גְּבֵי מְטוֹת וְלֹאכָל : מְגַמֵּר. לְבוֹנָה עַל גְּבֵי גְחָלִים כְּדֵי לְהַרְיַח בָּהּ. אָבֵל
לְגַמֵּר אֶת הַכָּלִים, דְּבָרֵי הַכָּל אֲסוּר : מְקַלָּס. כְּרַעֲיוּ וּבְנֵי מַעְיוֹ תְלוּיִין בְּצִדוֹ
חוּצָה לוֹ כְּשֶׁצּוֹלְהוּ. וְהָיוּ עוֹשִׂים זָכָר לְפִסַּח דְּכָתִיב בֵּיהּ (שְׁמוֹת יב) רֵאשׁוּ עַל
כְּרַעֲיוּ וְעַל קִרְבוֹ. מְקַלָּס, כְּגִבּוֹר זֶה שְׂכָלִי זֵינִיו עָמוּ. תְּרַגּוּם וְכוּבַע נְחֻשֶׁת
[שְׁמוּאֵל א יז], וְקוּלָּסָא דְנִחְשָׂא : וְחַכְמִים אוֹסְרִים. בְּשִׁלְשָׁתָן. כְּבוֹד, מְשׁוּם
אֲשׁוּוּיֵי גְמוֹת. וּמְגַמֵּר, מְשׁוּם דְלָאוּ צָרָךְ לְכָל נֶפֶשׁ הוּא, שְׂאִינוּ אֶלָּא
לְמַעַנְגִים בְּיוֹתֵר אוֹ לְמֵי שְׂרִיחוֹ רַע. גְּדֵי מְקַלָּס, מִפְּנֵי שֶׁנֶּרְאָה כְּאוּכָל
קְדָשִׁים בְּחוּץ. וְהִלְכָה כְּחַכְמִים : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם מְכַבְּדִין בֵּין הַמְטוֹת. וְאֵע"פ שֶׁהַקְרָקַע עֵפֶר :

וּמְנִיחִין אֶת הַמוֹגְמֵר. שׁוֹרְפִין אֶת הַקְטוֹרֶת לְהַרְיַח בָּהּ אָבֵל לְגַמֵּר אֶת הַכָּלִים
וְהַבְּגָדִים לְדַבְרֵי הַכָּל אֲסוּר :

וְגַדֵי מְקוּלָּס הוּא שִׁיחִיהָ צְלִי רֵאשׁוּ עַל כְּרַעֲיוּ וְעַל קִרְבוֹ כְּגוֹן שֶׁהַפִּסַּח שֶׁהוּא
אוֹכְלִים בִּירוּשָׁלַם וְהַלְכָה כְּחַכְמִים : (רמב"ם)

פרק ג - משנה יב

שְׁלֹשָׁה דְבָרִים רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מִתִּיר, וְחֲכָמִים אוֹסְרִין. פָּרְתוּ יוֹצֵאָה בְּרִצּוּעָה שְׁבִין קַרְנֵיהָ, וּמְקַרְדִּין אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב, וְשׁוֹחֲקִין אֶת הַפְּלִפְלִין בְּרַחֲמִים שְׁלֵהוֹן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִין מְקַרְדִּין אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה חֲבוּרָה, אֲבָל מְקַרְצְפִין. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, אִין מְקַרְדִּין אֵף לֹא מְקַרְצְפִין:

ר"ע מברטנורה פָּרְתוּ יוֹצֵאָה בְּרִצּוּעָה שְׁבִין קַרְנֵיהָ. לְנוֹי. וְאָמְרוּ חֲכָמִים מִשְׂאוֹי הוּא וְאִינוּ תִכְשִׁיט לָהּ. וְלֹא פָּרְתוּ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הִיָּתָה, אֲלֵא שֶׁל שְׁכָנְתוֹ, וְעַל שֶׁלֹא מַחָה בָּהּ נִקְרָאת עַל שְׁמוֹ: **וּמְקַרְדִּין בְּיוֹם טוֹב.** כְּמִין מְגֵרָה קִטְנָה שֶׁל בְּרִזָּל שֶׁשְׁנֵיהָ דְקוֹת וּמְחַכְכִין וּמְגַרְדִּין בָּהּ אֶת הַבְּהֵמָה, וְאֵף עַל גַּב דְעֵבִיד חֲבוּרָה: **בְּרַחֲמִים שְׁלֵהוֹן.** קִטְנוֹת הָעֲשׂוּיֹת לְכַד: **מְקַרְצְפִים.** בְּמִגְרָה שֶׁל עֵץ שֶׁשְׁנֵיהָ גִסוֹת וְאִין עוֹשִׂין חֲבוּרָה: **אֵף לֹא מְקַרְצְפִים.** דְגִזְרִין קַרְצוּף אֵטוּ קְרוּד. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אֲלֵא בְּמְקַרְדִּים אֶת הַבְּהֵמָה בְּלִבָּד, מִשּׁוּם דְבָהָא קָם לִיה בְּשִׁטְתֵיהָ דְרַבִּי שְׁמַעוֹן דְאָמַר דְבַר שְׂאִין מִתְכַּוֵּן מִתֵּר, וְקִימָא לֹן כְּוַתִּיהָ. וְחֲכָמִים דְפְּלִיגִי עֲלֵיהָ סְבָרֵי כְּרַבִּי יְהוּדָה דְאָמַר דְבַר שְׂאִין מִתְכַּוֵּן אֲסוּר, וְאִין כְּדֵי הִלְכָה: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם פָּרְתוּ. רְצוּנוּ לומר שֶׁהִתִיר לְצֵאת בַּהּ לְפִי שֶׁהִפְרָה הִיָּתָה לְאִשָּׁה שֶׁהִיָּתָה בְּשִׁכּוֹנְתוֹ וְלְפִי שֶׁלֹא מִיָּחָה בַּהּ יָחִסוּ אוֹתוֹ לוֹ וְרִצּוּעָה זוֹ בֵּין שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה לְנוֹי אוֹ לְסִימָן כְּדֵי שֶׁלֹא תִתְעַרֵב עִם אַחֲרוֹת הַכֹּל אֲסוּר לְפִי שֶׁהוּא מִשְׂאוֹי כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר בְּפֶרֶק חֲמִישִׁי מִשְׁבֵּת:

וְקִירוּד הוּא הִסְרַת הַזְּבוּבִים הַקִּטְנִים הַנֶּאֱחָזִים בִּירְכוֹת הַבְּהֵמוֹת וְהֵם מְנִיחִין הַמְּקוֹמוֹת פְּצוּעִין כְּשֶׁעוֹקְרִין אוֹתָן. וְקַרְצוּף הוּא הִסְרַת הַזְּבוּבִים הַגְּדוֹלִים שֶׁאִין פּוֹצְעִין הַמְּקוֹם שֶׁהוּן אוֹחֲזִין בָּהֶם וְחֲכָמִים אוֹסְרִין לְהִסִיר

הגדולים שאין עושין חבורה גזרה משום אותן שעושין חבורה לפי שסוברין
שדבר שאין מתכוין אסור כר"י (בן בתירה). והלכה כר' אלעזר דאמר דבר
שאינ מתכוין מותר וכבר קדם פי' הלכה זו עם השתי הלכות שלפניה בפ"ב
מביצה : (רמב"ם)

ד

פרק

פרק ד - משנה א

אלו דברים מקלי בית שמאי ומחמרי בית
הלל. ביצה שנולדה ביום טוב, בית שמאי
אומרים, תאכל. ובית הלל אומרים, לא
תאכל. בית שמאי אומרים, שאר בכזית וחמץ
בככותבת. ובית הלל אומרים, זה וזה בכזית :

ר"ע מברטנורה **ביצה שנולדה ביום טוב.** ביום טוב של אחר שבת
עסקינן. וטעמיהו דבית הלל דאמרי לא תאכל, משום דכל ביצה
דמתילדא האידנא מאתמול גמרה לה, ונמצאת שבת מכינה ליום טוב,
והתורה אמרה (שמות טז) והיה ביום הששי והכינו, וסתם ששי חל הוא,
חל מכין לשבת וחל מכין ליום טוב, דיום טוב נמי אקרי שבת, ואין יום
טוב מכין לשבת ולא שבת מכינה ליום טוב. והכנה דביצה אף על גב
דבידי שמים היא מקריא הכנה: **שאר בכזית.** לענין אכילה כלי עלמא
לא פליגי דזה וזה בכזית, מדפתח הכתוב בשאר, שאר לא ימצא

בְּבֵיתֵיכֶם (שם יב), וְסִיִּים בְּחֶמֶץ, כִּי כָּל אֲכֹל מִחֶמֶץ, לֹא יִהְיֶה שָׂרֵץ זֶהוּ שְׂאֵר זֶהוּ חֶמֶץ, כִּי פְּלִיגִי לְעֵנָן בְּעוֹר, בֵּית שְׂמַאי סְבָרִי מְדַכְתֵּב רַחֲמָנָא לְתַרְוֵיהוּ שְׂאֵר וְחֶמֶץ, שְׂמַע מִנֵּה שְׂעוּרָו שֶׁל זֶה לֹא כְּשְׂעוּרָו שֶׁל זֶה, וְלֹא יִלְפִינּוּ בְּעוֹר מֵאֲכִילָה. וּבֵית הֵלֵל סְבָרִי יִלְפִינּוּ בְּעוֹר מֵאֲכִילָה: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם תרנגולת העומדת לגדל ביצים אין מחלוקת שביצתה אסורה לפי שהיא מוקצית אבל מחלוקתם בתרנגולת העומדת לאכילה וטעם איסור ב"ה לפי שביצה שנולדה היום נגמרה ברייתה ביום שלפניו וכשיהיה יום טוב אחר שבת תהיה ביצה זו שנולדה ביו"ט נגמרה הויתה בשבת ובה"א חול מכין לשבת וחול מכין ליו"ט ואין יו"ט מכין לשבת ואין שבת מכין ליו"ט ונאסרה ביצה שנולדה בכל יו"ט גזרה יו"ט אחר שבת:

שאר הוא שלשין בו העיסה ומתחמצת בו ואין מחלוקתם לענין אכילה אבל הכל מודים שלענין אכילה זה וזה בכזית ואמנם מחלוקתם לענין ביעור בית הלל אומרים ילפינן ביעור מאכילה ובי"ש אומרים אי אפשר שלא יהיה ביניהם הפרש כיון שזכרה התורה שאור וחמץ: (רמב"ם)

פ ר ק ד - משנה ב

בְּהֵמָה שְׂנוּלְדָה בְּיוֹם טוֹב, הֵלֵל מוֹדִים שֶׁהִיא מִתְּרַת **[א]**. וְאֶפְרוּחַ שְׂיָצָא מִן הַבֵּיצָה, הֵלֵל מוֹדִים שֶׁהוּא אָסוּר. הַשּׁוֹחֵט חֲיָה וְעוֹף בְּיוֹם טוֹב, בֵּית שְׂמַאי אֹמְרִים, יַחְפֹּר בַּדָּקָר וַיִּכְסֶה. וּבֵית הֵלֵל אֹמְרִים, לֹא יִשְׁחֹט אֶלָּא אִם כֹּן הָיָה לוֹ עֶפֶר מוּכָן. וּמוֹדִים שֶׁאִם שְׁחַט, שְׂיַחְפֹּר בַּדָּקָר וַיִּכְסֶה. שְׂאֶפֶר כְּיָרָה מוּכָן הוּא:

ר"ע מברטנורה **הכל מודים שהיא מתרת.** והוא שיודע בעבר שכלו לו חדשיו **[ב]**: **ואפרוח שיצא.** הכל מודים שהיא אסור, משום שרץ העוף **[ג]**: **השוחט חיה ועוף.** הבא לשחט חיה ועוף ביום טוב, ונמלך בבית דין כיצד יעשה: **בית שמאי אומרים.** בית דין מורים לו שישחט לכתחלה ויחפר בדקר נעוץ שיש לו מבעוד יום, פלומר שיעקר אותו במקום נעימתו ויעלה עפר ויכסה בו. ומירי כשהוא נעוץ בעפר תחוח הראוי לכסות, שאינו מחסר פתישה: **דקר.** יתד שנועצין בארץ. לשון וידקר את שניהם **[במדבר כה]**: **שאפר פירה מוכן הוא.** לאו אמלתיהו דבית שמאי ובית הלל קאי, אלא מלתא באנפי נפשה היא. והכי קאמר, ואפר פירה מוכן הוא, ולא שנו אלא שהסק מערב יום טוב, אבל הסק ביום טוב, אסור, דליכא למימר מאתמול דעתיה עלויה. ואם ראוי לצלות בו ביצה, שעדין הוא רמץ חם, מתר לכסות בו, אידי דחזי להפוכי בו לצלות בו ביצה, שקיל ליה נמי ומכסה בו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** **מתרת.** ולא שיך טעמא דהכנה, דדוקא לידת ביצה חשיב הכנה משום דעל ידי לידה הוכנה לגדל אפרוח כו', וגם טובה יותר לאכל. אבל ולד הוא טוב לאכילה וראוי לכל דבר אם נשחטה אמו ונמצא במעי אמו כמו אחר הלידה. הרא"ש: **[ב]** וטעמא, דאי לא הכי הרי הוא כנפל. וכלו לו חדשיו דדקה חמשה חדשים וגסה תשעה. הרמב"ם: **[ג]** כיון שלא נתפתחו עיניהם אתרבו מכל השרץ השורץ. כדאיתא בגמרא. אבל תימה, דהיה רבי אליעזר בן יעקב היא דסבירא ליה דאף בחל אסור, והכא ביום טוב אירינו. אלא טעמא כדרב התיב דלא דמי לבהמה שנולדה שמוכנת אגב אמו, אבל אפרוח אינו מוכן אגב אמו ומקצה הוא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם השוחט חיה ועוף ביום טוב. אינו ר"ל בכאן מי שעבר ושחט אבל הוא אומר מי שירצה לשחוט כשישאלנו היאך יהיה שוחט ביו"ט מה יהיה משפטו ואמר שב"ש אומרים **[יחפור בדקר ויכסה ובי"ה אומרים]** לא ישחוט עד שיהיה לו עפר מוכן לומר שהפריש לו מקום מערב יום טוב ויאמרו ומודים שאם שחטו שיחפור בדקר זהו בשני תנאים שיהיה הדקר נעוץ בעפר ויעקור אותו ובעקירתו נעקר העפר והתנאי השני שיהיה העפר תיחוח לא יהיה קשה ולא מעובה ומאמר ב"ש יחפור לכתחלה ויכסה על הפנים האלה אמרוהו ואפר כירה אין בו מחלוקת כדי שיוודו אבל הוא תחלת דברים הודיענו שהאפר מוכן ומותר לשחוט בו ובתנאי שיהיה האפר מערב יום טוב אבל אם הדליק העצים ביו"ט לבשל בהם ונעשו אפר אין מותר לכסות בו אלא בעוד שהוא חם כדי שתבשל בו ביצת תרנגולת ולפי שהוא ראוי לבשל מותר לנענעו ולכסות בו אבל כשיתקרר אסור לנענעו לפי שהוא נולד כמו ששמנו זה עיקר בראש מסכת ביצה ולשם קדם פי' משנה זו עם אשר לפני: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ג

בית שמאי אומרים, הבקר {ד} לעניים, הבקר. ובית הלל אומרים, אינו הבקר, עד שיבקר אף לעשירים כשמטה. כל עמרי השדה של קב קב, ואחד של ארבעה קבין, ושכחו, בית שמאי אומרים, אינו שכחה. ובית הלל אומרים, שכחה:

ר"ע מברטנורה הפקר לעניים הפקר. מי שהפקיר לעניים ולא לעשירים, דין הפקר יש לו, ואינו חייב בלקט שכחה ופאה ולא במעשרות, דכתיב בלקט ופאה (ויקרא יט) לעני ולגר תעזב אותם, מה תלמוד לומר תעזב אתם, למד על עזיבה אחרת, דהינו הפקר שהיא כזו, מה זו לעניים ולא עשירים, אף הפקר לעניים: **עד שיפקיר אף לעשירים כשמטה**. דכתיב (שמות כג) והשביעת תשמטנה ונטשתה, מה תלמוד לומר ונטשתה, למד על נטישה אחרת, דהינו הפקר, שהיא כשביעית, מה שביעית לעניים ולעשירים אף הפקר לעניים ולעשירים: **כל עמרי השדה של קב קב**. אם היו כל עמרי השדה כל אחד מהן קב ואחד של ארבעת קבין, ושכחו, הרי זה שכחה, יתר על כן אינו שכחה. וכן אם היו כל העמרים שני קבין ואחד משמנה קבין, ושכחו, הרי זה שכחה, יתר על כן אינה שכחה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ד} הבקר. הכי גרס בפאה. והראב"ד מסיים פא, וכן בלשון תורה, בקרת תהיה, כלומר מפקרת היא שאינה אשת איש, לא יומתו כי לא חפשה. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר בארנו בפרק ראשון ממסכת פיאה כי ההפקר אינו חייב בפיאה ולא במעשרות ומי שהפקיר לעניים בלבד אומרים בית שמאי שהוא הפקר ואינו חייב בפאה ולא כיוצא בה ומביאים ראיה על זה ממה שאמרה תורה לעני ולגר תעזב אותם אמרו יש עזיבה אחרת לעניים ולא לעשירים וב"ה מביאין ראיה ממה שנאמר תשמטנה ונטשתה אמרו יש לך נטישה אחרת כזו: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ד

הַעֲמֹר שֶׁהוּא סָמוּךְ לַגֹּפֶה וְלַגְּדִישׁ וְלַבָּקָר
וְלַכֵּלִים, וְשִׁכְחוּ, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, אֵינוֹ
שִׁכְחָה. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, שִׁכְחָה:

ר"ע מברטנורה לגפה. גָּדַר אֲבָנִים סְדוּרוֹת זוֹ עַל זוֹ בְּלֹא טֵיט: וְלַכֵּלִים.
כְּלֵי הַמַּחְרָשָׁה: בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵינוֹ שִׁכְחָה. פְּלוּגְתֵיהוּ דְבֵית שְׁמַאי
וּבֵית הַלֵּל בְּעֵמֶר שֶׁחֲזִיק בּוֹ לְהוֹלִיכּוֹ לְעִיר וּנְתָנוּ בְּצַד הַגֹּפֶה אוֹ בְּצַד
הַגְּדִישׁ וְשִׁכְחוּ שָׁם, שֶׁבֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵינוֹ שִׁכְחָה, שֶׁהָרִי זָכָה בּוֹ,
וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים שִׁכְחָה. פְּרוּשׁ אַחַר, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵינוֹ שִׁכְחָה,
אֲפֹלוּ בְּעֵמֶר שֶׁלֹּא חֲזִיק בּוֹ כָּלֵל לֹא הָיָה שִׁכְחָה, דְּהוֹאִיל וְהִנִּיחוּ אֶצֶל
דְּבַר הַמְּסָסִים עֲתִיד לְזָכְרוֹ. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים שִׁכְחָה, כֹּל זְמַן שֶׁלֹּא
חֲזִיק בּוֹ. וּמוֹדִים בֵּית הַלֵּל שֶׁאִם חֲזִיק בּוֹ וְאַחַר כֵּן שִׁכְחוּ שְׁאֵינוֹ
שִׁכְחָה: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם גפה. מנעול החלקה נגזר מן גיפו הדלתות (נחמיה ז):

וגדיש צבור העמרים וכלים כלי המחרישה וכבר באר הגמ' שמחלוקתם
הוא כשלקח העומר לשאת אותו אחר כן נתנו בצד אחד מאלה הנזכרים
ושכחו לשם בית שמאי אומרים הואיל ולקחו זכה בו ומה ששכחו אחר כן
אינה שכחה ובית הלל אומרים שכחה אבל אם לא לקחו כל עיקר אין
מחלוקת שאינה שכחה וכבר קדם פי' הלכה זו עם אשר לפניו בפ"ו ממסכת
פיאה: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ה

כָּרַם רְבָעִי, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, אִין לוֹ חֲמִשׁ
וְאִין לוֹ בַּעוֹר. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים, יֵשׁ לוֹ חֲמִשׁ
וְיֵשׁ לוֹ בַּעוֹר. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, יֵשׁ לוֹ פֶּרֶט
וְיֵשׁ לוֹ עוֹלָלוֹת, וְהַעֲנִיִּים פּוֹדִים לְעֶצְמוֹן. וּבֵית
הֵלֵל אוֹמְרִים, כֹּלּוֹ לַגַּת {ה} :

ר"ע מברטנורה כָּרַם רְבָעִי. שֶׁהוּא צָרִיךְ פְּדִיוֹן אִם בָּא לְאָכְלוֹ חוּץ
לִירוּשָׁלַיִם. וְהוּא הַדִּין לְכֹל עֵץ מֵאֶכָּל: **אִין לוֹ חֲמִשׁ**. דְּלֹא כְּתִיבָה תוֹרָה בּוֹ
שֶׁהַבְּעָלִים מוֹסִיפִין אֶת הַחֲמִשׁ כְּדָרְךְ שְׁכִתְבָה בְּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי: **וְאִין לוֹ בַּעוֹר**.
אִינוֹ חַיֵּב לְבַעֵרוֹ מִן הַבַּיִת בְּעָרֵב פֶּסַח שֶׁל רְבִיעִית וְשֶׁל שְׁבִיעִית כְּשֶׁמְבַעֵר
הַמַּעֲשָׂרוֹת כְּדָכְתִּיב (דְּבָרִים כו) בְּעֵרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת: **יֵשׁ לוֹ חֲמִשׁ וְיֵשׁ לוֹ
בַּעוֹר**. בֵּית הֵלֵל יִלְפִי קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ מְמַעֲשֵׂר, מֵהַ מַּעֲשֵׂר יֵשׁ לוֹ חֲמִשׁ וְיֵשׁ לוֹ
בַּעוֹר, אֲףֹ כָּרַם רְבָעִי יֵשׁ לוֹ חֲמִשׁ וְיֵשׁ לוֹ בַּעוֹר. וּבֵית שְׁמַאי לֹא יִלְפִי קֹדֶשׁ
קֹדֶשׁ מְמַעֲשֵׂר: **יֵשׁ לוֹ פֶּרֶט וְיֵשׁ לוֹ עוֹלָלוֹת**. דְּכַחֲלִין חֲשָׁבִי לִיה: **וְהַעֲנִיִּים
פּוֹדִין לְעֶצְמוֹן**. הַפֶּרֶט וְהַעוֹלָלוֹת שֶׁלְקָטוּ, וְאוֹכְלִין אוֹתוֹן בְּמִקּוֹמוֹ, וּמַעֲלִין
הַדָּמִים לִירוּשָׁלַיִם: **וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים כֹּלּוֹ לַגַּת**. מְשׁוּם דְּיִלְפִי מְמַעֲשֵׂר,
וּסְבִירָא לְהוּ מַעֲשֵׂר שְׁנֵי מִמּוֹן גְּבוּהָ הוּא, הַלְכָךְ אִין לְעֲנִיִּים חֵלֶק בּוֹ,
וְדוֹרְכִים הַעוֹלָלוֹת עִם שְׁאֵר הַיִּינוֹ, וְהַבְּעָלִים מַעֲלִין הַכֹּל לִירוּשָׁלַיִם: (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ה} לַגַּת. וְהָא מְלִתָּא נְמִי חֲמָרָא לְבֵית הֵלֵל, שֶׁהוּא מְחַמֵּיר אֶצֶל
הַעֲנִיִּים מִפְּנֵי גְזֵל בְּעַל הַבַּיִת. הַרְאָב"ד: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אמרו כרם רבעי וה"ה בשאר אילנות שחייבין בערלה ואמנם זכר
הכרם על דרך משל ואמרה תורה בנטע רבעי קדש הלולים ואמר במעשר
קדש לה' ב"ה דרשי קדש קדש וידינו בו דין מעשר והוא שמוסיף בו חומש
אם פדאו לעצמו כמו שנאמר אם גאל יגאל איש ממעשרו חמישיתו יוסף
עליו וחייב בביעור והוא שיסיר אותו מביתו כשישלים עניינו כמו שבארנו
בפרק חמישי ממעשר שני וזהו שאמר (יתעלה) בערתי הקדש מן הבית ולפיכך
ג"כ אינו חייב בפרט ועוללות לפי שהוא כמו מן המעשר אלא דורכין אותו
כולו ויאכל בירושלים כמו מעשר שני כמו שבארנו בפרק שביעי מפיאה
וב"ש אומרים אין דנין בו בשום דבר מאלה הדינין לפי שלא נתבאר במקרא
כלום מזה ומעמידין אותו ממון בעלים אבל יאכל בירושלים ולפיכך יפדו
העניים לעצמם הפרט והעוללות כדי שיאכלום בארצותם וישארו דמיהם
בידיהם כדי שיאכלום [בירושלים] והלכה זו נשנית בפרק שביעי מפיאה ובפרק
ה' ממעשר שני: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ו

חֲבִית שֶׁל זֵיתִים מְגַלְגָּלִים, בֵּית שִׁמְאִי
 אֹמְרִים, אֵינוֹ צָרִיד לְנִקֵּב. וּבֵית הֵלֵל אֹמְרִים,
 צָרִיד לְנִקֵּב. וּמוֹדִים, שְׂאֵם נִקְבָּה וּסְתָמוּהָ
 שְׁמָרִים, שֶׁהִיא טְהוֹרָה ^[ז]. הַסֵּךְ בְּשֶׁמֶן טְהוֹר
 וְנִטְמָא, יָרַד וְטָבַל, בֵּית שִׁמְאִי אֹמְרִים, אֵף עַל
 פִּי שֶׁהוּא מְנִטֵף, טְהוֹר ^[ח]. וּבֵית הֵלֵל אֹמְרִים,
 כְּדֵי סִיכַת אֲבָר קָטָן ^[ט]. וְאִם הָיָה שֶׁמֶן טָמֵא
 מִתְחַלְתּוֹ ^[י], בֵּית שִׁמְאִי אֹמְרִים, כְּדֵי סִיכַת
 אֲבָר קָטָן. וּבֵית הֵלֵל אֹמְרִים, מִשְׁקָה טוֹפֵחַ.
 רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר מְשׁוּם בֵּית הֵלֵל, טוֹפֵחַ
 וּמִטְפִּיחַ:

ר"ע מברטנורה מגלגלים. כְּבוֹשִׁים בְּמַלַח כְּדֵי לְמַתְקֵן: אֵינוֹ צָרִיד לְנִקֵּב.
 הַחֲבִית, וְאֵף עַל פִּי שֶׁהִמְחֵל ^[ז] הַיּוֹצֵא מֵהוּן צָף עַל גִּבּוֹ, אֵינוֹ מְכַשְׁיָרוֹ
 לְקַבֵּל טָמְאָה, דְּלֹא נִיחָא לִיה בְּאוֹתוֹ מֵהֵל הַיּוֹצֵא, וְאֵנּוּ בְּעֵינָיו מִשְׁקָה
 דְּנִיחָא לִיה, דְּכַתִּיב (ויקרא יא) וְכִי יִתֵּן מִיָּם עַל זֶרַע, כְּתִיב יִתֵּן, וְקָרִינָן יִתֵּן,
 מֵה יִתֵּן דְּנִיחָא לִיה אֵף יִתֵּן דְּנִיחָא לִיה: צָרִיד לְנִקֵּב. לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה
 לְגַלוּת דְּעֵתִיָּה דְּלֹא נִיחָא לִיה בְּאוֹתוֹ מֵהֵל שֶׁיְהִיָּה צָף עַל גִּבֵּי הַזֵּיתִים
 וְרוֹצֵה הוּא שֶׁיֵּצֵא דֶרֶךְ נִקֵּב שְׁעוֹשֶׂה בְּחֲבִית: וּסְתָמוּהָ שְׁמָרִים שֶׁהִיא
 טְהוֹרָה. שְׁכִינּוֹן שֶׁנִּקְבָּה, גְּלִי דְּעֵתִיָּה דְּלֹא נִיחָא לִיה, וְשׁוֹב אֵין אוֹתוֹ הִמְחֵל
 מְכַשְׁיָרוֹ לְקַבֵּל טָמְאָה: אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא מְנִטֵף טְהוֹר. אֵף עַל פִּי שֶׁהִשְׁמִין
 נוֹטֵף מִבְּשָׂרוֹ לְאַחַר שֶׁטָבַל, טְהוֹר: כְּדֵי סִיכַת אֲבָר קָטָן. אִם לֹא נִשְׂאָר
 מִן הַשֶּׁמֶן עַל בְּשָׂרוֹ אֵלָּא כְּדֵי סִיכַת אֲבָר קָטָן, טְהוֹר. וְיֹתֵר מִשְׁעוֹר זֶה,
 טָמֵא, בְּשִׁבִיל הַשֶּׁמֶן שֶׁנִּטְמָא בְּהַטְמָאוֹ וְנִשְׂאָר עַל בְּשָׂרוֹ וְטָמְאָהוּ ^[י].
 וְהַשֶּׁמֶן שֶׁעַל בְּשָׂרוֹ לֹא טָהַר בְּמִקְוָה, שְׂאִין לָּהּ מִשְׁקָה מְקַבֵּל טְהוֹרָה

בַּמְקוֹה אֵלָא הַמַּיִם בְּלִבָּד עַל יְדֵי הַשָּׁקָה : בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים כְּדֵי סִיכַת אַבְרָהָם קָטָן טָהוֹר. טָפִי מִהֲכִי, טָמֵא : מִשָּׁקָה טוֹפַח וּמִטְפִּיחַ. שְׂשֵׁשׁ לַחְלוּחִית בְּכַף עַד שֶׁשְׂשִׁיגַע בְּכַף אַחֲרַת יְדִבֵּק בָּהּ לַחְלוּחִית גַּם הִיא. וְאִין הִלְכָה כְּרַבֵּי יְהוּדָה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ו) נִרְאָה לִי דְצָרִיךְ לֹמֵר מַחֵל, בְּחִי"ת. דְּהֲכִי הוּא לְשׁוֹן הַמְשָׁנָה בְּמִכְשֵׁירִין. וְעֵינִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : **(ז) טְהוֹרָה**. פְּעָמִים אוֹמְרִים בְּהַחֲלֵט שֵׁם הַטְּהָרָה עַל דְּבַר שְׁאִינוֹ מְכָשֵׁר. הַרְמַב"ם : **(ח) טְהוֹר**. דְּבָטַל עַל גְּבִי גוּפוֹ. מַה שְׁאִין כֵּן בְּמִפְּהָ דְפָרַק ח' דְּבִרְכוֹת מְשָׁנָה ג'. הַרְאָב"ד : **(ט) אַבְרָהָם קָטָן**. וְהוּא הָאֲצַבַע הַקָּטָנָה מְאֲצַבְעוֹת הַיָּד. הַרְמַב"ם. וּבְרִישׁ פָּרַק ח' דְּשִׁבְתָּ מִפְּרָשֵׁי אֲצַבַע קָטָנָה שְׁבָרְגַל, וּבְקָטָן כֵּן יוֹמוֹ. וְכֵן פָּרַשׁ בְּפָרַק ב' דְּכָלִים מְשָׁנָה ב'. וְעֵינִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : **(י) וְנִרְאָה**, שֶׁהָאֲדָם מִתְטַמֵּא מִהַשְּׁמֶן. וְצָרִיךְ לֹמֵר דְּמִירֵי בְטָמְאָת יָדִים, כְּלֹמֵר שְׁאִם נִגְעוּ הַיָּדִים בְּשֶׁמֶן נְטִמָּאוּ. אֲבָל גּוֹף הָאֲדָם אֵי אֲפָשֵׁר שְׂיַחְזֹר וְיִתְטַמֵּא מִן הַשְּׁמֶן שֶׁלֹּא הָיָה טָמֵא אֵלָא מִמֶּנּוּ נְטִמָּא, דְּהָא אִין אֲדָם מְקַבֵּל טָמְאָה אֵלָא מֵאֵב, וְאִין לֵד שְׁמֶן נַעֲשֶׂה אֵב, כְּדָמוּכַח בְּרִישׁ כְּלָיִם. וְעֵינִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : **(יא) מִתְחַלְתּוּ**. וְהָא דְמִפְּלִגְיָנָא בֵּין טָמֵא מִתְחַלְתּוּ לְטָהוֹר מִתְחַלְתּוּ, מִפְּנֵי שֶׁטָמְאָתוֹ חוֹשְׁבָתוֹ. אֵי נְמִי, גְּזָרָה שְׁמָא יֵאמְרוּ רָאִינוּ שְׁמֶן טָמֵא עוֹלָה לּוֹ טְהָרָה בְּמִקְוֵה. הַרְאָב"ד : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר ידעת שמעקרנו שהאוכלין אינן מטמאין אלא אחר הכשר באחד מן השבעה משקין או תולדותיהן כמו שנבאר בפרק אחרון ממכשירין ולשם נתבאר עוד כי המים השחורים שהם תמצית הזיתים והוא הנקרא מוהל שהוא מכשיר ומעיקרי ההכשר גם כן לא יהיה אלא ברצון בעלים כמו שאמר יתברך וכי יותן מים על זרע והוא כתוב יתן ולמדנו מפי הקבלה יותן דומיא דיתן מה יתן לרצונו אף יותן לרצונו וכשזורקים מלח על הזיתים ונותנין אותם בחבית כדי לכבשם ולרכך אותם אין ספק שיצא עמהם אותו המוהל ונושרים בו הזיתים אומרים בית שמאי שאין צריך לנקוב החבית כדי שיזלו המים הנמצים מן הזיתים לפי שאף על פי שיתקבץ וישרה אותם והוא מן המכשירים הואיל ואין כוונתו שישרו ואין תועלת לו בזה אינן מוכשרין וב"ה אומרים כל זמן שלא יקוב החבית ברצונו נשרו לפי שידוע הוא שהמים יתקבצו וישרו אותם והוא מן המכשירין. ואמרו שהיא טהורה רצונו לומר שהזיתים אינן מוכשרין באותן המים הואיל ועשה נקב בחבית וגלה דעתו שאין כוונתו שיכנס המוהל ואע"פ שהנקב נסתם בשמרים ונתכנסו המים לא יכשיר הואיל ואין זה לרצונו ופעמים אומרים בהחלט שם הטהרה על הדבר שאינו מוכשר כמו שנבאר במסכת מכשירין :

אע"פ שהוא מנטף. ר"ל שהשמן ניזל ממנו וב"ה אומרים אם היה מן השמן על גופו כדי סיכת אבר קטן בלבד והוא האצבע הקטנה מאצבעות היד אבל

אם הוא יותר הוא טמא בשביל השמן שנטמא בהתטמאו ונשאר על גופו ואין מטהרין המשקין טמאים במי מקוה אלא המים בלבד כמו שיתבאר בפרק ד' דמכשירין וכבר קדם מזה קצת בפרק שני מביצה. ופירוש טופח שילחלח הכף בשמן. טופח ומטפח שילחלח הכף ליחלוח שכשיגע בה הכף האחרת שתלחלח אותה גם היא ואין הלכה כרבי יהודה: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ז

הַאִשָּׁה מִתְקַדְּשֶׁת בְּדִינָר וּבִשְׁוֵה דִינָר, כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי. וּבֵית הַלֵּל אֹמְרִים, בְּפְרוּטָה {יב} וּבִשְׁוֵה פְּרוּטָה. וְכַמָּה הִיא פְּרוּטָה, אֶחָד מִשְׁמֹנֶה בְּאַסָּר הָאֵיטְלָקִי. בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים, פּוּטֵר הוּא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגִט יֶשֶׁן, וּבֵית הַלֵּל אוֹסְרִין. אֵיזָהוּ גִט יֶשֶׁן. כָּל שְׁנֵיתֶיחַד עֲמָה אַחַר שְׁכַתְּבוּ לָהּ. הַמְּגַרֵּשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְלָנָה עֲמוּ בְּפִנְדָּקִי, בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים, אֵינָה צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גִט שְׁנִי. וּבֵית הַלֵּל אֹמְרִים, צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גִט שְׁנִי. אֵימָתִי, בְּזִמָּן שְׁנֵיתֶגְרָשָׁה מִן הַנְּשׂוּאִין. אֲבָל אִם נִתְּגַרְשָׁה מִן הָאֲרוּסִין, אֵינָה צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גִט שְׁנִי, מִפְּנֵי שֶׁאִין לָבוּ גִס בָּהּ:

ר"ע מברטנורה **בְּדִינָר וּבִשְׁוֵה דִינָר**. ומשקל הדינר תשעעים וישש שעירות כסף: פְּרוּטָה. חצי שערה כסף: אֶסָּר. משקלו ארבעה גרעיני שערה. ונקרא איטלקי, על שם שהיה מטבע היוצא באיטאליה: **בְּגִט יֶשֶׁן**. כְּדַמְּפָּרֵשׁ וְאֵזִיל, שְׁכַתְּבֵי לְגַרְשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְאַחַר שְׁנֵיתֶבֵּי הַגִּט נִתְּיַחַד עֲמָה. בֵּית שְׁמַאי סְבָרִי, לֹא אִמְרִינוּ גְזָרָה שְׁמַאי יֹאמְרוּ גְטָה קוּדָם לְבָנָה, אִם יִשְׁהָה אֶת הַגִּט שָׁנָה אוֹ שְׁנָתַיִם בֵּין כְּתִיבָה לְנִתְיַנָּה וְיִהְיוּ לָהּ בָּנִים מִמֶּנּוּ

בְּתוֹךְ זְמַן זֶה וְאַחַר כֵּךְ יִגְרָשְׁנָהּ בּוֹ, וְכִשְׂיִרְאוּ זְמַן הַגֵּט קוֹדֵם לְלִידַת הַבֶּן יִהְיוּ סְבוּרִים שְׁנַתֵּן לָהּ מִשְׁעֵת כְּתִיבָהּ וְהָיָה פָּגֶם, שְׂיֵאמְרוּ מִן הַפְּנוּיָה נוֹלַד. וּפְסֵק הַהֶלְכָה, לֹא יִגְרַשׁ אָדָם אֶשְׁתּוֹ בְּגֵט יֶשֶׁן. וְאִם גֵּרַשׁ וְהֵלֵךְ הִבְעֵל לְמַדִּינָה אַחֶרֶת, תִּנְשֵׂא בּוֹ לְכַתְחֵלָה: **וְלָנָה עֵמוּ בְּפִנְדָּקִי**. וַיֵּשׁ שָׁם עֲדֵי יְחוּד, וְאִין שָׁם עֲדֵי בִיָּאָה. בֵּית הַלֵּל סְבָרִי, הֵן הֵן עֲדֵי יְחוּד הֵן הֵן עֲדֵי בִיָּאָה, וְאִין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִילָתוֹ בְּעִילַת זְנוּת כְּשֵׁישׁ יִכְלֹת בְּיָדוֹ לְבַעַל שְׁלֹא לְשֵׁם זְנוּת **[יג]**, וְהָרִי קִדְשָׁהּ בְּבִיָּאָה. וּבֵית שְׂמַאי סְבָרִי, לֹא אָמְרִינָן הֵן הֵן עֲדֵי יְחוּד הֵן הֵן עֲדֵי בִיָּאָה עַד שְׂיִרְאוּ שְׁנִבְעֵלָה: (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [יב] בפרוטה. וְאִם תֵּאמַר כִּי קִבְּלָהּ קִדּוּשִׁין מֵאַחַר הָיָה בֵּית שְׂמַאי לְחֻמְרָא, וְאִמְאִי תִּנִּי לָהּ הֵכָא גַבֵּי חֻמְרֵי בֵּית הַלֵּל. וַיֵּשׁ לֹדֵם דְּלֹא לְהַכִּי אֶתְשִׁיל בְּבֵית הַמְּדָרָשׁ. תּוֹסְפוֹת: **[יג]** מְסִיִּם הֶרְמִבִּ"ם, וְהָיָה יוֹדֵעַ עֲנָן זֶה כִּי הוּא נִפְלָא מֵאֵד וְנִפְתָּחִים בּוֹ מִנְעוּלִים. עַד כָּאן. וְנִרְאָה בְּעֵינֵי שְׁנַתְּפוֹן לְמָה שְׁכַתֵּב בְּחֻבּוּרוֹ שְׁלֹא אָמְרוּ חֻמְרֵי חֻזְקָה זֶה כּוֹי אֶלָּא בְּאֶשְׁתּוֹ שְׁגָרְשָׁהּ בְּלִבָּד, אוֹ בְּמִקְדָּשׁ עַל תְּנָאִי וּכְנִסָּה סֶתֶם, שְׁהָרִי אֶשְׁתּוֹ הִיא, וּבְאֶשְׁתּוֹ הוּא שְׁחֻזְקָתוֹ שְׂאִינוּ מִתְּפוֹן לְשֵׁם זְנוּת עַד שְׂיִפְרֹשׁ שֶׁהִיא בְּעִילַת זְנוּת, אוֹ יִפְרֹשׁ שְׁעַל תְּנָאִי הוּא בּוֹעֵל. אָבֵל בְּשָׂאֵר הַנְּשִׁים הָרִי כָּל זֹנָה בְּחֻזְקָתָהּ שְׁבַע לְשֵׁם זְנוּת עַד שְׂיִפְרֹשׁ כִּי הוּא לְשֵׁם קִדּוּשִׁין. וְאִין צְרִיךְ לֹדֵם בְּשִׁפְחָה אוֹ נְכָרִית שְׂאִינָה בֵּת קִדּוּשִׁין שְׂאִין חוֹשְׁשִׁין לָהּ כָּלֵל. עַד כָּאן. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כִּבֵּר בְּאֵרֵנוּ בְּפֶרֶק רֵאשׁוֹן מִקִּדּוּשִׁין שֶׁהַדִּינָר הוּא מִשְׁקַל שֶׁשָּׁה וְתִשְׁעִים שְׁעוּרוֹת כֶּסֶף שֶׁנִּקְרָא בְּעֵרְבֵי חֻכִּיָּה וְאִיסָר רֹבַע הַמַּעָה וְהַדִּינָר הוּא שֶׁשׁ [צ"ל מעה] עֶשְׂרֵה כֶּסֶף וּלְפִי זֶה הַחֲשׁבוֹן יִהְיֶה מִשְׁקַל הָאִיסָר אַרְבַּע שְׁעוּרוֹת וְהַפְּרוּטָה הוּא מִשְׁקַל חֲצֵי שְׁעוּרָה כֶּסֶף וּמָה שֶׁשְׁמַעְתִּי מֵאַבָּא מֵרִי זְצ"ל שֶׁשְׁמַע מֵרַבּוּתֵינוּ תְּמִיד וְהוּא הַמְּפֹרָסִים אֲצִלְנוּ שֶׁזֶה הַנִּקְרָאת חֻכִּיָּה בְּעֵרְבֵי אֲשֶׁר בָּהּ שׁוֹקֵלִין הוּא זֶרַע אֶחָד מִן הַשְּׁעוּרִים:

וְגַט יֶשֶׁן הוּא שִׁיכְתוּב גֵּט לְאֶשְׁתּוֹ וְלֵאחֶר כֵּן יֵשֵׁב עִמָּה וַיִּשְׂאֵר הַגֵּט אֲצִלוֹ אַחֶר כֵּן יִגְרַשׁ אוֹתָהּ לְגַמְרֵי וְנָתַן לָהּ הַגֵּט רֵאשׁוֹן בְּעֵצְמוֹ בֵּית הַלֵּל אוֹסְרִין זֶה שְׂאוֹמְרִין חֵיִשִּׁינָן שְׂמָא גִיטָה קוֹדֵם לְבִנְיָה לְפִי שְׂאִפְשֵׁר שִׁיּוֹלַד לוֹ מִמְנָה בֵּן אַחֶר זְמַן כְּתִיבַת הַגֵּט שִׁיתֵן לָהּ וּבֵית שְׂמַאי אִינָן חוֹשְׁשִׁין לְזֶה וְדַע כִּי פֶסֶק הַהֶלְכָה כִּי מִי שֶׁגֵּרַשׁ אֶת אֶשְׁתּוֹ בְּגֵט יֶשֶׁן תִּנְשֵׂא בּוֹ לְכַתְחֵלָה כְּמוֹ שְׂבִאֵרְנוּ בְּגִיטִין. וְאִמְרוּ וְלָנָה עֵמוּ בְּפִנְדָּקִי וּבְלִבָּד שִׁיּוֹנוֹ שֶׁם שְׁנֵי עֲדִים שְׁנַתִּיחַדָּה עֵמוּ:

ב"ה אוֹמְרִים הֵן הֵן עֲדֵי יְחוּד הֵן הֵן עֲדֵי בִיָּאָה וְכֵאִילוֹ נִבְעֵלָה בְּפִנְיָהּם וְאִין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִילָתוֹ בְּעִילַת זְנוּת וְאִמְנָם בְּעֵלָה לְשֵׁם קִדּוּשִׁין וְהָרִי קִדְשָׁהּ בְּפִנְיָהּם בְּבִיָּאָה:

ב"ש אומרים עד שיעידו ב' עדים בבעילה וכבר קדם זו ההלכה בפ' (ה') [ח'] מגיטין ופ"י גס בה שהוא מכירה ונהוג עמה וענין אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות שיבעל אדם בפני עדים בעילה לשם זנות והוא יכול שתהיה שלא לשם זנות והוי יודע ענין זה כי הוא נפלא מאד ונפתחים בו מנעולים: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ח

בית שמאי מתירין את הצרות לאחים, ובית הלל אוסרין. חלצו, בית שמאי פוסלין מן הכהנה, ובית הלל מכשירין. נתיבמו, בית שמאי מכשירין, ובית הלל פוסלין. ואף על פי שאלו פוסלין ואלו מכשירין, לא נמנעו בית שמאי מלשא נשים מבית הלל, ולא בית הלל מלשא נשים מבית שמאי. וכל הטירות והטמאות שהיו אלו מטהרין ואלו מטמאין, לא נמנעו להיות עושים טהרות אלו על גב אלו:

ר"ע מברטנורה מתירין את הצרות לאחין. צרת ערוה מתירין אותה להתיבם לאחיו. דלית להו דרשא דאשה אל אחתה לא תקח לצרר דמשמע מניה לא תקח לא היא ולא צרתה ולא צרת צרתה: **חלצו.** הצרות מן האחין: **בית שמאי פוסלין.** הצרות: **מן הכהנה.** שחליצתן חליצה: **ובית הלל מכשירין.** שחליצתן שלא לצרף היתה, והרי היא כחולצת מן הנכרי: **נתיבמו.** לאחין: **בית שמאי מכשירין.** אותם לפהנים אם נתאלמנו מיבמיהן: **ובית הלל פוסלים.** שנבעלו לאסור להן, והנבעלת לאסור לה עשאה זונה, וזונה אסורה לכהן: **לא נמנעו.** ואף על פי שבני הצרות שנתיבמו כדברי בית שמאי ממזרים הם לדברי

בֵּית הַלֵּל, שֶׁהָרִי בְּאֶסוּר אִשָּׁת אָח הֵם עֲלֵיהֶם, וְאִשָּׁת אָח בְּכָרֶת וּבְנֵי חֵיבֵי
כָּרְתוֹת מִמְזָרִים הֵם, אֵף עַל פִּי כֵן לֹא נִמְנָעוּ בֵּית הַלֵּל מִלְשֹׂא נָשִׁים מִבֵּית
שְׁמַאי, לְפִי שֶׁהָיוּ מוֹדִיעִים לָהֶם אוֹתָם הַבָּאוֹת מִן הַצָּרוֹת וּפּוֹרְשֵׁים
מֵהֶם: **אֱלוֹ עַל גַּב אֱלוֹ. מִשְׁאִילִים כָּלֵיהֶם אֱלוֹ לְאֱלוֹ:** (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם ב"ש שאומרים שהצרה חייבת בחליצה לפי דעתם ראוי כשחלצה
חזרה גרושה ופסלה מן הכהונה ולדעת ב"ה אינה גרושה לפי שיהא כאילו
חלץ לאשה שאינה אשת אחיו או שגירש אשה שאינה אשתו וכשנתייבמה
הצרה פוסלין לפי שהוא זנות והזונה אסורה לכהן:

ולא נמנעו אלו מאלו לפי שלא היו חושדין אלו ואלו שיטעו אותם בדבר
שסוברין שהוא אסור שיאמרו להם שהוא מותר וכבר בארנו הלכה זו בראש
יבמות ג"כ: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ט

שְׁלֹשָׁה אַחִים, שְׁנַיִם מֵהֶם נְשׂוּאִים לְשִׁתִּי
אֶחָיוֹת וְאֶחָד מִפְּנֵה, מִת אֶחָד מִבְּעָלֵי אֶחָיוֹת
וְעָשָׂה בָּהּ מִפְּנֵה מֵאִמֶּר, וְאַחַר כֵּן מִת אֶחָיו
הַשְּׁנַיִ, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, אֲשֶׁתּוֹ עִמּוֹ, וְהִלָּה
יִתְּצָא מִשּׁוּם אֶחָת אִשָּׁה. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים,
מוֹצִיא אֶת אֲשֶׁתּוֹ בְּגִט וְחִלְצָה, וְאֶת אִשָּׁת
אֶחָיו בְּחִלְצָה. זֶה הִיא שְׁאִמְרוֹ, אִי לוֹ עַל אֲשֶׁתּוֹ
וְאִי לוֹ עַל אִשָּׁת אֶחָיו:

ר"ע מברטנורה **מפנה** שרוי בלא אשה: **מאמר**. קדושין. וביבמה אין
תופסים אלא מדברי סופרים: **אשתו עמו**. דסברי בית שמאי בעלת
מאמר היא חשובה ככנוסה, וכשנפלה אחותה לאחר כן לא מתסרה

משום אֲחוֹת זְקוּקָה: וְהִלָּה. זוֹ תֵצֵא אִף מִן הַחֲלִיצָה, מְשׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה: מוֹצִיא אֶשְׁתּוֹ בְּגֵט. דְּלֹא אֱלִים מֵאֲמֵר לְשׁוּיָה כְּכַנּוּסָה, וְזוֹ אוֹסְרָתָה מְשׁוּם אֲחוֹת זְקוּקָה. וְצָרִיכָה גֵט מִפְּנֵי הַמֵּאֲמֵר דְּהוּי קְדוּשֵׁין בְּמִקְצֵת וְלֹא פְקַעֵי קְדוּשֵׁין בְּלֹא גֵט. וְצָרִיכָה חֲלִיצָה, דְּהוּאִיל וְלֹא הוּי מֵאֲמֵר קְדוּשֵׁין גְּמוּרִין עֲדִין זְקוּקָה הִיא וְצָרִיכָה חֲלִיצָה לְזַקְתָּה. בְּרִישָׁא יְהִיב לָהּ גֵטָה וְהִדָּר חֲלִיץ לָהּ: אִי לֹא. אוּי לֹא עַל אֶשְׁתּוֹ שְׂצָרִיד לְהוֹצִיאָה בְּגֵט: וְאִי לֹא עַל אֶשְׁתּוֹ אַחִיו. שֶׁהוּא צָרִיד לְחֻלְץ לָהּ: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם מאמר הוא הקידושין ואין הקידושין לדעת ב"ה קנין גמור ביבמה כדי שתדחה אחותה משום אחות אשה ולפיכך יחלוץ לה עד שתסתלק זיקתו ותהיה מותרת לכל אדם ונותן גט בשביל המאמר לפי שאין מתיר איסור המאמר אלא גט והראוי שיתן הגט בתחילה כמו שאמרו במשנה מוציא את אשתו בגט וחליצה וכבר קדם פ"י הלכה זו ועיקרה בפרק שלישי מיבמות: (רמב"ם)

פרק ד - משנה י

הַמְדִיר אֶת אֶשְׁתּוֹ מִתְּשֻׁמִּישׁ הַמָּטָה, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, שַׁבָּת אַחַת. הַמִּפְּלֵת לְאוֹר שְׁמֹנִים וְאַחַד, בֵּית שְׁמַאי פּוֹטְרִין מִן הַקְּרָבָן, וּבֵית הַלֵּל מְחִיבִין. סָדִין בְּצִיצִית, בֵּית שְׁמַאי פּוֹטְרִין, וּבֵית הַלֵּל מְחִיבִים. כֻּלְּכֵלֵת הַשַּׁבָּת, בֵּית שְׁמַאי פּוֹטְרִין, וּבֵית הַלֵּל מְחִיבִין:

ר"ע מברטנורה הַמְדִיר אֶת אֶשְׁתּוֹ מִתְּשֻׁמִּישׁ הַמָּטָה. כְּגוֹן שְׂאֵמֵר יֵאָסֵר הַנָּאֵת תְּשֻׁמִּישׁ עָלָי. אֲבָל הַנָּאֵת תְּשֻׁמִּישׁ אֲסוּר עֲלֶיךָ, לֹא מִתְּסָרָא, דְּהָא מְשַׁעְבֵּד לָהּ, דְּכִתִּיב (שְׁמוֹת כ"א) וְעָנְתָה לֹא יִגְרַע: בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. אִם הַדִּירָה שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת, תִּמְתֵּין, שְׁכֹן מְצִינּוּ בִּיּוֹלְדֵת נִקְבָּה שְׁטִמָּאָה שְׁבוּעִים: וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים שַׁבָּת אַחַת. שְׁכֹן מְצִינּוּ בְּנִדָּה

שְׁהִיא טְמֵאָה שְׁבֻעָה, וְגַמְרִינָן מִיַּד דְּשָׁכִיחַ דְּהֵינּוּ הַפְּעַס שְׁכּוּעַס אָדָם עַל אֲשֵׁתּוֹ וּמִדִּירָה, דְּהוּא מִיַּד דְּשָׁכִיחַ, מִנְּדָה שְׁהוּא מִיַּד דְּשָׁכִיחַ, לְאַפּוֹקִי יוֹלְדָת נִקְבָּה דְּלֵא שְׁכִיחַ כְּלֵי הָאִי. וּבֵית שְׁמַאי סְבָרִי גַמְרִינָן מִיַּד דְּהוּא גֵרָם לָהּ, דְּהֵינּוּ נִדְרַי שְׁהוּא גֵרָם לָהּ לְשָׁהוּת, מְלִידָה שְׁעַל יָדוֹ בָּאָה לָהּ, לְאַפּוֹקִי נְדָה דְּמִמִּילָא קָאֲתִי לָהּ. וְיוֹתֵר עַל שַׁבַּת אַחַת לְבֵית הַלֵּל אוֹ שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת לְבֵית שְׁמַאי, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתָבָה, וְאַפְלוּ הִיא גַּמְל שְׁעוֹנָתוֹ לְשַׁלְשִׁים יוֹם, אוֹ סָפָן שְׁעוֹנָתוֹ לְשֵׁשׁ חֲדָשִׁים: **הַמַּפְלֵת לְאוֹר שְׁמַנִּים וְאַחַד.** שְׁיִלְדָה נִקְבָּה, וְלֵיל שְׁמַנִּים וְאַחַד, שְׁהִיתָה רְאוּיָה לְמַחַר לְהִבִּיא כְּפָרְתָהּ, הַפִּילָה: **בֵּית שְׁמַאי פּוֹטְרִים מִן הַקְּרָבָן.** מְלִידָה שְׁנִיָּה, אָף עַל גַּב דְּלְאַחַר מְלֵאת הוּא, הוּאִיל וְלִילָה הִיא וְלֵא יִצְאָה לְשַׁעָה רְאוּיָה לְקָרְבָן, דְּלִילָה מְחַסֵּר זְמַן קָרְבָן הוּא דְּכַתִּיב (ויקרא ז) בְּיוֹם צִוְתוֹ, הַלְּכָךְ לְעַנְיָן קָרְבָן בְּיוֹם מְלֵאת דְּמִי: **וּבֵית הַלֵּל מְחִיבִין.** הוּאִיל וְלְאַחַר מְלֵאת הוּא דְּהַפִּילָה: **סְדִין.** שֶׁל פְּשָׁתִים: **בֵּית שְׁמַאי פּוֹטְרִין.** לְפִי שְׁדָרְךְ סְדִין שְׁלוֹבָשִׁין אוֹתוֹ בְּלִילָה, וְצִיצִית שְׁיֵשׁ בּוֹ פְּתִיל תְּכֵלֶת שְׁהוּא צְמֹר צְבוּעַ בְּדָם חֲלָזוֹן הוּי כְּלָאִים בְּסְדִין שֶׁל פְּשָׁתִים. וּבְיוֹם, שְׁהוּא מְצוֹתוֹ, אֲתִי עֲשֵׂה דְּצִיצִית וְדָחִי לֹא תַעֲשֶׂה דְּלֵא תִלְבַּשׁ שְׁעֻטְנָה **[יד]**, אֲבָל בְּלִילָה, שְׁאִין מְצוֹת צִיצִית נוֹהֶגֶת בְּלִילָה, דְּכַתִּיב וּרְאִיתֶם אֹתוֹ, פָּרַט לְכִסּוֹת לִילָה, אִי לְבִישׁ צִיצִית בְּסְדִין, מְחִיב מְשׁוּם לֹא תִלְבַּשׁ שְׁעֻטְנָה. וְסְבָרִי בֵּית שְׁמַאי גְזָרִין סְדִין בְּצִיצִית אֲפְלוּ בְּיוֹם דְּלֵא מְחִיב, גְזָרָה מְשׁוּם כְּסוֹת לִילָה דְּמְחִיב מְשׁוּם כְּלָאִים **[טו]**. וּבֵית הַלֵּל סְבָרִי לֹא גְזָרִין: **כְּלָלַת הַשַּׁבָּת.** כְּלָלָה מְלָאָה פְּרוֹת שְׁיַחֲדָה לְשַׁבָּת: **בֵּית הַלֵּל מְחִיבִין.** בְּמַעֲשֵׂר מִיָּד, אֲפְלוּ קִדְּם הַשַּׁבָּת, דְּכִינָן שְׁיַחֲדָה לְשַׁבָּת הַקְּבָעָה מִיָּד. וּבֵית שְׁמַאי סְבָרִי דְּאִין הַשַּׁבָּת קוֹבַעַת אֶלָּא לְאַחַר שְׁתַּכְנִס: (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [יד] וְאִם תֵּאמַר דְּהִיכָא דְּאַפְשָׁר לְקַיֵּם שְׁנִיָּהם לֹא אֲמָרִין דְּדָחִי, וְהִכָּא אֲפְשָׁר לְקַיֵּם שְׁנִיָּהם כְּשֶׁלֹּא יִלְבַּשׁ אֶלָּא טְלִית שֶׁל צְמֹר. תִּרְצוּ הַתּוֹסְפוֹת, שְׁאִין זֶה חֲשׁוֹב אֲפְשָׁר. וְלִי נִרְאָה לִישָׁב, דְּכִינָן דְּדָרְשִׁין סְמוּכִים לְמִשְׁרֵי כְּלָאִים בְּצִיצִית, אִי אֲמַרְתָּ דְּאִין מְטִילִין חוֹטֵי תְּכֵלֶת בְּטְלִית שֶׁל פְּשָׁתָן, אִם כֵּן כְּלָאִים דְּשָׁרִי רְחֻמָּנָא הִיכִי מְשַׁפְּחַת לָהּ. כְּסָף מְשֻׁנָּה: **[טו]** וְאַפְלוּ מִמֵּינוּ נְמִי פְּטָרִי לִיהּ, דְּלָמָּא אֲתִי לְמַעַבְדַּ תְּכֵלֶת. תּוֹסְפוֹת. וְהַלְּכָךְ שְׁיָד שְׁפִיר לְשׁוֹן פְּטוּר. וְאִי קִשְׂיָא כִּינָן דְּמִדְּאוּרִיתָא חִיב, הִיכִי מְצוּ רַבְּנָן לְעַקֵּר דְּבָר מִן הַתּוֹרָה וְלְמַפְטָרִיהּ מְצִיצִית מְשׁוּם גְזָרָה הִיא. מְשֻׁנִּין, דְּכָל דְּבָר שְׁאֲמָרוּ לָךְ בֵּית דִּין שָׁב וְלֹא תַעֲשֶׂה מְצוֹת עֲשֵׂה זֶה שְׁבִתוֹרָה וְרָאוּ טַעַם לְדְבָרֵיהֶם, אִין זֶה עוֹקֵר דְּבָר מִן הַתּוֹרָה, דְּמִמִּילָא מְעַקֵּר וְלֹא אִיהוּ עֵקֶר לִיהּ בִּיָּדִים. רש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אִם הוֹסִיף עַל שַׁבַּת אַחַת יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָתָהּ אוֹ יִתְחַרֵּט וְיִתִּיר שְׁבוּעָה וְכִמוֹ שְׁבִיאָרְנוּ בַּפֶּרֶק חֲמִישִׁי מִכְּתוּבוֹת. וּפִירוּשׁ אוֹר לְשִׁמוּנִים וְאַחַד לֵיל אַחַד וְשִׁמוּנִים מֵעַת לִידְתָהּ נִקְבָּה וְעִיקֵר הַלְכָה זֶה כִּי הָאִשָּׁה שִׁילְדָה וּוּלְדוֹת הַרְבֵּה אִינָה חִיִּיבַת אֶלָּא קָרְבָן אַחַד וְאִם הַפִּילָה כִּמוֹ כֵּן הִיא חִיִּיבַת קָרְבָן וּבִלְבַד שִׁיחָא בּוֹ מְצוֹרַת הָאָדָם כִּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר בְּרִישׁ כְּרִיתוֹת וְלִשׁוֹן

התורה ביולדת נקבה כי אחר מלאת שמונים יום תביא קרבן והוא שנאמר ובמלאת ימי טהרה וגוי וכל נפל שהפילה האשה באלה השמונים יום אינה חייבת עליו קרבן לדברי הכל לפי שהוא בימי הלידה הראשונה ודינה דין האשה שילדה וולדות הרבה וכשהפילה יום אחד ושמונים אין מחלוקת ג"כ שהיא חייבת קרבן לפי שהוא לידה השנית כיון שעברו ימי הלידה הראשונה אבל מחלוקתם במה שתפיל ליל אחד ושמונים ב"ש אומרים כאילו הפילה בתוך ימי טהרה ואינה חייבת זולתי קרבן אחד בשביל שהוא מוטל עליה מן הלידה הראשונה וב"ה מחייבין אותה שני קרבנות אחד על הלידה הראשונה וקרבן שני על הנפל כאילו הפילה אותו יום אחד ושמונים שהוא אחר מלאת ועוד תבא הלכה זו בראש כריתות ולשם נבאר ונפרש לאיזה ענין חולקים בליל אחד ושמונים ליולדת נקבה ולא נחלקו במה שתפיל ליל א' וארבעים אם יולדת זכר :

וסדין. שלמת פשתים יתעטף בו האיש אומרים ב"ש אינו חייב בציצית לפי שהציצית בפשתים שעטנו מפני התכלת שאינו אלא מצמר תכלת וזה מותר ביום לפי שנאמר וראיתם אותו וזכרתם ולמדנו מפי הקבלה פרט לכסות לילה ומדרך בני אדם שלובשים סדיניהם בלילה ואם לבשו בלילה ובו תכלת יתחייב מלקות לפי שלא נאמר אתי עשה ודחי ל"ת אלא ביום שלבישתו מצות עשה וב"ה לא גזרי לכסות לילה :

וכלכלת השבת אמרו בתאנה המיוחדת לשבת ונשארה מאותה תאנה כלכלה אומרים ב"ה כיון שפירות אותה תאנה מוכנים לשבת תמיד ומעיקרנו שבת קובעת למעשר הנה כבר נקבעו למעשר ואין מותר לו לאכול מכלכלה זו ואפילו עראי עד שיעשר וב"ש אומרים לא הוקבעו למעשר ביחוד זה וכבר קדמה הלכה זו בפרק ד' ממעשרות : (רמב"ם)

מִי שֶׁנָּדַר נְזִירוֹת מְרַבָּה וְהַשְּׁלִים נְזִירוֹתוֹ וְאַחַר
כִּדּוּם בָּא לְאֶרֶץ, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, נְזִיר
שְׁלֹשִׁים יוֹם. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, נְזִיר בִּתְחִלָּה.
מִי שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי כֶּתִי עֲדִים מְעִידוֹת אוֹתוֹ, אֵלוֹ
מְעִידִים שֶׁנָּדַר שְׁתֵּים וְאֵלוֹ מְעִידִים שֶׁנָּדַר
חֲמִשׁ, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, נְחַלְקָה הָעֵדוֹת
וְאִין כָּאן נְזִירוֹת. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, יֵשׁ בְּכֻלָּם
חֲמִשׁ שְׁתֵּים, שֶׁיְהִיָּה נְזִיר שְׁתֵּים :

ר"ע מברטנורה וְאַחַר כִּדּוּם בָּא לְאֶרֶץ. שְׂאִין נְזִירוֹת נוֹהֶגֶת אֶלָּא בְּאֶרֶץ,
מִשּׁוּם טְמֵאת אֶרֶץ הָעַמִּים. וּמִי שֶׁנָּדַר נְזִירוֹת בְּחוּץ לְאֶרֶץ מְחִיבִין אוֹתוֹ
לְעֵלוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְלִהְיוֹת נוֹהֵג שָׁם נְזִירוֹתוֹ: **נְזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם.**
קִנְסִינָן לִיה שִׁיקִים סֵתָם נְזִירוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא שְׁלֹשִׁים יוֹם: **נְזִיר**
בִּתְחִלָּה. צְרִיךְ לְנוֹהֵג בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּמִנְיֵן הִימִים שֶׁנָּדַר בְּנְזִירוֹת. וְהִימִים
שֶׁנִּהְיָה נְזִירוֹת בְּחוּץ לְאֶרֶץ כְּאֵלוֹ לֹא נִהְיָה בְּהֵם נְזִירוֹת כָּלֵל: **אֵלוֹ מְעִידִין**
שֶׁנָּדַר שְׁתֵּים. שְׁתֵּי נְזִירוֹת: **וְאֵלוֹ מְעִידִין שֶׁנָּדַר חֲמִשׁ.** בְּאוֹתָהּ שְׁעָה
שֶׁאַתָּם אוֹמְרִים שֶׁנָּדַר שְׁתֵּים אָנוּ מְעִידִים שֶׁנָּדַר חֲמִשׁ נְזִירוֹת. וְהוּא
אוֹמֵר שֶׁלֹּא נָדַר כָּלֵל: **נְחַלְקָה הָעֵדוֹת.** הוֹאִיל וּמְכַחֲשׁוֹת זֶה אֵת זֶה
נִתְבַּטְלוּ דְבָרֵיהֶם וְאִין כָּאן עֵדוֹת כָּלֵל: **וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים יֵשׁ בְּכֻלָּם חֲמִשׁ**
שְׁתֵּים. וְיִהְיֶה נְזִיר שְׁתֵּים: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם הַכֹּל מוֹדִים שֶׁאִין נְזִירוֹת בְּחוּ"ל וְזֶה שֶׁנָּדַר בְּחוּצָה לְאֶרֶץ קִנְסִי לִיה
בִּישׁ שֶׁמֶן הַקִּנְסִי שִׁיקִים סֵתָם נְזִירוֹת בְּאִ"י וְהוּא ל' יוֹם וּבִ"ה יִקְנִסוּ אוֹתוֹ
שִׁיקִים הַנְזִירוֹת שֶׁקֵּבֵל עַל עֲצָמוֹ בְּאִ"י וְאִפִּילוֹ הִיה מֵאָה שָׁנָה וְשִׁיחָה נְזִיר
שְׁתֵּים שִׁיעֲמוֹד נְזִיר שְׁשִׁים יוֹם וְכִבֵּר קִדְמָה הִלְכָה זֶה בְּפִירוּשָׁה בְּפֶרֶק שְׁלִישִׁי
מִנְזִירוֹת: (רמב"ם)

אָדָם שֶׁהוּא נָתוּן תַּחַת הַסֶּדֶק, בֵּית שְׂמַאי
אוֹמְרִים, אֵינוֹ מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה. וּבֵית הַלֵּל
אוֹמְרִים, אָדָם חָלוּל הוּא, וְהֵצֵד הָעֲלִיוֹן מְבִיא
אֶת הַטְּמֵאָה :

ר"ע מברטנורה אָדָם שֶׁהוּא נָתוּן תַּחַת הַסֶּדֶק. אַכְסֵדְרָה שֶׁנִּסְדָּקָה
תִּקְרָתָהּ וְנִחְלָקָה לְשָׁנִים, וְכֻלִּים מֵצֵד זֶה וְטְמֵאָה מֵצֵד זֶה, הַכֻּלִּים
טְהוּרִים, שְׁאֹרֵי הַסֶּדֶק מִפְּסִיק וְגוֹרֵם שְׂאִין הַטְּמֵאָה עוֹבְרֵת לְצֵד הַשָּׁנִי.
וְאִם אָדָם נָתוּן שָׁם בְּאַרְץ בְּרִצְפַת הָאַכְסֵדְרָה כְּנֶגֶד הַסֶּדֶק, בֵּית שְׂמַאי
אוֹמְרִים אֵינוֹ מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה. שְׂאִין מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה אֲלָא דְבַר
שֵׁישׁ בּוֹ חָלָל טַפַּח : וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים אָדָם חָלוּל הוּא. וְאַף עַל פִּי שֶׁבְּנֵי
מְעִיו בְּתוֹכוֹ, חָלָל שֶׁבְּתוֹךְ הַגּוֹף חָשִׁיב חָלָל טַפַּח : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם המאמר הוא באכסדרה שנסדקה והיתה טומאה בצד זה וכלים
בצד זה ואין ספק שהכלים טהורים הואיל והגג נסדק והופרש זה החצי
וכשיהיה בארץ כנגד אותו הסדק אוהל כרומו טפח או יותר נחשבהו כאילו
עלה וסתם אותו הסדק כיון שהוא כנגדו ונתחברו הטומאה והכלים וחזר
הכל תחת אהל אחד ואם היה אדם תחת הסדק של אכסדרה אומרים ב"ש
לא עירב את הטומאה לפי שהוא כדבר הצמות ואין שם חלל גבוה מן
הקרקע :

וב"ה אומרים האדם חלול הוא וצד העליון ממנו כאילו הוא אהל על הצד
התחתון מדובק בקרקע ובגובה חללו יותר מטפח ולפיכך יביא את הטומאה
לצד השני של אכסדרה ששם הכלים וזולתם ועוד תבא הלכה זו בפרק אחד
עשר מאהלות : (רמב"ם)

פרק ה - משנה א

רבי יהודה אומר, ששה דברים מקלי **[א]** בית שמאי ומחמרי בית הלל. דם נבלות, בית שמאי מטהרין, ובית הלל מטמאין. ביצת הנבלה, אם יש פיוצא בה נמכרת בשוק, מתרת. ואם לאו, אסורה, כדברי בית שמאי. ובית הלל אוסרין. ומוזים בביצת טרפה שהיא אסורה, מפני שגדלה באסור **[ב]**. דם נכרית ודם טהרה של מצרעת, בית שמאי מטהרין. ובית הלל אומרים, כרקה וכמימי רגליה. אוכלין פרות שביעית בטובה ושללא בטובה, כדברי בית שמאי. ובית הלל אומרים, אין אוכלים אלא בטובה. החמת, בית שמאי אומרים, צרורה עומדת. ובית הלל אומרים, אף על פי שאינה צרורה:

ר"ע מברטנורה רבי יהודה אומר. דם נבלות בית שמאי מטהרין. לגמרי, דלא חשיב כנבלה: **ביצת נבלה**. כגון שנתנבלה בשחיטה. ונמצאו בה ביצים לאחר שחיטה: **אם פיוצא בה נמכרת בשוק**. שקלפתה קשה ונגמרת כשאר ביצים הנמכרות בשוק: **ואם לאו**. שאינה נגמרת: **אסורה**. דכבני מעיה היא חשובה: **דם נכרית בית שמאי מטהרים**. דכתיב בפרשת זב (ויקרא טו) דברו אל בני ישראל, בני ישראל מטמאים בזיבה ואין הנכרים מטמאים בזיבה, ורבנן גזור עליהו שיהיו כזבים לכל דבריהן. בית שמאי סברי, כי גזור רבנן ברקה וכימי רגליה שהן מצויין תדיר, אבל דם הזיבה שאין מצוי כל כך לא גזרו בה רבנן, עבדו רבנן היפרא ולא טמאו דם זיבה של נכרית כדי שידעו דטמאת הנכרי

דַּרְבֵּנָן הִיא, כִּי הִיכִי דָלָא נִשְׂרְפוּ עֲלֶיהָ תְרוּמָה וְקִדְשִׁים : וְדָם טְהוֹרָה שֶׁל מִצְרַעַת. דָּם טְהוֹר שֶׁרָאֲתָהּ הַמִּצְרַעַת שֶׁיִּלְדָּהּ, לְאַחַר שִׁבְעָה לְזָכָר וּשְׁבוּעִים לְנִקְבָּה : כְּרִקָּה וְכַמִּימֵי רִגְלֶיהָ. דָּם הַנִּזְכָּרִית מִטְמֵא כְּרִקָּה וְכַמִּימֵי רִגְלֶיהָ, דְּהֵינּוּ לַח וְלֹא יָבֵשׁ. וְזוֹ הִתְיַבְּרָא בְּלִבָּד עֲשׂוּ לָהּ, שְׂאָם הֵיטָה טְמֵאָה דְּאוֹרֵיתָא הֵיךְ הַדָּם מִטְמֵא לַח וְיָבֵשׁ, עֲכָשׂוּ שְׂאִין מִטְמֵא אֶלָּא לַח מְכִירִים דְּטְמֵאָה דַּרְבֵּנָן הִיא : בְּטוֹבָה. שֶׁהָאוֹכֵל מִחֲזִיק טוֹבָה לְבַעַל הַפְּרוֹת שֶׁהָאֹכֵלָהּ מִפְּרוֹתֶיהָ : וְשֶׁלֹּא בְּטוֹבָה. שְׂאִינוּ מִחֲזִיק לוֹ טוֹבָה : אֵין אוֹכְלִים בְּטוֹבָה ג. שְׂאִסוּר לְהַחֲזִיק טוֹבָה לְבַעֲלִים, דְּרַחֲמֵנָא אֶפְקֵרִינָהּ : הַחֲמַת. כְּמִין נָאֵד שֶׁל עוֹר שֶׁנִּקְבַּב וְצָרְרוּ : צְרוּרָה עוֹמְדָת. אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טְמֵאָה אֶלָּא אִם כֵּן הִיא צְרוּרָה, כְּלוּמַר שֶׁהֵיטָה קְשׁוּרָה וְנִקְמַט הָעוֹר וְנִתְקַשָּׁה עַל הַמְּקוֹם הַצְּרוּר עַד שֶׁהוּא עוֹמֵד מֵאֱלִיו וּמִחֲזִיק מֵהָשְׂמִימִין בְּתוֹכוֹ : אֶף עַל פִּי שְׂאִינָה צְרוּרָה. שֶׁלֹּא נִקְמַט הָעוֹר מֵאֱלִיו וְלֹא נִתְקַשָּׁה עַל מְקוֹם הַקְּשָׁר, הוּאִיל וְקִשְׁרוֹ וּמִחֲזִיק, הֵרִי זֶה מְקַבֵּל טְמֵאָה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט א שֶׁשָּׂה כו'. לֹא דְאִיכָּא הֵנִי וְתוּ לֹא, אֶלָּא כְּשֶׁנִּכְנְסוּ לְכַרְם בְּיַבְנֵה וְהֵעִידוּ כָּל אֶחָד עַל אוֹתוֹ שֶׁבִּידוֹ, הֵעִיד רַבִּי יְהוּדָה עַל אֱלוֹ. רַש"י. וְהִרְאֵב"ד כָּתַב דְּסִתְמָא דְּפָרְק ד' פְּלִיג אֶהָד פְּרָקָא, דִּיחִידָאֵי הוּא, וּמְכַל מְקוֹם הֵנָּה דְּאֶשְׁכַּחֵי בְּהוּ סִתְמֵי, הִלְכְּתָא נִינְהוּ : **ב** בְּאִסוּר. מִשׁוּם דְּבִיּוּצָה כְּגוּפָה דְּמִי. וְלִפְיֵךְ כְּשֶׁנִּטְרָפָה הַתְּרַנְגוּלָת אֶף הַבִּיּוּצָה אִסוּרָה, וְאֶפְלוּ שֶׁנִּגְמְרָה לְגַמְרֵי קֹדֶם שֶׁנִּטְרָפָה, דְּהָא אֶפְיוּצָא בְּהָ נִמְכַרְת בְּשׁוּק קָאֵי. וְהָא דְתֵנָן מִפְּנֵי שֶׁגִּדְלָה בְּאִסוּר, הָא מְפָרְקִינָן לָהּ בְּגַמְרָא, אֵימָא שֶׁנִּגְמְרָה, דְּטְרָפָה אֵינָה יוֹלְדָת. הַר"ן : **ג** וְהִרְאֵב"ד גוֹרֵס כְּגַרְסַת הַסֵּפֶר. וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, נִרְאָה לִי דְּטַעְמֵיהוּ דְּבֵית הַלֵּל מִשׁוּם דְּגִזְרֵי שְׁבִיעִית אִטוּ שְׁאָר שְׁנֵי שְׁבוּעַ, כְּדִי שֶׁלֹּא יְהִי אָדָם רָגִיל לְכַנֵּס בְּשִׂדָה חֲבֵרוֹ וּבְגִנְתּוֹ וּבְפִרְדֵּסוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ. אָבֵל מִן הַתּוֹרָה וְדָאֵי מִתֵּר כו' : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ביצת הנבלה הוא שישחוט עוף ויפסול אותו בשחיטתו וימצא בו ביצה אם היא שלימה ונתקשה קליפתה כגון הביצים שנמכרים בשוק היא מותרת באכילה ואם יש בקליפתה רכות ואפ"י דבר מועט היא אסורה לפי שהוא מכלל בני מעיה אבל ביצת עוף טריפה היא אסורה מטעם שזכר. ועיקר הוא בידינו שהנכרים אין מטמאין לא בנדה ולא בזיבה לפי שנאמר בזב דבר אל בני ישראל בני ישראל מטמאין בזיבה ואין הנכרים מטמאין בזיבה אבל גזרו עליהם שיהיו כזבין לכל דבריהם והם זבין מדרבנן ב"ש מטהרים דם הנכרית על עיקר דין תורה ונותנין הגזרה דרבנן ברוקה ומימי רגליה שהוא מצוי תמיד שיהא כרוק הזב ומימי רגליו ובזה ידוע שהוא מדרבנן בהיות דמה טהור לפי שאילו היתה זבה מן התורה הכל היה טמא והיה דמה כדם זבה וב"ה אומרים זה שהשוינו דמה עם רוקה ומימי רגליה ואסרנו הכל בטומאה אחת מודה שהוא מדרבנן. וענין כרוקה וכמימי רגליה

שהוא יטמא לח ולא יטמא יבש ואין כך דם הנדה אמתית שהוא מן התורה
לפי שהוא מטמא לח ויבש כמו שנתבאר בפי' ז' מנדה :

ודם טהרה של מצורעת הוא הדם שתראה האשה המצורעת אחר ז' לזכר
ויי'ד של נקבה ועוד יבא פירוש זה בפי' שמיני מנדה :

ופירוש בטובה בטובתו כאילו עשה לו צרכו או עשה לו עמו חסד ומניח אותו
לאכול מפירות ארצו כמו שנתבאר בפרק ד' משביעית :

וחמת כלי מעור ששמין בו מימיהן הולכי דרכים ואומרים ב"ש שזה החמת
שנקב [צ"ל מקצתו. יעב"ץ.] [מצדו] [וצררו וכ"ה בדפו"ן] צריך שיקמט העור ויתקשה
על המקום הצרור כמו שמנהג כשיעמוד זמן ארוך שיארע לו והוא אמרו
צרורה גזור מן הצוררים ויהיה הקשר בזה כל כך חזק. יעב"ץ. שיחזיק זה
החמת הדבר שמשימין בו ותעמוד בו ובכך תהיה החמת מקבלת טומאה
כמו שהיתה מתחלה ובה"א כיון שקשרה תקבל טומאה ואף על פי שאינה
צרורה ולא נקמט העור ולא נתקשה מקום הקשירה : (רמב"ם)

פרק ה - משנה ב

רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, שֶׁשָּׁה דְבָרִים מְקַלֵּי בַּיִת שְׁמַאי
וּמְחַמְרֵי בַּיִת הֵלֵל. הָעוֹף עוֹלָה עִם הַגְּבִינָה עַל
הַשְּׁלֶחַן וְאֵינוֹ נֹאכֵל, כְּדַבְּרֵי בַּיִת שְׁמַאי. וּבַיִת
הֵלֵל אֹמְרִים, אֵינוֹ עוֹלָה וְאֵינוֹ נֹאכֵל. תּוֹרְמִין
זֵיתִים עַל שֶׁמֶן, וְעֵנָבִים עַל יַיִן, כְּדַבְּרֵי בַּיִת
שְׁמַאי. וּבַיִת הֵלֵל אֹמְרִים, אֵין תּוֹרְמִין {ד}.
הַזֹּרֵעַ אַרְבַּע אַמּוֹת שְׁבַכְרָם, בַּיִת שְׁמַאי
אֹמְרִים, קִדָּשׁ שׁוֹרָה אַחַת, וּבַיִת הֵלֵל

אומרים, קדש שתי שורות. המעיסה, בית שמאי פוטרין, ובית הלל מחיבין. מטבילין בחרדלית, כדברי בית שמאי. ובית הלל אומרים, אין מטבילין. גר שנתגיר ערבי פסחים, בית שמאי אומרים, טובל ואוכל את פסחו לערב. ובית הלל אומרים, הפורש מן הערלה, כפורש מן הקבר :

ר"ע מברטנורה העוף עולה עם הגבינה. שאין אסורו אלא מדברי סופרים: לא עולה. גזרה שמא יעלה גבינה עם בשר בהמה באלפס רותח, שהוא אסור מן התורה, דהינו מבשל: ובית הלל אומרים אין תורמין. מי שיש לו שמן שחייב להפריש ממנו תרומה וזיתים שחייב להפריש מהן תרומה, אינו יכול לתרם מן הזיתים כפי השעור שיש לו לתרם מן הזיתים ומון השמן ולפטר השמן בתרומת הזיתים, דכתיב (במדבר יח) כדגן מן הגרן, מן הגמור על הגמור ולא ממה שאינו גמור על הגמור: הזרע ארבע אמות בכרם. שהוא השעור שצריך אדם להרחיק הזרע מן הכרם, והזרע בתוך שעור זה קדש שורה אחת של כרם, כדכתיב (דברים כב) פן תקדש המלאה וגוי ותבואת הכרם. וסבירא להו לבית שמאי דשורה אחת קרויה כרם. ובית הלל סברי דאין נקרא כרם פחות משתי שורות, וכי קאמר רחמנא דתבואת הכרם קדשה, שתי שורות של כרם קאמר: המעיסה. קמח שנתנוהו על גבי מים רותחים ומתבשל ומתעבה שם. בית שמאי פוטרים מחלה. ובית הלל מחיבים. ופסק הלכה בזה כתבנו בריש חלה: חרדלית. כמו הר דלית. זרם מים הבא מדליו של הר, כלומר מגבה ההר. ואפלו אין מתחלתו ועד סופן אלא ארבעים סאה מטבילין בהן לבית שמאי. ובית הלל אומרים אין מטבילין עד שיהו ארבעים סאה במקום אחד, שאין חרדלית מטהרת אלא באשברן: כפורש מן הקבר. וצריך הזאה שלישי ושביעי. ולא נחלקו בית שמאי ובית הלל אלא בערל נכרי שמל ביום ארבעה עשר, דבית הלל סברי גזרה שמא יטמא לשנה הבאה ויאמר אשתקד לא טהרתי מכל טמאה עד ארבעה עשר וטבלתי ואכלתי, השתא נמי אטבל ואכל, ולא ידע דאשתקד נכרי היה ולא מקבל טמאה, עכשיו ישראל הוא ומקבל טמאה. ובית שמאי סברי לא גזרינו. אבל ערל ישראל, דברי הכל טובל ואוכל פסחו לערב: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ד] תורמין כו' אין תורמין. משמע דאם תרמו תרומתן תרומה ואירי בנטל רשות מכהן. ובמשנה ד' פרק קמא דתרומות, דלכתחלה לכלי עלמא לא, ולבית הלל אף בדיעבד, אירי בלא רשות כהן, ומשום דאיכא

פְּסִידָא דְכֹהֵן (כְּמוֹ שְׁפָתַי הָרִיב שָׁם מִשְׁנֶה ח). הָרִי"ש. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עֵיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם בשר עוף בחלב אינו מן התורה ואף על פי כן אומרים בי"ה אינו עולה משום הרגל עבירה: ואמרו (ספרי פ' קרח) שומע אני יתרום זיתים על השמן וענבים על היין תלמוד לומר כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב מן הגורן מן הגמור וכבר קדמה זו ההלכה בפרק ראשון מתרומות וצריך אדם שירחיק ארבע אמות מן הכרם ואז יזרע הירק וזו היא עבודת הכרם ואם לא הרחיק וזרע כלאים בצד הכרם אמר רחמנא פן תקדש המלאה הזרע בי"ש שאומרים שתבואת שורה אחת נקרית כרם אומרים שתבואת שורה אחת עם אותם הזרעים נשרפים וב"ה שאומרים שאינו נקרא כרם פחות משתי שורות ראוי לפי דעתם שישרפו תבואת שתי שורות והוא שנפל עליהם שם תבואת הכרם וכבר בארנו זה בפרק ד' מכלאים:

ומעיסה הוא שירתיה המים בקדרה עד שיהיו רותחין בתכלית הרתיחה ויטיל בהם הקמח וינענעו עד שיתעבה ויתבשל וזה אינו חייב בחלה לב"ש וכבר בארנו זה בראש חלה:

בחדלית הוא בחלוף ה"א בחי"ת ועקרו הרדלית ר"ל הר חלש והענין מימי הגשמים שיורדין ממקום גבוה כגון הר קטן או גבעה כשיגר ממנו נהר קטן אומרים בי"ש הרי הן כזוחלין ואע"פ שאין להם עיקר ומטבילין בהם את הכלים וב"ה אוסרין ועוד יתבאר בפ"ה ממקואות. וכבר פירשנו בשמיני מפסחים שמחלוקתם בגר בלבד שבית (שמאי) [הלל] אומרים שמא בשנה הבאה יהיה טמא מת ויאמר כמו שטהרתי בשנה שעברה ואכלתי פסח בערב כמו כן עתה אטבול ואוכל בערב אבל ערל ישראל אין בו מחלוקת שהוא טובל ואוכל פסחו לערב: (רמב"ם)

פּרָק ה' - מִשְׁנֶה ג

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה דְבָרִים מְקַלִּי בַּיִת

שִׁמְאֵי וּמַחְמְרֵי בַּיִת הַלֵּל. קִהְלַת אֵינוֹ מְטִמָּא אֶת הַיָּדַיִם, כְּדַבְּרֵי בַּיִת שִׁמְאֵי. וּבַיִת הַלֵּל אֹמְרִים, מְטִמָּא אֶת הַיָּדַיִם. מִי חָטְאָת שְׁעָשׂוּ מְצֻוֹתָן, בַּיִת שִׁמְאֵי מְטַהְרִין, וּבַיִת הַלֵּל מְטִמָּאִין **{ה}**. הַקְּצַח, בַּיִת שִׁמְאֵי מְטַהְרִין וּבַיִת הַלֵּל מְטִמָּאִין. וְכֵן לַמַּעֲשָׂרוֹת:

ר"ע מברטנורה קִהְלַת אֵינוֹ מְטִמָּא אֶת הַיָּדַיִם. מִפְּנֵי שְׁחֻמְתּוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה הָיָא וְלֹא בְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמָרָה: **מְטִמָּא אֶת הַיָּדַיִם**. דְּסַבְּרֵי אֲףִי קִהְלַת בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמָרָה, הַלְכָּד מְטִמָּא אֶת הַיָּדַיִם כְּשֶׁאֵר כְּתַבִּי הַקֹּדֶשׁ: **שְׁעָשׂוּ מְצֻוֹתָן**. לְאַחַר שֶׁהָיוּ אוֹתָם עַל הַטִּמָּא וְטִהַר בָּהֶם, אִם נָטְפוּ מִגּוּפוֹ עַל גְּבֵי אָדָם אוֹ עַל גְּבֵי כְלָיִם: **הַקְּצַח**. זֶרַע שְׁחֹר שְׁקוֹרִין לוֹ נֵייל"ו בְּלַע"ז **{ו}**. וּרְגִילִים לָתֵת אוֹתוֹ בְּלֶחֶם, שְׁהַרְגִיל בּוֹ אֵינוֹ בָּא לְיַדֵּי כָּאֵב לֵב: **בַּיִת שִׁמְאֵי מְטַהְרִין**. דְּלֹא חָשִׁיב אֲכָל: **וּבַיִת הַלֵּל מְטִמָּאִין**. כִּיּוֹן דְּרְגִילִין לָתֵת אוֹתוֹ בְּאֲכָלִין חָשִׁיב אֲכָל: **וְכֵן לַמַּעֲשָׂרוֹת**. כְּמוֹ שֶׁנֶּחְלְקוּ בְּטִמְאָה כֵּן נֶחְלְקוּ לַמַּעֲשָׂרוֹת, שֶׁהַמְטִמָּאוֹ טִמְאָת אֲכָלִים מְחִיבֵוּ בַּמַּעֲשָׂרוֹת: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ה}** **מְטִמָּאִין**. דְּלֹא כְּסִתְמָא דְּמִשְׁנָה ד' פְּרָק י"ב דְּפָרָה. וְעֵין שָׁם וּבְמִשְׁנָה ה': **{ו}** וְהַרְאָב"ד מְפָרֵשׁ בְּדִרְדָּר אַחַר. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם וכבר ידעת שכתבי הקדש הן מטמאין את הידים ונחלקו בקהלת אם הוא מכתבי הקדש לענין זה או לא ועוד יתבאר בשלישי מן ידים. ועוד יתבאר בסוף פרה שמי חטאת כשהוזו על הטמא וטהרו אותו ואח"כ נזלו מגופו על הקרקע או על הבגדים כי הנוגע בהם אחר כן אינן מטמאין אותו לפי שכבר נעשה עליו מצותן:

וקצח הוא הנקרא בערבי שונין ב"ש אומרים שאין חושבים אותם מן האוכלים ולפיכך אינו מתטמא ואינו חייב במעשר מאותו טעם לפי שאינו אוכל והוא לדעת ב"ה אוכל ויתחייב כחיובי האוכל מן הטומאה ומן המעשרות ועוד יתבאר זה בסוף עוקצים: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ד

רבי אליעזר אומר, שני דברים מקלי בית שמאי ומחמרי בית הלל. דם יולדת שלא טבלה, בית שמאי אומרים, כרקה וכמימי רגליה. ובית הלל אומרים, מטמא לח ויבש. ומוזים ביולדת בזוב שהוא מטמא לח ויבש:

ר"ע מברטנורה דם יולדת. ששהתה שבוע לזכר ושבועים לנקבה ולא טבלה: בית שמאי אומרים כרקה וכמימי רגליה. שמטמאים לחים ואין מטמאים יבשים, אף דמה מטמא לח ואינו מטמא יבש. ואינו חשיב כדם נדה שמטמא לח ויבש: ובית הלל אומרים מטמא לח ויבש. כל זמן שלא טבלה כדם נדה הוא חשיב, ואף על פי שהוא בתוך ימי טהר: ומוזים ביולדת בזוב. שצריכה לספר שבעה ימים נקיים כדין כל שאר זבות, שאם לא ספרה ולא טבלה וראתה דם בתוך ימי טהר, שהוא מטמא לח ויבש, דדם זיבה הוא חשיב כל זמן שלא ספרה ולא טבלה: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם דם יולדת שלא טבלה. הוא הדם אשר רואה אחר שבעה לזכר וארבעה עשר לנקבה כשלא טבלה ליל יום שמיני או ליל החמשה עשר לפי שאם טבלה הוא דם טוהר בלי ספק ב"ה אומרים כיון שלא טבלה לא נתפרשה מן הנדות ולפיכך מטמא לח ויבש כדם הנדה וב"ש אומרים אמנם תועלת הטבילה שתהא מותרת לבעלה אבל שיחשוב דם טוהר טמא מפני שלא טבלה לא ודע כשילדה בזוב ומלאו לה שבעה לזכר וי"ד לנקבה וספרה עם זה לתשלוש שבעה ימים נקיים כדין כל זבה ולא טבלה וראתה דם אחר כן בית שמאי מטהרין וב"ה מטמאין וזה עיקר מחלוקתם ואמנם הסכימו על יולדת בזוב שלא ספרה שבעה ימי נקיים ולא טבלה שלא נבדלה מן הזבות בלא ספק: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ה

אַרְבָּעָה אַחִים, שְׁנַיִם מֵהֶם נְשׂוּאֵין שְׁתֵּי
אַחִיוֹת, מִתּוֹ הַנְּשׂוּאִים לְאַחִיוֹת, הָרִי אֵלוֹ
חֹלְצוֹת וְלֹא מְתִיבְמוֹת. וְאִם קָדְמוּ וְכָנְסוּ,
יוֹצִיאוּ. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר מְשׁוּם בֵּית שַׁמַּאי,
יְקִימוּ. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, יוֹצִיאוּ:

ר"ע מברטנורה חולצות ולא מתיבמות. דכיין דתרוניהו זקוקין להאי ולהאי, קמא דמיבם פגע באחות זקוקתו דהויא כאשתו: משום בית שמאי יקימו ובית הלל אומרים יוציאו. בגמרא ביבמות פרק ד' אחין מפכינן לה, בית שמאי אומרים יוציאו ובית הלל אומרים יקימו. וכן הלכה, שאם קדמו וכנסו יקימו: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם מפני שכל אחד מן השני אחים נפלה זיקתו על שתיהם וכאילו שתיהם נעשו צרות זו לזו ולפיכך לא יקחו אחת מהן ופסק ההלכה כי אם קדמו וכנסו יקיימו כמו שבארנו בפרק שלישי מיבמות: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ו

עֲקָבִיא בֶן מִהְלָאֵל הָעִיד אַרְבָּעָה דְבָרִים.
אָמְרוּ לוֹ, עֲקָבִיא, חֲזֹר בָּךְ בְּאַרְבָּעָה דְבָרִים
שֶׁהֵייתָ אוֹמֵר וְנַעֲשֶׂה אַב בֵּית דִּין לְיִשְׂרָאֵל.
אָמַר לָהֶן, מוֹטָב לִי לְהַקְרִיא שׁוֹטָה כָּל יָמַי, וְלֹא
לַעֲשׂוֹת שְׁעָה אַחַת רָשָׁע לְפָנַי הַמָּקוֹם, שְׁלֹא {ז'
יְהִיוּ אוֹמְרִים, בְּשִׁבְלֵי שְׂרָרָה חֲזֹר בּוֹ. הוּא הִיא

מְטִמָּא שְׁעַר הַפְּקֻדָּה וְדַם הַיָּרוּק. וְחֻכְמִים
מְטַהְרִין. הוּא הָיָה מִתִּיר שְׁעַר בְּכוֹר בְּעַל מוֹם
שֶׁנֶּשֶׂר וְהִנִּיחוּ בְּחֵלוֹן וְאַחַר כָּךְ שִׁחְטוּ, וְחֻכְמִים
אוֹסְרִים. הוּא הָיָה אוֹמֵר, אֵין מִשְׁקִין לֹא אֶת
הַגִּירָת וְלֹא אֶת שְׁפָחָה הַמְּשַׁחֶרֶת. וְחֻכְמִים
אוֹמְרִים, מִשְׁקִין. אָמְרוּ לוֹ, מַעֲשֵׂה בְּכַרְכְּמִית
{ט}, שְׁפָחָה מְשַׁחֶרֶת שֶׁהִיתָה בִירוּשָׁלַיִם,
וְהַשְּׁקוּהָ שְׁמַעֲיָה וְאַבְטַלְיוֹן. אָמַר לָהֶם, דַּגְמָא
הַשְּׁקוּהָ. וְנִדְוָהוּ, וּמֵת בְּנִדְוִיו, וְסָקְלוּ בֵית דִּין
אֶת אֲרוֹנוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֵס וְשָׁלוֹם {יב}
שֶׁעֲקֵבִיא נִתְנַדָּה, שְׂאִין עֲזָרָה נִנְעֶלֶת בְּפָנַי כָּל
אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל בְּחֻכְמָה וּבִירָאֵת חֲטָא כַּעֲקֵבִיא
בֶּן מֵהַלְלָאֵל. וְאֵת מִי נִדּוּ, אֶלְיַעֲזָר בֶּן חֲנוּךְ,
שֶׁפָּקַפְּק בְּטַהְרַת יָדָיִם {יד}. וְכִשְׁמַת, שָׁלְחוּ בֵית
דִּין וְהִנִּיחוּ אָבֹן עַל אֲרוֹנוֹ. מְלַמֵּד שְׁכָל הַמִּתְנַדָּה
וּמֵת בְּנִדְוִיו, סוֹקְלִין אֶת אֲרוֹנוֹ :

ר"ע מברטנורה **שְׁעַר פְּקֻדָּה**. לְשׁוֹן פְּקֻדוֹן, שֶׁהַפְּקֻדָּה הַבְּהֻרָת אֶת הַשְּׁעַר
בְּעוֹר הַבָּשָׂר וְהַלְכָה לָהּ, כְּגוֹן שֶׁהִיתָה בּוֹ בְּהֻרָת וּבָהּ שְׁעַר לֵבָב, הַלְכָה
הַבְּהֻרָת וְהִנִּיחָה לְשְׁעַר לֵבָב בְּמַקוֹמוֹ, וְאַחַר כָּךְ חֲזָרָה הַבְּהֻרָת. עֲקֵבִיא בֶּן
מֵהַלְלָאֵל מְטִמָּא, כִּיּוֹן שֶׁנֶּהֱפֹךְ שְׁעַר לֵבָב בְּהֻרָת, אִף עַל פִּי שִׂיזוּ הַבְּהֻרָת
שֶׁהִיא עֲכָשִׂיו אֵינָה אוֹתָהּ שֶׁהִפְכָה אוֹתוֹ לְשְׁעַר לֵבָב, טָמֵא : **וְדַם הַיָּרוּק**.
עֲקֵבִיא בֶּן מֵהַלְלָאֵל מְטִמָּא, דְּסִבֵּר כְּקֶרֶן כְּרָכְס הָיָה, שֶׁהוּא מִן הַדְּמִים
הַטְּמֵאִים, אֶלֶּא שְׁלָקָה : **וְחֻכְמִים מְטַהְרִין**. דְּכַתִּיב (ויקרא יג) וְהִיא הַפְּכָה
שְׁעַר לֵבָב, שֶׁהִפְכָתוֹ הִיא וְלֹא שֶׁהִפְכָתוֹ חִבְרָתָהּ : **הָיָה מִתִּיר שְׁעַר בְּכוֹר**
בְּעַל מוֹם שֶׁנֶּשֶׂר. הַצֶּמֶר שֶׁנֶּשֶׂר מִן הַבְּכוֹר בְּעַל מוֹם, הָיָה מִתִּירוֹ בְּהִנָּאָה
לְכַהֵן : **וְחֻכְמִים אוֹסְרִים**. דְּאֵי שְׁרִית לִיהַ צֶמֶר הַנוֹשֵׂר מִחֵיִים, אֶתִּי
לְאֶשְׁהוּי לְבְכוֹר כְּדִי שִׁישִׁיר צֶמְרוֹ כֹּל שְׁעָה, וְאֵתוֹ בָּהּ לִידֵי תַקְלָה שֶׁיִּגְזֹז
וְיַעֲבֹד בּוֹ, וּפְסוּלֵי הַמְּקַדְּשִׁים אֲסִירֵי בְּגִזָּה וְעִבּוּדָה, דְּכַתִּיב (דברים יב) תִּזְבַּח
וְאָכַלְתָּ בָּשָׂר, תִּזְבַּח וְלֹא גִזָּה וְכוּ'. וְעֲקֵבִיא שְׂרִי, דְּמַגּוֹ {n} דְּמַהֲנִיָּא
שְׁחִיטָה לְצֶמֶר הַמְּחַבֵּר בּוֹ לְהַתִּירוֹ לְאַחַר שְׁחִיטָה, מֵהֵנִי נִמְי לְצֶמֶר
הַתְּלוּשׁ וּמִנַּח בְּחֵלוֹן : **אֵין מִשְׁקִין**. מִי סוֹטָה : **לֹא אֶת הַגִּירָת וְלֹא אֶת**

המשחררת. דכתיב (במדבר ה) לאלה ולשבעה בתוך עמד, פרט לאלו שאינן בתוך עמם: **דגמא השקוה.** מפני שהיו דגמיתה, כלומר גרים כמותה, לפיכך השקוה, ולא מן הדין. פרוש אחר, דגמא השקוה, עשו דגמא ודמיון והראו לה כאלו משקים אותה מי המרים, אבל לא השקוה **(י)**: **ונדוהו.** לפי שזלזל בכבודו **(יא)** של שמעיה ואבטליון: **שאינ עזרה ננעלת.** בערבי פסחים כשנכנסים לשחט פסחיהם. דאמרינן נכנסה פת ראשונה ננעלו דלתות העזרה וכו', וכן בכת שניה וכן בכת שלישית, לא היה נמצא בכל העזרה מכתר בעננה וביראת חטא פעקביא בן מהללאל: **שפקפק.** שזלזל **(יג)**: **סוקלים את ארונו.** לאו דוקא סוקלים, אלא מניחים אבן בלבד להכר שחבריו היו בדלים ממנו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ז) שלא כו'. חדא ועוד קאמר. כלומר, אפלו כשאחזר בי שלא משום השררה ולא אהא נעשה רשע לפני המקום כי הוא בוחן לבות, אפלו הכי לא אתמנה לאב בית דין, שלא יהיו אומרים כו'. נראה לי: **(ח)** לשונו מגמגם ומהפך. ולשון הראב"ד, ועקביא סבר לא גזרינן: **(ט) בכרמית.** כך שמה. או על שם מקומה. רש"י: **(י)** רצונו לומר שלא השקוה מי המרים, אלא מים אחרים היו שהשקוה. וכלומר שלא כתבו מגלת סוטה ומחקוה, אלא מגלה בעלמא כתבו ומחקו והשקוה. הרמב"ם. הראב"ד והתוספות: **(יא)** דגם לפרוש השני שאמר שעשאו דגמא ודמיון כו', היה גם כן ענינו לומר שלכך עשו דגמא וסימן לפי שהיתה גירת והן גרים וכאלו הם לא סברו להרחיקה להסתפחה בדת ישראל. ועין תוספות יום טוב: **(יב) חס ושלום וכו'.** ואם תאמר, וכי משוא פנים יש בדבר, שאף על פי שאין גדול ממנו בדורו אם יחטא ואשם ופללו אלהים זה השופט אשר יהיה בימים ההם כו'. ויש לומר, דסבירא ליה דהא דאמר דגמא לא נתכונן לזלזל בכבודו כלל. ועוד נראה לי, דלא פליגי בלשון דגמא, ואף לרבי יהודה היה זלזול בדבר, ואפלו הכי אמר חס ושלום שנתנדה (והינו שלא אמר חס ושלום שזלזל), מפני שסבירא ליה דלאדם גדול אין הבית דין הקטן ממנו יכולין לנדותו. וכן מוכח מלשון רש"י תענית דף כ"ג. ופסחים דף נ"ג. ועין תוספות יום טוב: **(יג)** ופרוש מלת פקפוק על בריו, הוא הדבר שאין לו קיום והוא רופף. והביא אותו בכאן על דרך הדמיון באותו שהקל בטהרת הידים שהיא מדרבנן, ונתקיימה בישראל ונתחזקה. הרמב"ם: **(יד) בטהרת ידים.** רצונו לומר שהידיים מטמאות מבלי שאר הגוף, בדבר פלוני ובדבר פלוני, כמו שנתבאר במסכת ידים. הרמב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם עוד תראה לשון מאמרו בחמישי מנגעים איזהו שער הפקודה מי שהיתה בו בהרת ובו שער לבן והפכה הבהרת והניחה שער לבן במקומו וחזרה וזה כי מן העיקרים המתבארים לשם שבהרת שיהיה שם סימן טומאתה שער לבן ותהיה הבהרת קודמת לשער הלבן כמו שנאמר והיא הפכה שער לבן שהפכה הבהרת ואומר (רבי) עקביא בן מהללאל הכוונה שישנה את זה השער עצם מהבהרת וזה השער הבהרת בעצמה היא ששנתה אותו וחכ"א הכוונה שישנה את זה השער הזאת הבהרת ועד שתהיה זאת

הבהרת בעצמה היא ששנתה אותו והוא ענין מאמרם והיא הפכה לא שהפכתו חבירתה. ונקרא זה שער פקודה על דרך משל כאילו הבהרת הפקידה אותו במקומה עד שתחזור אליו ועוד יתבאר בפרק שני מנדה שמראות הדם שמחמתם תטמא האשה ארבעה ומכללם משרת הכרכום ועקביא בן מהללאל אומר שהירוק דומה בזה המראה כלומר כמשרת הכרכום :

וגזיזת הבכור אסור אמרה תורה לא תגוז בכור צאנך וראוי לאכול הבכור בשנתו לא יאחר אותו אם הוא תמים קרב ויאכלוהו הכהנים ואם הוא בעל מום יאכל בכל מקום והאכילה שנה כלומר בשנתו לפיכך אסור בדרך גזיזה שיגוז בכור בעל מום כדי שלא יעכבהו הכהן ולא ישחטהו בשנתו ולפיכך אסור לו שיהנה בצמר שעליו עד שישחטהו ואם נפל הימנו דבר קודם שחיטה (רב) עקביא מתיר ליהנות בו אחר השחיטה לפי שכיון ששחטו נסתלק מעליו האיסור וחכמים אוסרין אותו מפני הגיזה שמא ישהה ועוד יתבאר זה בפרק שלישי מבכורות: ואומר שגירות משוחררת אין משקין אותה מי סוטה וכשהביאו ראייה ממה שעשו שמעיה ואבטליון אמר שהם לא השקוה מי סוטה על אמיתתה אבל עשו תחבולה שחשבה שהן מי סוטה והם כדמות מי סוטה ודוגמא הוא הדמיון ועשו זה לפי שהיתה גיורת והם גרים וכאילו הם לא סברו להרחיקה להסתפחה בדת ישראל וקשה זה הדבר על החכמים על שלעג עליהם ונדוהו :

ופירוש מלת פקפוק על בוריו הוא הדבר שאין לו קיום והוא רופף והביא אותו בכאן על דרך הדמיון באותו שהקל בטהרת הידים שהיא מדרבנן ונתקיימה בישראל ונתחזקה רצונו לומר שהידיים מתטמאות מבלי שאר הגוף בדבר פלוני ובדבר פלוני כמו שזכרנו בזו המסכתא וכמו שהתבאר בידיים והביא זה באורך: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ז

בְּשִׁעַת מִיתָתוֹ אָמַר לְבָנוּ, בְּנִי, חֲזֹר בְּךָ בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים שֶׁהֵייתִי אוֹמֵר. אָמַר לוֹ, וְלָמָּה לֹא חֲזַרְתָּ בְּךָ. אָמַר לוֹ, אֲנִי שָׁמַעְתִּי מִפִּי הַמְּרַבִּים, וְהֵם שָׁמְעוּ מִפִּי הַמְּרַבִּים. אֲנִי {טו} עֲמַדְתִּי בְּשִׁמוּעְתִּי, וְהֵם עֲמָדוּ בְּשִׁמוּעְתָּן. אָבֵל אֶתָּה שָׁמַעְתָּ מִפִּי הַיְחִיד, וּמִפִּי הַמְּרַבִּין. מוֹטֵב לְהַנִּיחַ דְּבָרֵי הַיְחִיד, וְלֶאֱחֹז בְּדְבָרֵי הַמְּרַבִּין. אָמַר לוֹ, אֲבָא, פִּקֵּד עָלַי לְחַבְרִיךָ. אָמַר לוֹ, אֵינִי מִפְּקִיד. אָמַר לוֹ, שָׁמָּא עִילָה מְצֵאתָ בִּי. אָמַר לוֹ, לָאוּ. מַעֲשִׂיךָ יִקְרְבוּךָ וּמַעֲשִׂיךָ יִרְחֲקוּךָ :

ר"ע מברטנורה בארבעה דברים. שֶׁעַר פְּקֻדָּה וְדָם הַיְרוּק וְשֶׁעַר בְּכוֹר הַתְּלוּשׁ וְהַשְּׁקָאֵת גִּילְתָּת וּמִשְׁחַרְרֵת : מוֹטֵב לְהַנִּיחַ דְּבָרֵי הַיְחִיד. מִשּׁוּם דִּהוּא נִפְי מְרַבִּים קִבֵּל וְהוּוּ דְּבָרֵיו כְּדְבָרֵי רַבִּים, מִשּׁוּם הֵכִי קֹאֲמַר מוֹטֵב לְהַנִּיחַ וְכוּ'. דָּאֵי לָאוּ הֵכִי מֵאֵי מוֹטֵב דְּקֹאֲמַר, וְהֵלֵא דְּאוֹרִיתָא הֵיא, דְּכַתִּיב (שְׁמוֹת כג) אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטֹּת, וְחֻיָּב לְהַנִּיחַ דְּבָרֵי הַיְחִיד בְּעַל כְּרַחוּ. אֶלֶּא טַעֲמָא דְּאִמְרַ מוֹטֵב וְלֹא אִמְרַ חֻיָּב, מִשּׁוּם דְּאִף הוּא מְרַבִּים קִבֵּל {טז} כְּדַפְרֵישִׁית. וְאִין הֵלְכָה כַּעֲקֵבָא בּוֹן מִהַלְלָאֵל בְּכָל אַרְבָּעָה דְּבָרִים הַלְלוּ : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טו} אֲנִי כו'. נִרְאָה כִּי הָרֵאשׁוֹנִים נִמְנוּ עַל אֵלּוּ אַרְבָּעָה דְּבָרִים וְהֵיוּ מְחַצָּה עַל מְחַצָּה, הוּא שְׁמַע מִן הַמְּחַצָּה הָאֶחָד וְהוּוּ שְׁמַעוּ מִפִּי הַמְּחַצָּה הָאֶחָד כו'. אֵי נִפְי עֲקֵבָא הָיָה אוֹמֵר כִּי אוֹתָן שְׁשִׁמַּע מִפִּיהֶם הָיוּ הָרַב, וְחַבְרֵיו אָמְרוּ כִּי הָאֲחֵרִים שְׁכַנְגְּדָם הֵם הָיוּ הָרַב. הָרֵאשׁוֹנִים : {טז} וְהֵיוּ דְּבָרֵיו כְּדְבָרֵי רַבִּים. שְׂאִין מִתְּנַאֵי הַמְּקַבֵּל אֶלֶּא שְׂיֵהִיו דְּבָרֵיו מְרַבִּים. הַרְמַב"ם : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אָמַר לוֹ מוֹטֵב לְהַנִּיחַ דְּבָרֵי הַיְחִיד וְלֹא אִמְרַ לוֹ שִׁזָּה הָרֵאוּי לוֹ וְאֶתָּה יוֹדַע עֵיקַר הַתּוֹרָה אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטֹּת וְאִמְנַם אִמְרַ זֶה שֶׁהוּא גִי"כ קִבֵּל מְרַבִּים כְּמוֹ שֶׁזָּכַר וְאִין מִתְּנַאֵי הַמְּקַבֵּל שִׁיֵּהוּ דְּבָרֵיו מְרַבִּים אֲבֵל כְּשֶׁהִיוּ הַמְּקַבֵּלִים רַבִּים וְקִבֵּל יְחִיד מְרַבִּים לַעֲשׂוֹת כְּדְבָרֵי רַבִּים שֶׁקִּבְלוּ מְרַבִּים יוֹתֵר רֵאוּי כְּמוֹ שְׁבֹאֵר לוֹ וּמִבּוֹאֵר הוּא שֶׁאִין הַלְכָה (כ"ו) כַּעֲקֵבָא בּוֹן מִהַלְלָאֵל בְּכָל : (רמב"ם)

פרק

ו

פרק ו - משנה א

רבי יהודה בן בבא העיד חמשה דברים. שמתאנים את הקטנות, ושמשאין את האשה על פי עד אחד, ושנסקל תרנגול בירושלים על שהרג את הנפש, ועל היין בן ארבעים יום שנתנסד על גב המזבח, ועל תמיד של שחר שקרב בארבע שעות:

ר"ע מברטנורה **רבי יהודה בן בבא העיד**. שמתאנים את הקטנות. כגון שני אחים נשואים שתי אחיות יתומות **[א]**, אחת גדולה ואחת קטנה, מת בעלה של גדולה ונמצאת זקוקה ליבם בעל הקטנה, ודוחה זקתה את נשואי אחותה הקטנה ואוסרתה עליו, שאין נשואי קטנה כלום, מלמדים את הקטנה שתמאן בו, ומאון עוקר נשואים הראשונים, ומתיר ליבם הגדולה. וכן יש אחרת פיוצא בזו במסכת יבמות פרק בית שמאי **[ב]**: **ושמשאין את האשה**. שהלך בעלה למדינת הים ובא עד אחד בלבד ואמר שמת, משאין אותה על פיו: **ושנסקל תרנגול שהרג את הנפש**. שנקר מחו של תינוק. ואף על פי דכי יגח שור כתיב, אחד שור ואחד כל בהמה חיה ועוף, שכל מקום שנאמר שור אנו למדין שור שור משבת, מה להלן הוא הדין לכל בהמה חיה ועוף, אף כאן הוא הדין לכל

בְּהֵמָה חֲיָה וְעוֹף : וְעַל הַיּוֹן בֶּן אַרְבָּעִים יוֹם. וּמִקָּמִי הֵכִי פָּסוּל, דְּהוּהָ לִיהָ יוֹן מִגֵּתוֹ {ג} : שֶׁקָּרַב בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת. שֶׁפָּעַם אַחַת בַּיָּמִי מִלְכוּת יוֹן לֹא הָיוּ לָהֶם כְּבָשִׂים לְתַמִּידוֹן וְנִשְׁתַּהוּ לְהַקְרִיב הַתַּמִּיד, עַד שֶׁהָאִיר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עֵינֵיהֶם וּמָצְאוּ שְׁנֵי טְלָאִים מִבְּקָרִים בְּלִשְׁפַת הַטְּלָאִים, וְהַקְרִיבוּ תַמִּיד שֶׁל שָׁחַר בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת בַּיּוֹם {ד} : (ר״ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט {א} מְשׁוּם קִטְנָה דְדוֹקָא יְתוּמָה הִיא כְּדַפְרֵשׁ הַר"ב, וְאִם כֵּן הוּא הַדִּין דְּגְדוּלָה הִיא יְתוּמָה, אֲבָל נִשְׁוֵאֵי הַגְּדוּלָה נִשְׁוֵאִין גְּמוּרִין, בֵּין יֵשׁ לָהּ אָב בֵּין שֶׁהִיא יְתוּמָה : {ב} נִרְאֶה לִי דְרָצוֹנוֹ לומר דְּמִשְׁנָה ז' דְּהֵתָם, שֶׁהִיא כְּגוֹן הַדָּ דְּהֵקָא. וְכִיּוֹצֵא בָּהּ הִיא מִשְׁנָה י"א דְּהֵתָם, וְכִדְאִיתָא בְּגִמְרָא, דְּלֵהֲכִי תִנְי קִטְנוֹת דְּמִשְׁמַע תְּרִתִּי. [דְּאִי קִטְנוֹת] קִטְנוֹת דְּעֵלְמָא, לְתַנִּי נְמִי וְשִׁמְשִׁיאִין אֶת הַנְּשִׂים. וְהַעִיד עַל שְׁנֵיהֶם, דְּלִיכָא לְמִשְׁמַע חֲדָא מֵאִידָד. וְעַיִן שָׁם בְּתוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : {ג} רָצוֹנוֹ לומר דְּתַנְיָא בְּבָבְא בְּתָרָא דָף צ"ז, יוֹן מִגֵּתוֹ לֹא יָבִיא וְאִם הָבִיא כָּשֶׁר. וְהַעִיד עַל הַיּוֹן בֶּן אַרְבָּעִים יוֹם דְּלִכְתַּחֲלָה נְמִי יָבִיא, אֲפֹלוּ יֵשׁ הַרְבֵּה מִמֵּין אַחֵר. תוֹסְפוֹת : {ד} וְעַל אוֹתוֹ הַעִיד רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא. הַרְמַב"ם : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אלו העדיות כולם מבוארים ועושים כהם ואמרו בירושלמי (ברכות פ"ד) בימי מלכות יון היו משלשלים להם שתי קופות של זהב והעלו להם שני כבשים פעם אחת שלשלו להם שתי קופות של זהב והעלו להם שני גדיים באותה שעה האיר להם הקב"ה עיניהם ומצאו שני טלאים מבוקרים בלשכת הטלאים ועל אותה העיד רבי יהודה בן בבא : (רמב"ם)

פרק ו - משנה ב

הַעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי נְחוֹנְיָא בֶּן אֶלְיָנָתָן אִישׁ כָּפָר הַבְּבֵלִי, עַל אֲבָר מִן הַמֵּת שֶׁהוּא טָמֵא, שֶׁרַבִּי אֶלְיָעָזָר אָמַר, לֹא אָמְרוּ אֵלָּא עַל אֲבָר מִן הַחִי. אָמְרוּ לוֹ, וְהֵלֵא קַל וְחֹמֶר. וַיְמַה מִן הַחִי שֶׁהוּא טָהוֹר, אֲבָר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא, הַמֵּת שֶׁהוּא טָמֵא, אֵינּוּ דִין שִׁיְהִיָּה אֲבָר

הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא. אָמַר לָהֶם, לֹא אָמְרוּ אֲלָא
עַל אֲבֵר מִן הַחַי. דָּבַר אַחֵר, מְרֻבָּה טַמְאָת
הַחַיִּים מִטַּמְאָת הַמֵּתִים, שֶׁהַחַי עוֹשֶׂה מְשֻׁכָּב
וּמוֹשָׁב מִתַּחְתּוֹ, לְטָמֵא אָדָם וּלְטָמֵא בְּגָדִים,
וְעַל גִּבּוֹ מִדָּף לְטָמֵא אֲכָלִים וּמְשֻׁקִּין, מֵה
שָׂאִין הַמֵּת מִטָּמֵא:

ר"ע מברטנורה על אבר מן המת. שאין בו פזיזת. דכזיזת מן המת לעולם
מטמא לדברי הכל פמת עצמו. ולא נחלקו אלא על אבר קטן שאין בו
פזיזת: לא אמרו. אברים אין להם שעור, אלא על אבר מן החי, אבל אבר
מן המת שעורא בעי לטמויי: מרובה טמאת החיים. השתא פריד על קל
וחמר, והכי קאמר, דין הוא שיהא אבר מן החי מטמא בכל שהוא אף על
פי שאין אבר מן המת מטמא בכל שהוא, שכן מצינו שמרבה טמאת
החיים מטמאת המתים: שהחי. דהינו הזב כשהוא חי: עושה משכב
ומושב. כל פלים שתחתיו ואפלו הן מאה, לטמא אדם לטמא בגדים,
כדכתיב (ויקרא טו) ואיש אשר יגע במשכבו וכבס בגדיו: ועל גביו מדף. כל
הפלים שעל גבי הזב אפלו הן מאה זה על גב זה טמאים טמאת מדף,
דהינו טמאה קלה, שאינן מטמאין אדם וכלים כמו משכב ומושב שהן
תחתיו, אבל מטמאים אכלים ומשקים. ומדף הוא לשון קול עלה נדף
(ויקרא כו) כלומר טמאה קלה. פרוש אחר, לשון ריחו נודף, שריח טמאת
הזב הולכת למרחוק לטמא כל הפלים שעל גביו אף על פי שלא נגע
בהם: מה שאין המת מטמא. דכלים שתחתיו של מת אין טמאים אלא
ראשון ושני ושלישי בלבד, מדין מגע. שהכלי שנגע במת הרי הוא פמת,
ועושה הכלי שנגע בו אב, והשלישי שנגע בו נעשה ראשון, ותו אינן
מטמאין פלים, דאין פלים מקבלים טמאה אלא מאב הטמאה. וכן
פלים שעל גביו של מת אינן טמאים אלא ראשון ושני ושלישי בלבד מדין
מגע, ולא מדין משכב ומושב: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם כבר ידעת שהמקראות הכתובי בתורה בזב שהוא מטמא משכב
ומושב ומשכב הזב ומושבו יטמא אדם ויטמא בגדים והוא שנאמר והאיש
אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו וגו' אמנם כל מה שיהיה על הזב מן הבגדים
והכלים ואפילו היו בינו וביניהם אלף חוצצין אותן המאכלים והמשקים
נטמאים טומאה קלה והיא שנקראה טומאת מדף לפי שהיא מעליו מן עלה
נדף ואותן בגדים או כלים אין מטמאין לא אדם ולא בגדים אבל מטמאין
אוכלין ומשקין בלבד והביאו ראיה על טומאת מדף ממה שנאמר בזב וכל
כלי עץ ישטף במים אמרו מה בא זה ללמדנו אם ללמוד שיטמא כלי שטף
במגע והלא כבר נאמר והנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו אם הנוגע בכלי שטף
מטמא במגע הוא בעצמו לא יטמא כלי שטף במגע אם כן למה נאמר וכל
כלי עץ אלא אוכלין ומשקין וכלים שעל גבי הזב ואמרו עוד וכל כלי עץ

ישטף במים מלמד שהוא עושה על גביו מדף כל זה המיוחד בזב מאותן שדיניהם ודינו אחד רצונו לומר זבה ויולדת ונדה ונאמר כל המשכב אשר ישכב עליו הזב לא המת לפי שלא היה צריך להחזיר לו זכרון זב לפי שמת לא יטמא משכב כגון הזב ואם הצענו על דרך משל מאה בגדים זה למעלה מזה מחברו וישב זב על הבגד העליון כל המאה בגדים טמאים משכב ואין הפרש בין הבגד שהוא דבוק בגופו כשישב עליו או הבגד שסמוך לארץ וזה ענין טומאת משכב אבל אם שמו המת למעלה ממאה בגדים השלשה בגדים מהם בלבד טמאים והם אותו שנגע במת [והשני] לפי שנגע בראשון והשלישי לפי שנגע בבי' וכל מה שאחר השלישי טהור כמו שבאר בריש אהלות ואין מטמא אותן מדרך משכב אלא בדרך נגיעה בלבד וכן אילו השלכנו על הזב מאה כסוין זה על זה הכסוי העליון טמא מדף ומטמא האוכלין ומשקין וכן כל מה שלמעלה מן הבגד הדבוק בגופו הוא מטמא אוכלין ומשקין והוא טמא מדף אבל אם השלכנו על המת אין מטמא מהם זולתי הגי' הסמוכין בלבד כמו שזכרנו ועוד תראה זה הענין בסדר טהרות במקואות ועיקרו ברביעי מזבים והביא ראיה ר' אליעזר בזה העיקר וסתר סברתו שאמר אבר מן המת טמא לפי שטומאת החיים גדולה מטומאת המתים וממה שראוי שלא תשכח שמחלוקתם אינו באבר מן המת שיש בו כזית לפי שכזית מן המת אין הפרש בינו ובין המת כולו והכל מודים בזה ואין חולק אבל מחלוקתם באבר קטן לפי שהעיקר אצלנו אברים אין להם שיעור. ואין הלכה כרבי אליעזר : (רמב"ם)

פרק ו - משנה ג

כַּזִּית בְּשֵׁר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֲבָר מִן הַחִי, רַבִּי אֶלְיָעָזֵר
מְטַמֵּא, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי נְחוֹנְיָא מְטַהְרִים (ז).
עָצָם כְּשֶׁעָרָה הַפּוֹרֵשׁ מֵאֲבָר מִן הַחִי, רַבִּי
נְחוֹנְיָא מְטַמֵּא, וְרַבִּי אֶלְיָעָזֵר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ
מְטַהְרִין. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי אֶלְיָעָזֵר, מָה רְאִיתָ
לְטַמֵּא כַּזִּית בְּשֵׁר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֲבָר מִן הַחִי. אָמַר
לָהֶם, מְצִינוּ אֲבָר מִן הַחִי כְּמֵת שָׁלֵם. מֵה הַמֵּת,

כַּזֵּית בְּשֵׁר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא, אִף אֲבָר מִן
הַחִי, כַּזֵּית בְּשֵׁר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה טָמֵא.
אָמְרוּ לוֹ, לֹא, אִם טָמֵאתָ כַּזֵּית בְּשֵׁר הַפּוֹרֵשׁ מִן
הַמֵּת, שְׂכֵן טָמֵאתָ עִצָּם כַּשְּׁעָרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ,
תִּטְמָא כַּזֵּית בְּשֵׁר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה טָמֵא, שְׂכֵן
טָהֳרָתָ עִצָּם כַּשְּׁעָרָה הַפּוֹרֵשׁ הַיָּמֵנִי. אָמְרוּ לוֹ
לְרַבִּי נְחוּנְיָא, מָה רְאִיתָ לְטָמֵא עִצָּם כַּשְּׁעָרָה
הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה טָמֵא. אָמַר לָהֶם, מְצִינּוּ אֲבָר
מִן הַחִי כְּמֵת שָׁלֵם. מָה הַמֵּת, עִצָּם כַּשְּׁעָרָה
הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא, אִף אֲבָר מִן הַחִי, עִצָּם
כַּשְּׁעָרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה טָמֵא. אָמְרוּ לוֹ,
לֹא, אִם טָמֵאתָ עִצָּם כַּשְּׁעָרָה הַפּוֹרֵשׁ מִן הַמֵּת,
שְׂכֵן טָמֵאתָ כַּזֵּית בְּשֵׁר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ, תִּטְמָא
עִצָּם כַּשְּׁעָרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה טָמֵא, שְׂכֵן
טָהֳרָתָ כַּזֵּית בְּשֵׁר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי
אֱלִיעֶזֶר, מָה רְאִיתָ לְחֶלֶק מְדוּתֵיךָ, אוֹ טָמֵא
בְּשִׁנְיָהֶם אוֹ טָהוֹר בְּשִׁנְיָהֶם. אָמַר לָהֶם, מְרַבָּה
טָמֵאת הַבְּשָׂר מִטָּמֵאת הָעֵצִים, שֶׁהַבְּשָׂר נוֹהֵג
בְּנִבְלוֹת וּבְשָׂרָצִים, מָה שְׂאִין כֵּן בְּעֵצִים. דָּבָר
אַחֵר, אֲבָר שֵׁשׁ עָלָיו בְּשָׂר כְּרָאוּי, מִטָּמֵא בְּמַגֵּעַ
וּבְמִשָּׂא וּבְאֵהָל. חֲסֵר הַבְּשָׂר, טָמֵא. חֲסֵר
הָעֵצִים, טָהוֹר. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי נְחוּנְיָא, מָה
רְאִיתָ לְחֶלֶק מְדוּתֵיךָ, אוֹ טָמֵא בְּשִׁנְיָהֶם אוֹ
טָהוֹר בְּשִׁנְיָהֶם. אָמַר לָהֶם, מְרַבָּה טָמֵאת
הָעֵצִים מִטָּמֵאת הַבְּשָׂר, שֶׁהַבְּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן
הַחִי טָהוֹר {ט}, וְאֲבָר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ, וְהוּא

כְּבָרִיתוֹ, טָמֵא. דְּבַר אַחֵר, כְּזֵית בֶּשֶׂר מְטֵמֵא
בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׂא וּבְאַהֶל, וְלִב עֲצָמוֹת מְטֵמֵאִים
בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׂא וּבְאַהֶל. חֲסִיר הַבֶּשֶׂר, טָהוֹר.
חֲסִיר רֹב עֲצָמוֹת, אֵף עַל פִּי שְׁטָהוֹר מְלֻטְמֵא
בְּאַהֶל, מְטֵמֵא בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׂא. דְּבַר אַחֵר, כָּל
בֶּשֶׂר הַמֵּת, שֶׁהוּא פְּחוֹת מִכְּזֵית, טָהוֹר. רֹב
בְּנֵינֹו וְרֹב מְנִינֹו שֶׁל מֵת, אֵף עַל פִּי שְׂאִין בָּהֶם
רִבֵּעַ, טָמֵאִין. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מָה רְאִיתָ
לְטַהֵר בְּשִׁנְיָהֶם. אָמַר לָהֶם, לֹא, אִם אָמַרְתֶּם
בַּמֵּת, שֵׁשׁ בּוֹ רֹב וְרִבֵּעַ וְרָקֵב, תֹּאמְרוּ בְּחֵי
שְׂאִין בּוֹ רֹב וְרִבֵּעַ וְרָקֵב:

ר"ע מברטנורה פְּזִית בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֲבָר מִן הַחֵי. אֲבָר שֶׁפָּרַשׁ מִן הָאָדָם
הַחֵי, דֵּינוֹ שֶׁהוּא מְטֵמֵא כָּל זְמוֹן שֶׁהוּא אֲבָר שְׁלֵם **(ה)**, בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׂא
וּבְאַהֶל, כְּמֵת עֲצָמוֹ, דְּכִתִּיב **(במדבר יט)** בְּחִלּוֹ חֲרֵב אוֹ בְּמֵת, אֲבָר
שֶׁהִבְדִּילְתּוֹ הַחֲרֵב מִן הַחֵי **(ו)** הֵרִי הוּא כְּמֵת. וְהַבֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַחֵי אֵינוֹ
מְטֵמֵא עַד שִׁיְהִיָּה אֲבָר שְׁלֵם. וְכִשְׁפָּרַשׁ כְּזֵית בֶּשֶׂר מֵאֲבָר מִן הַחֵי, רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר מְטֵמֵא כְּדִמְפָּרֵשׁ טַעֲמָא וְאֵזִיל: **עֲצָם כְּשִׁעָרָה**. מִן הַמֵּת, מְטֵמֵא
בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׂא וְאֵינוֹ מְטֵמֵא בְּאַהֶל, דְּכִתִּיב **(שם)** וְעַל הַנֶּגַע בְּעֲצָם, וְהִלְכָה
לְמִשָּׂה מְסִינִי שֶׁהוּא מְטֵמֵא בְּכִשְׁעָרָה. וְכִשְׁפָּרַשׁ מֵאֲבָר מִן הַחֵי רַבִּי
נְחוּנְיָא מְטֵמֵא וְכוּ': **מְצִינוֹ אֲבָר מִן הַחֵי כְּמֵת שְׁלֵם**. כְּדִלְפִינֹו מְקָרָא
בְּחִלּוֹ חֲרֵב אוֹ בְּמֵת: **אִם טָמֵאתָ כְּזֵית בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַמֵּת**. כְּלוּמַר דִּין
הוּא שְׁכִזֵּית בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַמֵּת יֵהֵא טָמֵא, שְׂכֹן יֵשׁ בּוֹ חֲמֻרָא אַחֲרֵת,
שְׁעָצָם כְּשִׁעָרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ נִמְי טָמֵא: **אֲבָל נְטֵמֵא כְּזֵית בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ
מֵאֲבָר מִן הַחֵי**. בְּתַמְיָה. שֶׁהֵרִי אֵין בּוֹ זֹאת הַחֲמֻרָא: **שְׂכֹן טַהֲרֵת עֲצָם
כְּשִׁעָרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ**. דְּהָא תַּנֵּן לְעִיל עֲצָם כְּשִׁעָרָה הַפּוֹרֵשׁ מֵאֲבָר מִן הַחֵי
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַהֲרִין. וּמַדְבְּרִי עֲצָמוֹ עָשׂוּ פְּרָכָא לְמַה מְצִינוֹ
שֶׁהִבִּיא, וְכֵן לְרַבִּי נְחוּנְיָא: **שֶׁהַבֶּשֶׂר נוֹהֵג בְּנִבְלֹת וּבְשִׂרְצִים וְכוּ'**. דְּכִתִּיב
(ויקרא יא) וְהִנְגַע בְּנִבְלָתָם, בְּנִבְלָתָם וְלֹא בְּעֲצָמוֹת וְלֹא בְּקִרְנֵיִם וְלֹא
בְּטַלְפִּיִם, אֲלֵמָא אֵין הָעֲצָמוֹת מְטֵמֵאִים מְשׁוּם נִבְלָה: **אֲבָר שֵׁשׁ עָלָיו
בֶּשֶׂר כְּרָאוּי**. אֲבָר אֵינוֹ מְטֵמֵא אֲלָא אִם כֵּן יֵשׁ בּוֹ בֶּשֶׂר וְגִידִים וְעֲצָמוֹת,
דְּכִתִּיב **(במדבר יט)** אוֹ בְּעֲצָם אָדָם, מָה אָדָם שֵׁשׁ בּוֹ בֶּשֶׂר וְגִידִים וְעֲצָמוֹת,
אֵף כָּל שֵׁשׁ בּוֹ בֶּשֶׂר וְגִידִים וְעֲצָמוֹת. וְאִם חֲסִיר מִן הַבֶּשֶׂר שֶׁהִיָּה עָלָיו
וְנִשְׂאָר בּוֹ בֶּשֶׂר כְּרָאוּי שִׁיעָלָה אֲרוּכָה וְיִבְרִיא אִם הִיָּה מְחַבֵּר בְּאָדָם חֵי,
מְטֵמֵא מְשׁוּם אֲבָר. וְהֵינּוּ דְקָאֵמַר חֲסִיר הַבֶּשֶׂר טָמֵא. אֲבָל אִם נִחְסֵר כָּל

שהוא מן העצם שפאבר, שוב אינו מטמא משום אבר. והינו דקאמר חסר העצם טהור, כלומר טהור משום אבר אבל טמא משום בשר (ה), ואם כן מצינו שמרבה טמאת בשר מטמאת עצם: והוא כברייתו. בשר וגידים ועצמות: כזית בשר מטמא במגע ובמשא ובאהל. אמרו לפי שתחלת ברייתו של אדם כזית, לפיכך שעור טמאתו בכזית: ורב עצמות. רב מנין עצמותיו של אדם, שמנין עצמותיו של אדם מאתים ארבעים ושמונה, נמצא הרב מאה ועשרים וחמש: חסר הבשר. משעור של כזית: טהור. גמור מלטמא, לא במגע ולא במשא ולא באהל: חסר רב עצמות מטמא במגע ובמשא. דעצם כשערה מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל, אלמא מרבה טמאת עצמות מטמאת בשר, דאלו עצמות כשנחסרו משעורן עדין נשאר בהן טמאה, ובשר כשנחסר משעורו טהור גמור: רב בנינו. כגון שתי שוקים וקרד אחד (י). וכל בנינו של אדם הן שתי שוקים והירכיים והצלעות והשדרה: אף על פי שאין בהן רבע. דרבע קב עצמות של מת מטמאים באהל אף על פי שאין בהם רב מנין ולא רב בנין. וכן רב מנין או רב בנין מטמאים אף על פי שאין בהן רבע. אבל בשר כשהוא פחות מכזית אין לדבר שיביא לו את הטמאה: אם אמרתם במת שיש בו רב ורבע ורקב. דין הוא שכזית בשר ועצם כשערה הפורשים מן המת שיהיו טמאים, שכן יש במת חמרות של רב ורבע ורקב: תאמרו בחי שאין בו. חמרות הללו, שאינו דין שיהיו לא כזית בשר ולא עצם כשערה הפורשים מאבר מן החי טמאים אלא טהורים. והלכה כרבי יהושע: ורקב. גופו של מת כשפלה לחיותו ונעשה כמין עפר, זהו רקב, שמטמא כמלא תרוד, ושעורו מלא חפנים של אדם בינוני. ואין מלא תרוד רקב מטמא אלא מן המת שנקבר ערס בארון של שיש ומכסה בכסוי של שיש, עד שנודע בודאי שאין בו תערבת רקבון של בגד או של עץ או עפר אחר. אבל מת שנקבר בכסותו או בארון של עץ או בעפר, אין לו רקב. וכן מת שנקבר חסר אבר אין לו רקב: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ה) כלומר דאלו חסר העצם טהור, כדלקמן: (ו) לפי שאין הפרש בין חלל חרב או החנוק או הנסקל וזולתם, הכל נקראים מת. אלא לכך נאמר בחלל חרב, לומר אבר שהבדילתו כו'. הרמב"ם: (ז) מטמאים מלטמא באהל. הראב"ד. אבל מהרמב"ם משמע דמטהרים לגמרי. ועין תוספות יום טוב: (ח) וזהו באבר מן המת. דאלו באבר מן החי אם חסר מהעצם כל שהוא, טהור לגמרי, אף על פי שכל הבשר קים מפני שבשר הפורש מן החי טהור. אבל אם חסר מבשרו, אם נשאר מהבשר כדי לעלות ארוכה, מטמא במגע ובמשא ובאהל. ואם לאו, מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל. פסף משנה. וכיון דבאבר המת אירינן, צריך לומר דבייש בבשר כזית, (דאי לא תימא הכי אם כן אין פאו טמאה כלל בבשר) והכי קאמר דמטמא משום בשר אף באהל אף על פי שמשום אבר אינו מטמא אלא במגע ובמשא כל שיש בו כשערה. ועין תוספות יום טוב: (ט) טהור. דהא לא מרבינן מקרא אלא עצם אדם מה אדם כו'. כדפרש הר"ב. וטהור לגמרי קאמרינן כמו שכתבנו לעיל. וכן מצינו בבהמה שאבר הפורש ממנה בחייה יש לו טמאת

נְבִלָה, וּבֶשֶׁר הַפּוֹרֵשׁ מִמְּנֶה בְּחַיִּיהָ טְהוֹר לְגַמְרִי : {י} בְּגִמְרָא, הוֹאִיל וְרַב גְּבַהּוּ בְּגִדּוֹל. פֶּרֶשׁ רַשׁ"י, דְּזָהוּ רַב הַגְּבַהּ בְּאָדָם גְּדוֹל שְׁאִינוּ נִנְס בְּאֲבָרִים, דְּשִׁנֵּי שׁוֹקִים וְיִרְדָּ אֶחָד הָי רַב גְּבַהּ הַגּוֹף בְּלֹא הָרֵאשׁ, דְּלִגְבֵי בְּנֵן הַמֵּת לֹא חָשִׁיב רֵאשׁוֹ, דְּבִבְרִיתָא דְאֶהְלוֹת קִתְּנֵי אֵיזְהוּ בְּנֵינוּ הַשׁוֹקִים וְהִירְכִים הַגּוֹף וְהַשְּׂדֵרָה. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : (עֵיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם זה הדבר כולו מבואר אבל צריך לידע העיקרים המקובלים אשר כפי אותם העיקרים היה משא ומתן זה והראיה וזה כי העיקרים שהכל מודים בהם שאבר מן החי דינו בטומאה כדין מת כמו שנאמר ובחלל חרב או במת ולמדנו מפי הקבלה שהכוונה בכאן באמרו חלל חרב שהמקום שהפריד החרב מן האברים כמו המת עצמו לפי שאין הפרש בין חלל חרב או החנוק או הנסקל וזולתם מת נקראים הכל. ועיקר שני שעצם כשעורה מן המת מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל והוא מה שנאמר וכל הנוגע בעצם או בחלל ובאה הקבלה הלכה למשה מסיני שאותו העצם כשעורה. והעיקר השלישי שעצמות הנבלה והשרץ אינם מטמאין אבל מטמא בשרם שנאמר והנוגע בנבלתם ולמדנו מפי הקבלה בנבלתם ולא בעצמות ולא בקרנים ולא בטלפים ולא זה רמז בכאן באמרו שהבשר נוהג בנבלות ובשרצים מה שאין כן בעצמות. והעיקר הרביעי שאבר מן החי או מן המת כשסר ממנו העצם אינו מטמא משום אבר וזה באומרו בעצם ר"ל עצם שהוא כאדם מה אדם בשר וגידים ועצמות אף כאן בשר וגידים ועצמות ואם הוא מבלי עצם כבשר מן המת בין שהוא מן המת או מן החי וזה אמרו בכאן חסר העצם טהור כלומר טהור משום אבר. והעיקר החמישי שפחות מכזית בשר מן המת טהור ואין טומאה בו כלל והעצם אפילו בכשעורה מטמא במגע ובמשא כמו שבארנו. והעיקר הששי שרוב בנינו או רוב מנינו של מת מטמא באהל ואפי' שאין באותן עצמות רובע הקב וכן רובע עצמות יטמא באהל ואע"פ שאין באותה הרובע לא רוב בנינו ולא רוב מנינו וזהו ענין אמרו רוב ורובע אמנם רקב הוא אפר מן המת הנשאר ממנו אחרי שנאבד לחותו ונדוקו עצמותיו ומתנאיו שיהיה המת כולו לא חסר ממנו אבר ונקבר ערום בארון מאבן גלל או עופרת וכיוצא בהם ממה שאינו כלה שיתערב מה שנדוק ממנו עם המת וכשיקח מאותו האפר המצוי באותו ארון מלא תרווד רקב ושיעורו מלא שתי הידים כאחת זה השיעור מטמא באהל וכבר קדם זכר קצת אלה העיקרים בפרק שביעי מנזירות ועוד יתבארו אלה הענינים כולם בתכלית הביאור בפרק שני מאהלות וכשתדע אלה העיקרים כולם יתבארו לך כל המאמרים הקודמים והלכה כרבי יהושע : (רמב"ם)

פרק ז - משנה א

הַעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי צְדוֹק עַל פְּדִיּוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר שְׁמֵת, שְׁאִין בּוֹ לִכְהֵן כָּלוּם, שְׁרַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר, חִיבִין בְּאַחֲרֵיּוֹתָן כְּחֻמְשׁ סְלָעִים שֶׁל בֵּן. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, אִין חִיבִין בְּאַחֲרֵיּוֹתָן אֶלָּא כְּפְדִיּוֹן שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנִי:

ר"ע מברטנורה הַעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. פְּדִיּוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר שְׁמֵת. שֶׁהַפְּרִישׁוֹ לְפְדִיּוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר וּמֵת: **כְּחֻמְשׁ סְלָעִים**. שֶׁל פְּדִיּוֹן הַבֵּן שְׁחִיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָן: **וְחֲכָמִים אוֹמְרִים**. אָמַר קָרָא (בַּמִּדְבָּר יח) אֵךְ פָּדָה תִּפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה, לְפָדְיָהּ הַקְּשֵׁתִיו וְלֹא לְדַבֵּר אַחֵר: **כְּפְדִיּוֹן מַעֲשֵׂר שְׁנִי**. דָּאִם אָבֵד אִינוּ חִיבִין בְּאַחֲרֵיּוֹתָן, דְּהָהוּא כְּסָף חִיבִיָּה רַחֲמָנָא לְאֹכַל בִּירוּשָׁלַיִם, וְהָא אָזֵל לִיה. וְטַעֲמָא דְרַבִּי אֶלְיעֶזֶר, שֶׁכֵּן מְצִינּוּ שֶׁהַקִּישׁ הַכְּתוּב פֶּטֶר חֲמוֹר לְבְכוֹר אָדָם, שְׁנֵאמַר (שְׁמוֹת לד) וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְּשֵׁה וְגו' וְכֹל בְּכוֹר בְּנֵיךָ תִּפְדֶּה: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם אמר רחמנא ופטר חמור תפדה בשה וגו' וכל בכור אדם בבניך תפדה רבי אליעזר אומר הקיש בכור חמור לבכור אדם וחכמים מביאין ראיה מאמרו פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה שרוצה בו פטר חמור כמו שנתבאר בספרי (ואומר) [ואמרו] לפדיה הקשתיו ולא לדבר אחר. והלכה כחכמים וזה העדות בריש בכורות גם כן: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ב

הַעֵיד רַבִּי צְדוּק עַל צִיר חֲגָבִים טְמֵאִים, שֶׁהוּא טְהוֹר. שְׁמִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה, חֲגָבִים טְמֵאִים שֶׁנִּכְבְּשׁוּ עִם חֲגָבִים טְהוֹרִים, לֹא פָסְלוּ צִירָן :

ר"ע מברטנורה לא פָסְלוּ אֶת צִירָן. דִּהְקִלוּ בְּצִיר שֶׁל חֲגָבִים טְמֵאִים שֶׁאֵינֶנּוּ אוֹסֵר תְּעַרְבָתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהֶם דָּם וְאֵינֶנּוּ אֶלָּא לְחִלּוּחִית בְּעֵלְמָא. וְזוֹ הִיְתָה מִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה. וְעֵדוּתוֹ שֶׁל רַבִּי צְדוּק הוֹסִיף עַל מִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה לִדְמַר שֶׁהוּא טְהוֹר, דְּלֹא מִבְּעֵינָא דְּאֵינֶנּוּ אוֹסֵר אֶת תְּעַרְבָתוֹ אֶלָּא אֶפְלוּ הוּא עֲצָמוֹ טְהוֹר : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם חגבים מיני הארבה וצירן הוא הרוטב היוצא מהם ואינו אסור ואפילו מחגבים טמאין לפי שאין החגבין מבעלי הדם וכמו כן יכשיר צירן גם כן ואינו כגון משקין טמאים אבל הוא מתטמא וזהו אמרם מהו טהור להכשיר הא לטמא אפי' כל שהוא מטמא ועדות זו הלכה כמותה וכבר קדמה בעשירי מתרומות : (רמב"ם)

פרק ז - משנה ג

הַעֵיד רַבִּי צְדוּק עַל זוּחְלִין שֶׁרְבוּ עַל הַנוֹטְפִים, שֶׁהֵם כְּשָׂרִים. מַעֲשֶׂה הָיָה בְּבִירַת הַפְּלִיא, וּבֹא מַעֲשֶׂה לְפָנֵי חֲכָמִים וְהִכְשִׁירוּהוּ :

ר"ע מברטנורה על זוחליו שֶׁרְבוּ עַל הַנוֹטְפִים. זוּחְלִין הֵן כְּגוֹן נְהוֹרוֹת שֶׁהֵם נְגָרִים עַל גְּבֵי קֶרֶקַע. לְשׁוֹן זוּחְלֵי עֶפֶר (דְּבָרִים לב). וְדִינָן כְּמַעֲנָן, שֶׁהֵן מְטַהְרִים בְּזוּחְלִין וּבְכָל שֶׁהֵן, וְהֵן כְּשָׂרִים לְקַדֵּשׁ בָּהֶן מִי חֲטָאת וְלְטַבִּילַת זָבִים. נוֹטְפִים, הֵן כְּגוֹן מִי גֶשֶׁמִים, וְדִינָן כְּמַקְוֵה לְטַהַר בְּאַרְבָּעִים סָאָה וּבֹאשְׁבָרָן, וּפְסוּלִים לְמִי חֲטָאת, שֶׁאֵינֶנּוּ מִיִּם חַיִּים, וְכֵן לְטַבִּילַת זָבִין.

וּכְשֶׁנִּתְעַרְבוּ זֹחֲלִין בְּנוֹטְפִין וְרַבּוּ הַזֹּחֲלִין, דִּינָן כְּזֹחֲלִין, וּכְשָׂרִים לְקַדָּשׁ
בְּהֵן מִי חֲטָאת וְלִטְבִּילַת זָבִים, וּמִטְהָרִים בְּזֹחֲלִים וּבְכָל שְׁהוֹ: **בְּבִירַת
הַפְּלִיא**. שֵׁם מְקוֹם: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם זוחלין הם המים הנגרים בנחלים ובנהרות ונוטפין הם המים
הנוזלין טפות טפות מן המעינות ומן הנהרות גם כן ויתכנס מאותן טפות
מקוה מים והעיקר אצלנו הזוחלין כמעין והנוטפין כמקוה וכשיתקבצו
הנוטפין עם הזוחלין והיו הזוחלין הרבה מן הנוטפין דין הכל כדין מעיין
והם כשרים לקדש בהם מי חטאת כמו שיתבאר בחמישי ממקואות ועדות
רבי צדוק ברורה: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ד

הַעִיד רַבִּי צְדוּק עַל זֹחֲלִין שֶׁקִּלְחָן בְּעֵלָה אָגוּז,
שְׁהוֹ כְּשָׂרִים. מַעֲשֶׂה הָיָה בְּאֶהֱלִיא, וּבֵא מַעֲשֶׂה
לְפָנָי לְשִׁפְתַת הַגְּזִית, וְהַכְּשִׁירוּהוּ:

ר"ע מברטנורה בעלה אגוז. הקלפה החיצונה של אגוז, דהיינו הקלפה
הירקה כשהיא לחה. אם עשאה כמין מרזב להיות המים הזוחלים
נכנסים בה ומקלחים ממנה לחוץ, דין זוחלים יש למים המקלחים
ממנה, והם כשרים למי חטאת ולטבילת זבים וכיו. ולא אמרינן הואיל
ונכנסו בתוך קלפה זו שיש לה בית קבול ומשם מקלחין לחוץ שוב לא
יהיה להם דין זוחלים, לפי שאותה קלפה אינה חשובה כלי: **לפני
לשפת הגזית**. סנהדרין גדולה שיושבים בלשפת הגזית: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם כבר קדם שזוחלין (הוא) [הם] המים הנגרים על הארץ נגזר מזוחלי
עפר. וקלוח הוא שפיכות המים והזלתן מן הכתלים והזחלה הוא לשון
מורגל הרבה במשנה ובתוספתא והוא אומר כשנתן המים שיזחלו על עלה
האגוז כלומר על קליפתו החיצונה הירוקה וישפך מאותה הקליפה אל
מקום אחר הנה הוא נשאר כדין הזוחלין כמו שהיה לפי שאותן קליפות
ואע"פ שיש בהם בית קיבול אינם כלים כדי שיהיה דין המים כדין המעיין
שהעבירו על גבי כלים שאזכרנו עוד בחמישי ממקואות אבל הוא כזוחלים

שהם כמעייין ומטהר בכל שהוא וכשר לקדש מי חטאת ולטבילת הזב כמו שיתבאר בריש מסכת מקואות. וכל אלו הלכות הן : (רמב"ם)

פרק ז - משנה ה

העיד רבי יהושע ורבי יקים איש הדר על קלל של חטאת שנתנו על גבי השרץ, שהוא טמא. שרבי אליעזר מטהר. העיד רבי פפיס על מי שנזר שתי נזירות, שאם גלח את הראשונה יום שלשים, שמגלח השנייה יום שלשים. ואם גלח יום שלשים חסר אחד, יצא, שיום שלשים עולה לו מן המנין :

ר"ע מברטנורה קלל של חטאת. כלי חרס שאפר פרה מנח בו. תרגום וכדה על שכמה (בראשית כד) וקולתה על כתפה : שנתנו על גבי השרץ. ולא נטמא הכלי שאפר הפרה בתוכו, דהא אין כלי חרס מטמא מגבו, אף על פי כן האפר טמא, משום דמנח במקום טמא, והתורה אמרה (במדבר יט) והניח מחוץ למחנה במקום טהור : שרבי אליעזר מטהר. דסבר הואיל והכלי שהאפר בתוכו טהור הוא, שפיר קרינא ביה מקום טהור. ואין הלכה כרבי אליעזר : על מי שנזר שתי נזירות. סתם. וכל סתם נזירות שלשים יום : שאם גלח את הראשונה יום שלשים. דלכתחלה לא מבעיא ליה לגלח אלא יום שלשים ואחד, כדי שתהיה נזירות שלשים יום גמורים. ואם גלח יום שלשים, עלתה לו נזירות, דאמרינן מקצת היום ככלו : ואם גלח יום שלשים חסר אחד יצא. שיום שלשים של נזירות ראשונה עולה לכאן ולכאן, וכיון שיום שלשים של ראשונה נמנה גם מן הנזירות השנייה, נמצאו שלשים יום של נזירות שנייה כלים בשלשים חסר אחד : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם כדן אלו כלי חרס ויש בהן אפר פרה וכבר בארנו לך במסכתא זו שכלי חרס לא יטמא מגבו והכלי טהור בלי ספק אבל חכמים אומרים

שהאפר נטמא ואינו ראוי לטהר בו לפי שנאמר באפר הפרה והניח מחוץ למחנה במקום טהור ואין זה מקום טהור ורבי אליעזר אומר הואיל והכלי לא נטמא אותו האפר במקום טהור הוא ועוד תבא הלכה זו בפירושה בעשירי מפרה. וכבר ידעת שסתם נזירות שלשים יום וכשגלח יום שלשים נחשוב אותו היום סוף השלשים ותחלת השלשים השניים ויהיה תשלום השלשים השניים ג"כ יום תשעה וחמשים וכבר קדם פירוש עדיות אלו בשלישי מנזירות וכן ההלכה ואין הלכה כרבי אליעזר: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ו

הַעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי פִּפְיִס עַל וְלֹד שְׁלָמִים, שְׁיִקְרַב שְׁלָמִים. שְׁרַבִּי אֶלְיַעֲזָר אֹמֵר שְׁוֹלֵד שְׁלָמִים לֹא יִקְרַב שְׁלָמִים. וְחֻכְמִים אֹמְרִים, יִקְרַב. אָמַר רַבִּי פִּפְיִס, אֲנִי מֵעִיד שֶׁהֵיְתָה לָנוּ פָּרָה זְבָחִי שְׁלָמִים, וְאֶכְלְנוּהָ בַפֶּסַח וְאֶכְלְנוּ וְלָדָה שְׁלָמִים בְּחָג:

ר"ע מברטנורה וְלֹד שְׁלָמִים לֹא יִקְרַב שְׁלָמִים. אֵלָּא כּוֹנֵסוֹ לְכַפֵּה וּמֵת. מִשּׁוּם גְּזֵרָה, דְּאֵי אִמְרַת וְלֹד שְׁלָמִים יֵשׁ לוֹ תִּקְוָה, אֲתִי לְאֶשְׁהוּיִי לְאִם עַד שֶׁתֵּלֵד וַיִּגְדַּל עֲדָרִים מִן הַוּלְדוֹת וְאֲתִי בְּהוּ לִיְדֵי גְזֵה וְעִבּוּדָה: וְאֶכְלְנוּ וְלָדָה שְׁלָמִים בְּחָג. בְּחָג הַשְּׁבוּעוֹת קֹאֲמַר. שְׁאִם הָיָה מִמֵּתִין וּמִצְפָּה לְחָג הַסְּפֹת, נִמְצָא עוֹבֵר בְּעֵשֶׂה, שְׁנֹאֲמַר (דְּבָרִים יב) וּבֵאתָ שָׁמָּה וְהִבַּאתָם שָׁמָּה, דְּמִשְׁמַע בְּרָגֶל רֵאשׁוֹן שֶׁתֵּבֵא שָׁמָּה הֵבֵא כָּל נְדָרִים שְׁעָלֶיךָ. מִיְהוּ בְּלֹא דְלֹא תֵּאָחֵר אֵינוֹ עוֹבֵר עַד שֶׁיַּעֲבְרוּ עָלָיו שְׁלֹשׁ רְגָלִים: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם שר' אליעזר אוסר זה כדי שלא יניח אותה בשביל הלידה ויעבור על מה שנאמר לא תאחר לשלמו והוא ענין אמרו גזירה שמא יגדל מהם עדרים והלכה כמו עדות זה ולא נחוש לחששא זו דכל ולד שתלדנה מותר להקריבו שלמים כמו שיתבאר בשלישי מתמורה: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ז

הם העידו על ארוכות של נחתומים, שהן טמאות. שרבי אליעזר מטהר. הם העידו על תנור שחתכו חליות ונתן חל בין חליא לחליא, שהוא טמא. שרבי אליעזר מטהר. הם העידו שמעברין את השנה בכל אדר. שהיו אומרים עד הפורים {א}. הם העידו שמעברים את השנה על תנאי. ומעשה ברבן גמליאל שהלך לטל רשות {ג} מהגמון בסוריא ושהה לבא, ועברו את השנה על תנאי לכשירצה רבן גמליאל, וכשבא אמר רוצה אני, ונמצאת השנה מעברת:

ר"ע מברטנורה ארוכות של נחתומים. פשוטי כלי עץ, שהנחתומים עורכים שם כפרות של לחם בשעה שעושין הפת. ארוכות, כמו ערוכות: שהן טמאות מדרבנן. דנהי דמן התורה פשוטי כלי עץ אין מקבלין טמאה, רבנן גזור עליהו, בדמוכח במסכת כלים פרק ב': שרבי אליעזר מטהר. דסבר לא חשיבי כלים כלל, ואפלו בפשוטי כלי עץ לא הוו. ואין הלכה כרבי אליעזר: שחתכו חליות. שחתכו לתנור ברחבו לחליות והניח חליא על גבי חליא ונתן חל בין חליא לחליא, וטח אותו בטיט ועשה לו טפלה של טיט סביב לעבותו לשמר חמו פדרךד שעושים לתנורים: שרבי אליעזר מטהר. דכין דיש חל בין הסדקין, כשבור דמי. וחכמים מטמאים, שהטפלה עושה את פלו אחד ומחברת את הסדקים, ואף על פי שיש חל בין חליא לחליא. ואין הלכה כרבי אליעזר: שמעברין את השנה בכל אדר. עד עשרים ותשעה באדר יש זמן לבית דין לומר מעברת השנה, והחדש הבא הוא אדר שני. אבל ביום שלשים לאדר אין יכולים לעבר את השנה, הואיל וראוי לקבעו ניסן, כמפרש

בפסחים פרק מקום שנהגו [דף נז]: **על תנאי**. אם ירצה הנשיא **[ב]** תהיה מעברת ואם לאו לא תהיה מעברת: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] הפורים. כיון דאמר מר שואלין בהלכות פסח קדם לפסח שלשים יום, אתי לזלזולי בחמץ. פרש רש"י שכבר מן הפורים ואילך התחילו הדרשנים לדרש ברבים בהלכות הפסח. הזקקו השומעים לעשות פסח לסוף שלשים יום, ואם יעברו בית דין את השנה לא יתקבלו דברי שלוחי בית דין לשומעין לדחות את הפסח, שכבר שמעו מן הדרשנים. עד כאן. ואידך, מידע ידיע דשתא מעברתא בחושבנא תליא מלתא, וסברי חושבנא הוא דלא סליק להו לרבנן עד האידנא. גמרא: **[ב]** דתנו רבנן אין מעבירין את השנה אלא אם כן ירצה הנשיא: **[ג]** רשות. לדבר על עסקי צבור. רש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ארובות של נחתומים לוחות של נחתומים שעורכין עליהם הכרות שהם עיסה ונקראות ארובות כפי תבניתם ועוד נבאר במקומות ממסכת כלים שפשוטי כלי עץ אין מקבלין טומאה מן התורה ואמנם מתטמאים מדרבנן והיה אומר ר' אליעזר שלא יטמאו אלה הארובות וזה התנור המתפרק הוא שנותנין בין כל חוליא וחוליא חול לפי שהוא כולו מתפרק חלק חלק (וכשנטלה) [כ"ה בדפו"ר] [וכנשלם] רומו טח אותו בטיט מבחוץ ומחבר כולו אמר ר' אליעזר הואיל והחול מבדיל בין חוליא וחוליא הוא נחשב כשבור המתפרק תמיד ולפיכך הוא טהור לעולם ואינו מקבל טומאה וחכ"א כיון שהטיט מדובק בחוליותיו מבחוץ הנה כולן מחוברות והוא שלם ומקבל טומאה ואין הלכה כרבי אליעזר כמו שנבאר בחמישי מכלים:

ומעברין את השנה בכל אדר הוא שיכולין לעשות השנה מעוברת עד היום האחרון מן אדר ויכולין בית דין לומר ביום אחרון מן אדר שזה החדש שיכנס למחר הוא אדר שני ואמרו על תנאי כבר [צ"ל ביארן] ביארנו מה שהיה והכל ברור והלכה כן: (רמב"ם)

הַעֵיד מְנַחֵם בֶּן סַגְנָאי עַל מוֹסַף הַיּוֹרָה שֶׁל שׁוֹלְקֵי זֵיתִים שֶׁהוּא טָמֵא, וְשֶׁל צְבָעִים שֶׁהוּא טָהוֹר. שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים חֲלוּף הַדְּבָרִים {ד} :

ר"ע מברטנורה מוֹסַף הַיּוֹרָה שֶׁל שׁוֹלְקֵי זֵיתִים. דָּרָךְ שׁוֹלְקֵי זֵיתִים וְצְבָעִים, שֶׁיֵשׁ לָהֶם יוֹרוֹת גְּדוֹלוֹת, וְעוֹשִׂים לָהֶם תּוֹסֶפֶת טֵיט עַל שְׁפָתָם שֶׁיַעֲלוּ בָּהּ הַמַּיִם בְּעֵת רְתִיחָתָם. וְשֶׁל שׁוֹלְקֵי זֵיתִים טָמֵא, לְפִי שְׁאוֹתָהּ תּוֹסֶפֶת צְרִיכָה לְכָלִי וּמְשַׁתְּמָשִׁין בָּהּ, וְהַתּוֹרָה אִמְרָה גְּבִי תַנּוּר וְכִירִים (וַיִּקְרָא יֵא) וְטָמְאִים יִהְיוּ לָכֶם, וְדַרְשִׁינוּ לָכֶם, כָּל שֶׁבְּצָרְכֵיכֶם, כְּלוּמַר הַדְּבָר מִן הַכָּלִי שֶׁאַתֶּם צְרִיכִים לוֹ וּמְשַׁתְּמָשִׁין בּוֹ הוּא שֶׁמְקַבֵּל טָמְאָה: וְשֶׁל צְבָעִים טָהוֹר. שֶׁאֵין הַצְּבָעִים מְשַׁתְּמָשִׁים בְּאוֹתָהּ תּוֹסֶפֶת לְפִי שֶׁיִּרְאִים שֶׁמָּא יִפְסֵד צְבָעִים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ד} חֲלוּף. מִפְּנֵי כִּי הַצְּבָעִים חֲסִים עַל מֵי הַצְּבָע שֶׁלֹּא יִתְפָּזְרוּ יוֹתֵר מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר שׁוֹלְקֵי הַזֵּיתִים מְקַפִּידִים עַל שְׁלִיקָתָם, שֶׁאֵין לְמַיִם צָרָךְ אֶלָּא מְעַט. וְכִשְׁבָּא מְנַחֵם כּוֹי שֶׁהָיָה צָבַע וְהָיָה בְּקִי בְּעַנְיָן וְרָאָה שֶׁהַצְּמֶר וְהַפְּשֵׁתָן עוֹלִים לְמַעַלָּה וְאֵין מְנִיחִים לְמַיִם לְהִתְפָּזֵר, קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ עֲדוּתוֹ. הַרְאֵב"ד. וְהַר"ב הַצְּרִיךְ שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, דָּאֵי לָאוּ הֲכִי גַם לְשִׁנְיָהֶם לֹא הָיָה בּוֹ שׁוּם טָמְאָה, דְּלִשְׁלִיקָה עֲצָמָה אֵין צְרִיךְ כָּל כָּךְ. וְהַרְאֵשׁוֹנִים הָיוּ סוֹבְרִים דְּבִשְׁל צְבָעִים הוּא צָרָךְ גְּדוֹל: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם יורה. קדירה בנויה וישם האש תחתיה וסביבה בנין על שפתות הקדרה וממלאין הקדרה באותן הדברים שמבשלין בה וכשהיא רותחת יעלו המים באותו הבנין כמו שעושים הצבעים ואותם שמבשלין הצאבון והסוכרה והשולקין הזיתים וכיוצא בהם והעיקר אצלינו שאלו התוספות העשויים מהם לפי שאנו צריכין להן לבשול הוא טמא והנעשין על דרך הנוי תוספת על הצריך אינו מתטמא כמו שנאמר תנור וכירים יותץ טמאים הם וטמאים יהיו לכם וקבלנו בפ"י זה לכם שבצרככם כמו שנבאר בחמישי מכלים: (רמב"ם)

הַעִיד רַבִּי נְחוּנְיָא בֶן גְּדַגְדָּא עַל הַחֲרָשֶׁת
שֶׁהַשִּׂיָּאָה אָבִיָּהּ, שֶׁהִיא יוֹצֵאָה בְּגֵט. וְעַל קְטָנָה
בֵּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׁאֵת לְכַהֵן, שֶׁהִיא אוֹכֵלֶת
בִּתְרוּמָה, וְאִם מִתָּהּ, בַּעֲלָהּ יוֹרְשָׁהּ. וְעַל
הַמְרִישׁ הַגְּזוּל שֶׁבִּנְאוֹ בְּבִירָה, שֶׁיִּתֵּן אֶת דָּמָיו.
וְעַל הַחֲטָאת הַגְּזוּלָה שֶׁלֹּא נוֹדְעָה לַרַבִּים,
שֶׁהִיא מְכַפֶּרֶת, מִפְּנֵי תִקּוּן הַמִּזְבֵּחַ:

ר"ע מברטנורה על החרשת שהשיאה אביה. אף על גב דהויא אשת איש
גמורה שהרי קבל אביה קדושיה כשהיא קטנה, אפלו הכי יוצאה בגט
ומקבלת את גטה כשהיא חרשת, ואף על פי שאין לה דעת, לפי שהאשה
מתגרשת בעל כרחיה, הלכך לא בעינן דעתיה: ועל קטנה בת ישראל
שנשאת לכהן. והיא יתומה, דלא היו נשואיה אלא מדרבנן, שאוכלת
ביתרומה, דרבנן. ולא גזרין תרומה דרבנן אטו תרומה דאורייתא:
מריש. קורה: בירה. בית גדול: מפני תקנת השבים. שאם אתה
מצריכו לקעקע בירתו ולהחזיר מריש עצמו, ימנע מלעשות תשובה:
שלא נודעה לרבים. שהיא גזולה: שהיא מכפרת. ואין צריך להביא
אחרת: מפני תקון מזבח. שלא יהיו כהנים עצבים שאכלו חלין
שנשחטו בעזרה, ונמצא מזבח בטל, שנמנעים מלעבד עבודה: (ר"ע
מברטנורה).

רמב"ם חרשת שהשיאה אביה. כיון שהנשואין נשואי תורה לפי שאביה
השיאה אע"פ שאין לה דעת שלימה לפי שהיא חרשת תצא בגט ויהיו
גירושיה גרושין גמורים. ומריש קורה גדולה שמשמין עליה ראשי קורות
התקרה כל דבר שגזל הגזלן ועשה בו מעשה שאין יכול להחזיר הדבר שגזל
בעינו אלא בהפסד דבר ישלם לבעליו דמי אותה הדבר שגזל להקל על בעלי
התשובה וכבר קדם לנו המאמר באלו העדיות כולן שהם ברורות בחמישי
מן גיטין: (רמב"ם)

פרק ח - משנה א

העיד רבי יהושע בן בתירא על דם נבלות שהוא טהור. העיד רבי שמעון בן בתירא על אפר חטאת שנגע טמא במקצתו, שטמא את כלו. הוסיף רבי עקיבא, על הסלת ועל הקטרת והלבונה והגחלים **[ד]** שנגע טבול יום במקצתם, שפסל את כלם:

ר"ע מברטנורה העיד רבי יהושע על דם נבלות שהוא טהור. מלטמא כנבלה בכזית. אבל מטמא ברביעית. שאין לה דבר שיטמא דמו כבשרו אלא השרץ בלבד **[א]**. ולעיל [ריש פרק ח'] דתנן דם נבלות בית שמאי מטהרין, לגמרי היו בית שמאי מטהרים. ובית הלל מטמאין, אבל לא כנבלה שטמא בכזית, אלא ברביעית: **שנגע טמא במקצתו שטמא את כלו**. מעלה עשו בקדש ובאפר חטאת **[ב]**, שאף על פי שהם גופים חלוקים, אם מנחים בתוך כלי אחד ונגע דבר שהוא מטמא לקדש במקצתו, נטמאו כלו, שהכלי מצרפו להחשיבו כאלו הן גוף אחד. ואסמכוה אקרא דכתיב (במדבר ו) כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת, הכתוב עשה לכל מה שבכף אחת: **הוסיף רבי עקיבא**. דאלו מעדותו של רבי שמעון בן בתירא לא שמענו אלא על הטמא, ובא רבי עקיבא והוסיף אפלו טבול יום שאינו מטמא אלא פוסל בלבד, אם נגע במקצתו פסל את כלו. ורמב"ם פרט, דמעדותו של רבי שמעון לא שמענו שמצרף אלא כלי שיש לו תוך **[ג]**, אבל כלי שאין לו תוך לא שמענו שמצרף, ובא רבי עקיבא והוסיף שאפלו סלת וקטרת ולבונה וגחלים שאינן בתוך כלי, אלא צבורים ומנחים על לוח או דף שאין לו תוך, הרי הן כאלו מנחים בתוך כלי, ונעשים כאלו הן גוף אחד: **והגחלים**. אותן שפחו גדול חותה במחתה ביום הכפורים **[ה]**. אם נגע טבול יום במקצתו,

נפסלו כלן. ומעלה עשו בהן, שאין הגחלים בני קבולי טמאה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] דמרבין ליה מקרא וזה כו'. ומדאצטריך התם לקרא, שמע מנה דבשאר דברים אין דמו כבשרו. וקשה אם כן ברביעית אמאי לטמא. ובאמת כן הוא בהדיא בגמרא מנחות דף ק"ג דעדותו של רבי יהושע בן בתירא הוא לטהר לגמרי. ופליג אדרבי יוסי ברבי יהודה התם דקאמר דמטמא ברביעית הואיל ויכול לקרש ולעמד על כזית. וקאי אבית הלל דריש פרק ה'. ואשתמיטתיה מהר"ב גמרא זו. ועין תוספות יום טוב: **[ב]** ובמשנה ב' פרק ג' דחגיגה תנו לקדש, ולא תנו התם הך דאפר חטאת, ופרש הר"ב שם דכתיב כף אחת, ולא כתב שהוא אסמכתא אלא משמע דלמוד גמור הוא כו'. ובגמרא פליגי בזה. והאריך ומסיק, ואם כן יש לתמה על הר"ב והרמב"ם דפרשו דצרוף קדש מדרבנו ונסבי להו קרא כו'. וראיתי בפסוק משנה שכתב דהרמב"ם פרש כרבי יוחנן דמדרבנו, ומכל מקום קרא דרבי חנין כתבו לרמז בעלמא. ועין תוספות יום טוב: **[ג]** תלמוד ערוך הוא. ומפני כך אני תמה גם כן על פרושו של הר"ב שמפרש מדנפשיה דלא כהגמרא: **[ד]** והלבונה והגחלים. אף על גב דלאו אכל נינהו, חבת הקדש מכשרתן לטמאה. רש"י: **[ה]** שבמה שהוא חותה הוא מכניס. אבל גחלים של כל יום, תנינו, נתפזר ממנו כקב גחלים היה מכבדן לאמה, כלומר שלא היה חושש להם. הרמב"ם. ורצונו לומר כיון שלא היה חושש להם שמע מנה שמעולם לא עשאו לאותן גחלים שיהיו קדש. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם זה שאמר בדם נבילות שהוא טהור דברי אמת רוצה לומר שאינו מטמא כמו הנבילה לפי שאין לך דבר שיטמא דמו כגופו מלבד השרץ אבל דם נבילות הוא כמו משקין טמאין וכן יתבאר בירושלמי באמרם דם נבילות מטמא ברביעית ובגמרא שקלי מאי טהור טהור מלהכשיר אבל לטמא מטמא ואמנם ברביעית כמו שביארנו וכבר נתבאר בסוף חגיגה שהכלי מצרף מה שבתוכו לקדש ונחשוב כל מה שבכלי כגוף אחד ואף על פי שהם גופים נפרדים ואם נגע באחד מהם כאילו נגע בכולן ואין ראוי אותו הדבר לקרבן וזהו לגודל מעלת הקדש וסמכו זה למה שאמר כף אחת עשרה זהב מלאה קטורת אמרו הכתוב עשה לכל מה שבכף אחת וזהו כשהוא כלי שיש לו תוך והוסיף ר' עקיבא שאפי' אם [לא] היה לו תוך אלא שהיו אותם הדברים מסולת או קטורת וכיוצא בהן צבורין על לוח או עור הנה הוא מצטרף אותם וזהו ענין דברי ר' עקיבא אמרו הגחלים להפסל לקטורת ואף על פי שאינן מקבלים טומאה אלא על דרך הגדולה והתוספת בקדושה והעמידו זה בגחלים של יוה"כ ונתנו הטעם שבמה שהוא חותה הוא מכניס אבל גחלים של כל יום תנינו נתפזר ממנו כקב גחלים היה מכבדן לאמה כלומר שלא היה חושש להם. ודברי רבי עקיבא הלכה: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ב

הַעִיד רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בֶּבְאִי וְרַבִּי יְהוּדָה הִכְהִין עַל
קִטְנָה בֵּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׁאֵאת לְכַהֵן, שֶׁהִיא אוֹכֶלֶת
בְּתְרוּמָה כִּיּוֹן שֶׁנִּכְנָסָה לַחֲפָה אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא
נִבְעָלָה. הַעִיד רַבִּי יוֹסִי הִכְהִין וְרַבִּי זְכַרְיָה בֶּן
הַקָּצֵב עַל תִּינוּקָת שְׁהֲרַהֲנָה בְּאִשְׁקָלוֹן,
וְרַחֲקוּהָ בְּנֵי מִשְׁפַּחְתָּהּ, וְעֵדֶיהָ **{ו}** מְעִידִים
אוֹתָהּ שֶׁלֹּא נִסְתַּרָה וְשֶׁלֹּא נִטְמְאָה. אָמְרוּ לָהֶם
חֲכָמִים, אִם מֵאֲמִינִים אַתֶּם שְׁהֲרַהֲנָה,
הֵאֲמִינוּ, שֶׁלֹּא נִסְתַּרָה וְשֶׁלֹּא נִטְמְאָה. וְאִם אֵין
אַתֶּם מֵאֲמִינִים שֶׁלֹּא נִסְתַּרָה וְשֶׁלֹּא נִטְמְאָה,
אַל תֵּאֲמִינוּ שְׁהֲרַהֲנָה:

ר"ע מברטנורה קִטְנָה בֵּת יִשְׂרָאֵל. וְהִיא יְתוּמָה, כַּדְּפָרִישָׁנָא בְּשִׁלְהִי פְרָקִין
דְּלַעִיל. וְהוֹסִיף כָּאֵן כְּשֶׁנִּכְנָסָה לַחֲפָה אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִבְעָלָה. דְּמַעֲדוֹת
דְּלַעִיל לֹא שְׁמַעְנוּ שֶׁאוֹכֶלֶת בְּתְרוּמָה אֶלָּא כְּשֶׁנִּבְעָלָה: שְׁהֲרַהֲנָה.
שֶׁנִּתְמַשְׁכְּנָה בִּידֵי נְכָרִים **{ו}**: וְעֵדֶיהָ. אוֹתָן שֶׁהִעִידוּ שְׁהֲרַהֲנָה: הֵאֲמִינוּ
שֶׁלֹּא נִסְתַּרָה וְשֶׁלֹּא נִטְמְאָה. וְדוֹקָא לְזֹאת שֶׁעֵדֶיהָ מְעִידִים עָלֶיהָ שֶׁלֹּא
נִטְמְאָה, הוּא דְאֲמַרֵי רַבֵּנָן הֵאֲמִינוּ לָהּ, וְשֶׁלֹּא כַּדִּין רַחֲקוּהָ בְּנֵי מִשְׁפַּחְתָּהּ.
אַבֵּל אִם אֵין לָהּ עֵדִים, כָּל אִשָּׁה שֶׁנִּחְבְּשָׁה עַל יְדֵי מָמוֹן בְּזָמַן שֶׁיֵּד הַנְּכָרִים
תְּקִיפָה **{ח}**, אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ כֹּהֵן, לֹא שָׁנְאָה הֲרַהֲנָה מִדַּעְתָּהּ וְלֹא שָׁנְאָה
נִחְבְּשָׁה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ו}** מִשְׁכּוֹן בְּלִשׁוֹן יִשְׁמַעְאֵל רְה"ן. עָרוּד. וּמִצָּאתֵי הַפָּרֶשׁ בֵּין
מִשְׁכּוֹן לְהֲרַה"ן בְּפְרוּשׁ הַרְמַב"ם, דְּמִשְׁכּוֹן אָמְרוּ עַל הַמִּשְׁכּוֹן בְּחוּבּוֹ שֶׁכָּבֵר
חַיֵּב לוֹ, וְהֲרַה"ן עַל שְׁלוֹהַ עֲכָשִׁיו עָלָיו. וְנִרְאָה לִי דְהִכָּא נִקֻט הַתְּנָא זֶה הַלִּשׁוֹן
לְרִבּוּתָא דְנִתְמַשְׁכְּנָה מִדַּעַת: **{ז}** וְעֵדֶיהָ. בְּפִסּוּלֵי עֵדִים קָא מִירֵי, כְּגוֹן עֶבֶד
וְשִׁפְחָה הִעִידוּ. הַרְאֵב"ד. כּוֹי דָּאֵם לֹא כֹן מֵאֵי סְבָרֵי בְּנֵי מִשְׁפַּחְתָּהּ שֶׁרַחֲקוּהָ,
הוֹאִיל וְהִיוּ לָהּ עֵדִים שֶׁלֹּא נִטְמְאָה: **{ח}** וְאִשְׁקָלוֹן יֵד הַעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים תְּקִיפָה

היא, דָּאָרְץ פִּלְשְׁתִּים היא. וְעוֹד כָּבֵר גָּלוּ יִשְׂרָאֵל. רַשִׁי. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הורה. שמשכנה אצל עובדי כוכבים וכבר נתבאר בשני מכתובות שכשנחבשה ביד עובדי כוכבים ע"י נפשות אסורה לבעלה כשהיה כהן ואלה הממושכנות זולתי הנחבשות והם אסורות לכהן אלא אם העידו לה שהיא טהורה וזה הריחוק שריחקה בני משפחתה אינה הלכה אבל היא מותרת לכהן כיון שיש לה עדי טהרה : (רמב"ם)

פרק ח - משנה ג

הַעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בִּתְיָרָא עַל אֲלֻמְנַת עֶסָה {ט}, שֶׁהִיא כְּשָׂרָה לְכַהֲנָה, שֶׁהֶעֱסָה כְּשָׂרָה לְטִמָּא וּלְטָהָר, לְרַחֵק וּלְקָרֵב. אָמַר רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, קִבְּלֵנוּ עֲדוּתְכֶם, אֲבָל מִה נַּעֲשֶׂה, שֶׁגִּזַּר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכָּאי שֶׁלֹּא לְהוֹשִׁיב בְּתִי דִּינִין עַל כָּךְ. הִכְהִנִּים שׁוֹמְעִים לָכֶם לְרַחֵק, אֲבָל לֹא לְקָרֵב :

ר"ע מברטנורה אֲלֻמְנַת עֶסָה. מְשַׁפְּחָה אַחַת שֶׁנִּתְעַרְבָּה בָּהּ סִפְקָ חֵלֶל, כָּל אֶחָד מִבְּנֵי הַמְּשַׁפְּחָה סִפְקָ אִם הוּא אוֹתוֹ סִפְקָ שֶׁנִּתְעַרְבָּה בָּהֶן אִם לֹא. וְאִשָּׁה שֶׁנִּשְׂאֵת לְאֶחָד מִבְּנֵי אוֹתָהּ מְשַׁפְּחָה וּמֵת בְּעֵלָהּ, הִיא קְרוּיָה אֲלֻמְנַת עֶסָה, שֶׁכִּמוֹ שֶׁהֶעֱסָה נְלוּשָׁה וּמְעַרְבֵּת, כָּךְ זֹאת הָאִשָּׁה מְעַרְבֵּת מִסִּפְקוֹת. סִפְקָ אִם בְּעֵלָהּ הוּא אוֹתוֹ סִפְקָ חֵלֶל, וְאִפְלוּ אִם הוּא אוֹתוֹ סִפְקָ חֵלֶל שֶׁמָּא אֵינּוּ חֵלֶל לְפִי הָאֵמֶת. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְכַשִּׁיר אוֹתָהּ לְכַהֲנָה, שֵׁישׁ כָּאֵן סִפְקָ סִפְקָ וּלְקָלָא. וְרַבִּין גַּמְלִיאֵל סִבֵּר אֵף עַל גַּב דְּבַעְלָמָא סִפְקָ סִפְקָ לְקָלָא, הֵכָא שְׁאֵנִי, דְּמַעְלָה עֲשׂוּ בִּיּוֹחָסִין {י} : שֶׁהֶעֱסָה כְּשָׂרָה לְטִמָּא וּלְטָהָר. כְּלוּמַר שֶׁהַמְּשַׁפְּחָה שֶׁנִּתְעַרְבָּה בָּהּ סִפְקָ חֵלֶל הִרִי הִיא בְּחִזְקַת כְּשָׂרוֹת כְּשֶׁאֵר הַמְּשַׁפְּחוֹת הַמִּיּוֹחָסוֹת, וּכְמוֹ שֶׁשְׂאֵר הַמְּשַׁפְּחוֹת אוֹמְרוֹת זֶה טִמָּאָה וּמִתְרַחֲקִים מִמֶּנָּה וְזֶה טָהוֹרָה וּמְקַרְבִּים אוֹתָהּ, כָּךְ

משפחה זו שנטמע בה ספק חלל, אין יכולים לומר הואיל ונטמע בה ספק אין צריכים יותר לבדק פשוטאים נשים איזו נטמאה ואיזו טהורה, כדי לרחק הטמאה ולקרב הטהורה [יא]: קבלנו עדותכם. נאמנים אתם בעינינו ומאמינים אנו שפך שמעתם: שלא להושיב בית דין על פך. להתיר אלמנת עסה לכתחלה: הפהנים שומעים לכם לרחק. אם תאמרו אסורה: אבל לא לקרב. אם תאמרו מתרת. ופסק הלכה, שאלמנת עסה אסורה להנשא לפהנה לכתחלה, ואם נשאת לא תצא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ט] אלמנת עסה. דאלו בת עסה דאין לה חזקת כשרות החמירו אף בספק ספקא. תוספות. ועין תוספות יום טוב: [י] היכא דלא טוענת ברי. אבל בטוענת ברי, אפלו בחד ספקא מכשיר רבן גמליאל בפרק קמא דכתבות: [יא] והתוספות פשוט, לטמא ולטהר שפך לענין ממזרות ונתינות, (פדתניא בקידושין דף ע"ב) ממזרי ונתיני עתידין לטהר. לרחק ולקרב שפך אהללות, פדתנן הפהנים שומעים לכם לרחק ולא לקרב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם עיסה היא הקמח הנלושה והמשיל המשפחה והיוחסין בעיסה שנתערבו בה חלקים וזה העדות שהעידו עליו הוא שמשפחה נשאת אשה ממנה לספק חלל ולא נודע מי הוא ומת איש מאותה משפחה והניח אשה והיא נקראת אלמנת עיסה ויש בה ספק על ספק הראשון שאפשר שנשאת לאיש ההוא שהוא ספק חלל או נשאת לזולתו והספק השני אם היא אשתו אבל הוא חלל על האמת ותהיה היא ג"כ זונה ותהיה אסורה על הכהן כמו שקבענו עיקר בקידושין אם הוא כשר או זה האיש ספק חלל היה ולפיכך יכשירנה ר' יהושע לכהונה אמנם רבן גמליאל אומר הואיל ויש שם ספק ואילו חקרוה היתה אומרת לכשר נבעלתי (לא) תפסל לכהן. אח"כ העידו עדות אחרת ואמרו שזאת המשפחה שנתערב בה ספק חלל היא בחזקת כשרות כמו שאר המשפחות ויכולין לומר זו היא טמאה וזו היא טהורה כלומר נבעלה לעובד כוכבים או לא נבעלה וירחיקו לאותה טמאה מהם כמו שקדם ממאמרו והרחיקוה בני משפחתה ויקרבו אותה שנתברר אצלם שהיא טהורה ואין ראוי לנו שנאמר להם הואיל ויש בכך ספק אינכם צריכים שתתרחק זו:

וכבר גזר רבן יוחנן בן זכאי שלא ישב בית דין ויתיר אלמנת עיסה לכתחלה וזהו ענין אמרו שלא להושיב ב"ד על כך ואמרו לרחק אבל לא לקרב כלומר כשהעידו הם שזו אלמנת עיסה רחוקה ולא שמעו מכם באמרכם טהורה כמו שעשו בתינוקת שהורהנה שהאמינו אותם לטמא אבל לא לטהר. ופסק ההלכה באלמנת עיסה שלא תנשא לכתחלה לכהונה ואם נשאת לא תצא: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ד

העיד רבי יוסי בן יועזר, איש צרדה, על איל קמצא, דכן. ועל משקה בית מטבחיא, דאינון דכין. ודיקרב במיתא, מסתאב. וקרו ליה יוסי שריא:

ר"ע מברטנורה **איל קמצא**. מין חגב הוא **[יב]**. תרגום פחגבים כקמצין: **דכן**. טהור **[יג]** ומתר באכילה: **ועל משקה בית מטבחיא**. הדם והמים שהם בבית המטבחים שבעזרה: **דאינון דכין**. איכא מאן דאמר דכין טהורים לגמרי. דטמאת משקין לאו דאורייתא **[יד]** אלא רבנן הוא דגזור בהו טמאה, ובהני לא גזור. ואיכא למאן דאמר דכין טהורים מלטמא אחרים, אבל טמאת עצמן יש להו, דיש למשקין טמאה מן התורה להטמא **[טו]**, ולא מצו רבנן לטהר מה שטמאה התורה: **ודיקרב במיתא מסאב**. הכי קאמר, וכל דיקרב ודאי למיתא, מסאב. אבל ספק, אפלו טמאת מת חמורה, טהור. וכל שכן טמאת שרץ קלה. וספק טמאה ברשות הרבים בא להתיר. ואף על גב דספק טמאה ברשות הרבים טהור דאורייתא הוא, דכל אסור ספק טמאה מסוטה ילפינו, דאפיק לה קרא בלשון טמאה, ונסתרה והיא נטמאה, מגיד לך הכתוב שעל הספק אסורה, ומה סוטה רשות היחיד, שהרי אין סתירה ברשות הרבים, אף טמאת ספק אינה אלא ברשות היחיד **[טז]**, מכל מקום קדם שבא יוסי בן יועזר היו אומרים הלכה ואין מורין בן **[יז]**, ובא הוא והעיד שמורין בן לכתחלה לטהר כל ספק טמאה ברשות הרבים: **וקרו ליה יוסי שריא**. לפי שהתיר שלשה דברים שהיו נוהגין בהן אסור. שכל בית דין שמתיר שלשה דברים שאין ההתר שלהן פשוט, קרו ליה בי דינא שריא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יב] וראשו ארד. וסברי רבנן דארבה סלעם חרגול חגב פתיבי, והני אין ראשן ארד, הלכך כל שיש ראשו ארד לא. ורבי יוסי בן יועזר דורש בכלל ופרט וכלל, ומרבה כל כעין הפרט שיש לו ארבעה סימנים דחשבינו בסוף פרק ג' דחלין. ואיכא מאן דאמר בראשו ארד לא פליגי, דלכלי עלמא שרי, והכא בכנפיו חופין את רבו על ידי הדחק קמפלגי, מר סבר רבא כל

דְּהוּא בְּעֵינָן. וּמַר סֵבֵר רַבּוּ דְּמִנְפָּר בְּעֵינָן. גְּמַרְא: {יג} תַּרְגּוּם טְהוּר דְּכִי. וּטְהוּרִים דְּכֵן. הַרְמְב"ם: {יד} דְּדָרִישׁ כָּל מְשָׁקָה אֲשֶׁר יִשְׁתָּה בְּכָל כְּלֵי יִטְמָא, בְּהַכְּשֵׁר, כְּדֹאֵיתָא בְּפִסְחִים דְּף ט"ז. וְהָא דְתֵּן הַצִּיץ מְרָצָה עַל טְמֵאת הַדָּם, הָהִיא דְלֹא כְּרַבִּי יוֹסִי בֶן יוֹעֶזֶר: {טו} בְּמִשְׁנֵה ט' פָּרָק ד' דְּטְהוּרִת. וְאִיכָּא נְמִי מֵאן דְּאָמַר הָתָם בְּמִשְׁנֵה י' דְּאֶפְלוּ אַחֲרִים מְטִמְאִים מְדֹאֲרִיתָא. וְהֵינּוּ אֶכְלִים, אֲבָל לֹא כְּלִים. וְעֵין שָׁם בְּהַר"ב: {טז} כְּלוּמַר דְּלִית לָן לְאֲתוּיֵי אֶלָּא דוּמְיָא דְּסוּטָה. וְהוּאִיל וְלִית לָן בְּסוּטָה אֶלָּא בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד, מִמִּילָא סָפֵק טְמֵאָה בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים טְהוּר, דְּהַעֲמֵד דְּבָר עַל חֻזְקָתוֹ כּוּי. תוֹסָפוֹת: {יז} בְּרַבִּים. דְּלֹא לְזוּלָּי בִּיה טְפִי: (עֵיקַר תוּי"ט).

רמב"ם איל קמצא. איל הוא מין הארבה דומה לאיל תרגום חגבים קמצין והעידו שהוא מין החגבים הטהורין ומותר לאכלו ותרגום טהור דכי וטהורין דכין ובית מטבחיא הוא בית המטבחים והוא בית ידוע בעזרה ששוחטין בו הקדשים ועוד נצייר אותם במקומו מן העזרה כשנצייר צורת המקדש כולו במס' מדות. ורצונו לומר במשקה בית מטבחיא הדם והמים שמשתמשין בו לשם והעיד שאותן המשקין טהורים ואינם מקבלין טומאה מן הטומאות בשום פנים ובטומאת משקין מחלוקת בין החכמים שיש מי שסובר שהיא דאורייתא ויש מי שסובר שהיא מדרבנן ובזה משא ומתן גדול ועוד נבאר אותו בעיקריו במסכת טהרות אבל אפ"י מי שאומר שטומאת משקין דאורייתא משקה בי מטבחיא דכן הלכתא גמירי לה וכמו כן אותם המשקין אינן מכשירין לטומאה לא הדם ולא המים שמשתמשין בו באותו המקום והוא אמרם לא דיין שהן דכן אלא שאין מכשירין ועל דרך הדחייה אמרו בגמ' שהדם בלבד אינו מכשיר ונתבאר אחר כך שהוא כדם כלוי משקה בית מטבחיא כולן אינן מכשירין ואמנם היות דם הקדשים לא יכשיר סמכוהו לזה שנא' בדם חולין על הארץ תשפכנו כמים אמרו דם שנשפך כמים מכשיר לפי שעיקר הכשר ודאי הוא למים כמו שנאמר וכי יותן מים על זרע ולמדו שאר הששה משקין לפי שהם דומים למים בייחוד קריאת השם ומהם מה שנקרא בשם המים כמו שנבאר במסכת (משקין) [מכשירין] והואיל והדבר כן כל מה שבא במשנה מזכרון טומאת דם הקדשים ודאי אמרו אותו קודם עדות זו שהעיד בה ר' יוסי שמשקה בית מטבחיא טהור וכן יתבאר כולן בדין [צ"ל טומאה. יעב"ץ]. ולא כיוסי בן יועזר:

ודיקרב למיתה מסאב ביארו בגמרא שהוא ספק טומאה ברשות הרבים טהור לפי שענין אמרו דיקרב שנודע בבירור שנגע במת הוא שנטמא אבל כשהוא ספק הוא טהור וזכר המת לפי שהוא החמור בכל הטומאות כל שכן מה שהוא למטה ממנו שספקו ברשות הרבים טהור וכן הענין שאומרים

תמיד שספק טומאה ברה"ר טהור אבל לכתחלה נאמר לאותו האיש שנסתפק אינך מפסיד שתטבול כיון שהמים מצוים על דרך שמירה ואמר הוא כי אינו צריך טהרה ואפילו לכתחלה ולפיכך נקרא יוסי שריא לפי שהתיר שלשה דברים כמו שאתה רואה וכן דרכן שכל בית דין שמתיר שלשה דברים נקרא בי דינא שריא ופסק ההלכה בספק טומאה ברשות הרבים שנאמר לו אינך מפסיד לטבול ואם לא טבל ונגע בקדשים הם טהורים בלא ספק לפי שספק טומאה ברשות הרבים מכלל ספיקות שטהרו חכמים ועדותו ברורה והלכה למעשה: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ה

העיד רבי עקיבא **(יח)** משום נחמיה, איש בית דלי, שמשאיים האשה על פי עד אחד. העיד רבי יהושע על עצמות שנמצאו בדיר העצים, אמרו חכמים, מלקט עצם ועצם והכל טהור:

ר"ע מברטנורה שמשאיון האשה על פי עד אחד. אשה שהלך בעלה למדינת הים ובא עד אחד ואמר שמת, משאיים את אשתו על פיו: **בדיר העצים**. לשפה ששם היו אוצרים כל עצי המערכה, והיא היתה במקצוע מזרחית צפונית של עזרת נשים. ומצאו שם עצמות של מתים, ואמרו חכמים, מלקט עצם ועצם והכל טהור, ולא הישינן שפא נטמאו בהם אדם וכלים, משום דעזרת נשים דין רשות הרבים יש לה **(יט)** והוי ספק טמאה ברשות הרבים דספקו טהור. ובמסכת זבחים פרק בתרא **[דף קיג]** מיתי גמרא שרצו לגזר טמאה על כל ירושלים בשביל אותן עצמות שנמצאו בדיר העצים, אלא שאמר להם רבי יהושע לא בושא וכלמה היא לנו שנגזר טמאה על עיר אבותינו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(יח)** רבי עקיבא כו'. ואף על פי שרבי יהודה בן בבא העיד על זה לעיל ריש פרק ו', הא תנן ביבמות דף קי"ג שאחרים לא היו משאיון אלא הוא, ועכשיו פשהעיד רבי עקיבא כו' קבלו והשיאו: **(יט)** הרמב"ם מסיים, ולא חפרו בארץ גם כן כדי שיראו אם יש שם קבר, אלא לקטו מה שנמצאו בלבד, ולא גזרו טמאה על ירושלים כו'. ובהכי אתי שפיר לישנא דמלקט

עֶצֶם עֶצֶם, דְּהוּי כְּהִנְהוּ דְתַנְיֵנָן בְּסוּף פְּרָק ט"ז דְאֶהְלוּת, לּוֹמַר שְׂאִין לוֹ שְׂכוּנַת קְבָרוֹת וְסָגִי לִיהַ בְּלִקִּיטַת עֶצֶם עֶצֶם כָּל הַנְּמָצָא, וְלֹא מְחִזְקִין בְּיֹתֵר. הַרְאֵב"ד : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כשיעיד עד אחד שמת בעל האשה תנשא על פיו וזה מפורסם וכבר נתבאר באחרון מיבמות :

ודיר עצים הוא מקום ששם העצים ששורפין ע"ג המזבח הוא לשכה בעזרת נשים על ימין הנכנס במקדש מאותן הארבעה לשכות שיש באותה העזרה כמו שנצייר כשנעשה תבנית המקדש ואירע שמצאו באותה לשכה עצמות מת וציוו ללקטן אחד אחד בלבד ונשארה כל העזרה וכל האנשים שהיו משתמשין בהם והכלים הכל טהור ולא אמרו שמא נטמא זה בזה וזה מזה ונגעו בטומאה אבל היא כמו רשות הרבים כמו שביארנו ולא חפרו בארץ גם כן כדי שיראו אם יש שם קבר אלא לקטו מה שמצאו. בלבד ולא גזרו טומאה על ירושלים בשבילם אבל העמידוה בחזקת טהרה כמו שאר ארץ ישראל כמו שנתבאר בגמרא בפרק אחרון מזבחים וכל זה ברור : (רמב"ם)

פרק ח - משנה ו

אָמַר רַבִּי אֶלְיעֶזֶר, שְׁמַעְתִּי, כְּשֶׁהָיוּ בּוֹנִים בְּהִיכָל, עוֹשִׂים קְלָעִים לְהִיכָל {כ} וְקְלָעִים לְעֶזְרוֹת, אֲלֵא שֶׁבְּהִיכָל בּוֹנִים מִבְּחוּץ {כא}, וּבְעֶזְרָה בּוֹנִים מִבְּפְנִיִם. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שְׁמַעְתִּי, שְׁמִקְרִיבִין אֵף עַל פִּי שְׂאִין בֵּית, וְאוֹכְלִים קִדְשֵׁי קִדְשֵׁים אֵף עַל פִּי שְׂאִין קְלָעִים, קִדְשֵׁים קְלָעִים וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי, אֵף עַל פִּי שְׂאִין חוּמָה {כג}, שֶׁקִּדְשָׁה רֵאשׁוֹנָה קִדְשָׁה לְשַׁעְתָּהּ וְקִדְשָׁה לְעֶתִיד לְבֹא :

ר"ע מברטנורה **שְׁמַעְתִּי שְׁמִקְרִיבִים אֶף עַל פִּי שְׂאִין בֵּית.** לְפִי שְׁקִדְשָׁה שְׁקִדְשׁ שְׁלֹמָה אֶת הַבַּיִת, קִדְשָׁה לְשַׁעֲתָה וְקִדְשָׁה לְעֵתִיד לְבָא. וְכֵן קִדְשֵׁת יְרוּשָׁלַיִם קִדְשָׁה לְעוֹלָם. אֲבָל קִדְשֵׁת שְׂאֵר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא קִדְשָׁה בְּכַבּוּשׁ רִאשׁוֹן אֶלָּא לְשַׁעֲתָה **[כב]**, עַד שְׁחֲזְרוּ עוֹלֵי בָּבֶל וְקִדְשׁוּהָ קִדְשָׁה שְׁנִיָּה, וְאוֹתָהּ קִדְשָׁה לְעֵתִיד לְבָא : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[כ]** **בונים כו'.** פְּרוּשׁ כְּשֶׁהָיוּ בּוֹנִים בְּיָמֵי עֲזָרָא. וּפְלִיגֵי אֲמֹרָאֵי בְּשַׁבּוּעוֹת דְּף ט"ז. אִיכָּא מֵאן דְּאָמַר דְּסִבְרָא לִיה דְּקִדְשָׁה רִאשׁוֹנָה בְּטָלָה, וּפְלִיג לֵה אֲדַרְבֵּי יְהוֹשֻׁעַ, וְאִם אֵין בֵּית אֵין קִרְבּוֹ, לְפִיכֵד עָשׂוּ קִלְעִים. וְאִיכָּא מֵאן דְּאָמַר דְּלֹא פְּלִיגֵי, וְיִמַר מַה דְּשָׁמִיעַ לִיה אָמַר, וְכֵן מַר, וְקִלְעִים לְצְנִיעוּתָא בְּעִלְמָא. וְדַעַת הַר"ב וְהַרְמְב"ם נִרְאֶה כְּמֵאן דְּאָמַר דְּלֹא פְּלִיגֵי. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : **[כא]** **מבחוץ.** שְׁנַתְּנוּ הַקִּלְעִים לְפָנִים מִמְּקוֹם הַחוּמָה וּבּוֹנִים אֶת הַחוּמָה מִבְּחוּץ, שְׁלֹא יִזְוֶנוּ עֵינֵיהֶם מִן הַהִיכָל. רש"י : **[כב]** עֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שְׁהֶאָרִיד בְּטַעַם הַדְּבָר בְּשֵׁם הַרְמְב"ם : **[כג]** **שְׂאִין כו'.** וְהָא דְתַנּוּ בְּמִשְׁנָה ה' פֶּרֶק קָמָא דְּמַעְשֵׁר שְׁנִי, וְאִם אֵין מְקִדְשׁ יִרְקָבוּ, הֵהוּא תַנָּא סְבִירָא לִיה דְּלֹא קִדְשָׁה לְעֵתִיד לְבָא לֹא קִדְשָׁה רִאשׁוֹנָה וְלֹא קִדְשָׁה שְׁנִיָּה. וְכֵן נִמִּי דְהָא דְפֶרֶק ב' דְּשַׁבּוּעוֹת מִשְׁנָה ב', וְכָל שְׁלֹא נַעֲשֶׂה בְּכָל אֵלוֹ, סְבִירָא לִיה הָאֵי תַנָּא דְּבִאֲחַת מְכָל אֵלוֹ תַנּוּ. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם זֶה הַמֵּאמַר בְּרוּר וְכֹבֵד בִּיאֲרֵנוּ בְּשְׁנֵי מִשְׁבּוּעוֹת כִּי מִן הַעִיקָרִים קְדוּשָׁה רִאשׁוֹנָה קְדוּשָׁה לְשַׁעֲתָה וְקְדוּשָׁה לְעֵתִיד לְבָא וְרִצּוֹנִי לומר בְּקְדוּשַׁתָּה רִאשׁוֹנָה קְדוּשָׁה שְׁלֹמָה ע"ה וּבְמִקְדָּשׁ בְּלִבְד הַכֹּל מוֹדִים בּו אֲבָל בְּקְדוּשַׁת שְׂאֵר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יֵשׁ בּו מַחְלוּקַת וְאֵנוּ סוֹמְכִין בּוּזָה עַל קְדוּשַׁת עֲזָרָא וְהוּא קְדוּשָׁה שְׁנִיָּה וְלִדְבָרֵי הַכֹּל שְׁקְדוּשָׁה שְׁנִיָּה וְהִיא כֹּל מַה שֶׁהַחֲזִיקוּ בָּה עוֹלֵי בָּבֶל קְדוּשָׁה לְשַׁעֲתָה וְקְדוּשָׁה לְעֵתִיד לְבָא : (רמב"ם)

פ ר ק ח - מ ש נ ה ז

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מְקַבֵּל אֲנִי מִרְבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זִכְאִי, שֶׁשָּׁמַע מִרְבּוֹ וְרַבּוֹ מִרְבּוֹ, הִלְכָה לְמִשָּׁה מְסִינִי **[כד]**, שְׂאִין אֵלֶיהוּ בָּא לְטִמָּא וּלְטָהָר, לְרַחֵק וּלְקָרֵב, אֶלָּא לְרַחֵק הַמְּקָרְבִין בְּזֵרוּעַ

וּלְקָרֵב הַמֵּרְחָקִין בְּזָרוּעַ. מִשְׁפַּחַת בַּיִת צָרִיפָה
הֵיטָה בְּעֶבֶר הֵיכָל וְרַחֲקָה בֶן צִיּוֹן בְּזָרוּעַ, וְעוֹד
אַחֲרַת הֵיטָה שָׁם וְקָרְבָה בֶן צִיּוֹן בְּזָרוּעַ. כְּגוֹן
אֱלוֹ, אֵלֶיהוּ בָא לְטִמָּא וּלְטָהָר, לְרַחֵק וּלְקָרֵב
{כו}. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לְקָרֵב, אֲבָל לֹא לְרַחֵק.
רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, לְהִשְׁוֹת הַמַּחְלֻקָּת. וְחֲכָמִים
אוֹמְרִים, לֹא לְרַחֵק וְלֹא לְקָרֵב, אֲלֵא לַעֲשׂוֹת
שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג) הִנֵּה אֲנֹכִי שֹׁלֵחַ
לְכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא וְגוֹי וְהִשִּׁיב לֵב אָבוֹת עַל
בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל אָבוֹתָם :

ר"ע מברטנורה הֲלָכָה לַמִּשְׁחָה מְסִינִי. שֶׁהָרָאָה לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַמִּשְׁחָה
בְּסִינֵי דוֹר דוֹר וְדוֹרָשׁוֹ, וְהָרָאָהוּ שְׂאִין אֵלֶיהוּ בָּא לְטִמָּא וּלְטָהָר, לְרַחֵק
וּלְקָרֵב, לְבַרֵּר סִפְק מִשְׁפָּחוֹת הַמִּטְמַעוֹת מִי נְטִמָּע וּמִי לֹא נְטִמָּע, אֲלֵא
יְנִיחֵם וְהֵם כְּשָׂרִים לְעֵתִיד לְבָא, דְּהֲלָכָה הִיא מִשְׁפָּחָה שֶׁנְּטִמָּעָה נְטִמָּעָה :
אֲלֵא לְרַחֵק הַמִּקְרָבִים בְּזָרוּעַ. שֶׁהַכֹּל מִחֲזִיקִים אוֹתָן בְּפִסּוּלִים, אֲלֵא
שֶׁנִּתְקַרְבוּ בְּזָרוּעַ. אֲבָל מִשְׁפָּחָה שֶׁנְּטִמָּעָה מִחֲמַת שְׁלֵא נוֹדַע פְּסוּלָה,
יְנִיחָנָה בְּכִשְׁרוּתָה: **בַּיִת צָרִיפָה**. כִּד שֶׁם הַמִּשְׁפָּחָה: **וְרַחֲקָה**. הַכְּרִיז
עֲלֵיהֶן שֶׁהֵן פְּסוּלִין: **בֶּן צִיּוֹן**. אֵינֶשׁ אֱלִימָא הָוָה וּבַעַל זָרוּעַ: **וְעוֹד מִשְׁפָּחָה**
אַחֲרַת הֵיטָה שָׁם. שֶׁהֵיטָה פְּסוּלָה: **וְקָרְבָה בֶּן צִיּוֹן בְּזָרוּעַ**. וְהַכְּרִיז עֲלֵיהֶן
שֶׁהֵן כְּשָׂרִים לְהִתְחַתֵּן בָּהֶם. וְחָס הַתְּנָא עַל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת וְלֹא הַזְכִּיר שֶׁם
הַמִּשְׁפָּחָה הַפְּסוּלָה שֶׁקָרְבָה בֶּן צִיּוֹן בְּזָרוּעַ כְּמוֹ שֶׁהַזְכִּיר שֶׁם הַמִּשְׁפָּחָה
הַכְּשָׁרָה, לְלַמֵּדָךְ כִּמְהָ צָרִיךְ אָדָם לְזָהָר שְׁלֵא לְסַפֵּר בְּגִנוֹת חֲבָרוֹ, וְלִהְיוֹת
כּוֹסָה קְלוּן. אִם כִּד בְּפִסּוּלִים, כָּל שְׂכָן בְּכִשְׂרִים {כז}: **כְּגוֹן אֱלוֹ**.
שֶׁכִּשְׁרוּתָן וּפְסוּלוֹתָן יְדוּעָה, אֲלֵא שֶׁנִּתְרַחֲקוּ בְּזָרוּעַ וְנִתְקַרְבוּ בְּזָרוּעַ: **לְקָרֵב**
אֲבָל לֹא לְרַחֵק. הַמִּשְׁפָּחָה הַכְּשָׁרָה שֶׁנִּתְרַחֲקָה בְּזָרוּעַ, הוּא מְקָרֵב. אֲבָל
אֵינֶנּוּ מְרַחֵק אוֹתָהּ שֶׁנִּתְקַרְבָה בְּזָרוּעַ: **שֶׁנֶּאֱמַר וְהִשִּׁיב לֵב אָבוֹת עַל בָּנִים**.
שֶׁעֲתִיד לוֹמַר בְּרוּחַ הַקְּדוֹשׁ זֶה מְבַנֵּי בְּנֵי שֵׁל זֶה. וְלִדְבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן,
אָבוֹת אֱלוֹ הַחֲכָמִים, וּבָנִים אֱלוֹ הַתְּלַמִּידִים {כז}, שֶׁיְהִיָּה לֵב כֶּלֶן שׁוֹהַ וְלֹא
יִפֵּל בִּינֵיהֶן מִחֻלְקָת: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כד} הֲלָכָה לַמִּשְׁחָה מְסִינִי. לְשׁוֹן הַרְמַב"ם, לֹא נִשְׁמַע מִמִּשְׁחָה רַבְּנּוּ
עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם זֶה הַלְשׁוֹן, אֲבָל נִשְׁמַע מִמֶּנּוּ זֶה הָעֵנִין, לְפִי שֶׁמִּשְׁחָה סִפֵּר בְּבִיאַת
הַמִּשְׁחָה. וְלְשׁוֹן הַתּוֹרָה, אִם יְהִיָּה נִדְחָךְ וְגוֹי וְשָׁב וְגוֹי וּמַלְהוּ אֶלְהִיךְ וְגוֹי, וְזוֹלַת
זֶה. וְהַגִּיד לָהֶם גַּם כֵּן מִפִּי הַגְּבוּרָה בְּהַקְדָּמוֹתָיו וְסִבּוֹתָיו, וְשִׁיקְדִים אוֹתוֹ
הַאִישׁ לְיִשָּׁר לוֹ הָאֶרֶץ, וְהוּא אֵלֶיהוּ. וְהוֹדִיעַ לָהֶם שֶׁהָאִישׁ הַהוּא לֹא יוֹסִיף

ולא יגרע בתורה, אבל יסלק ויסיר החמסים לבד. ואין בזה מחלקת ולא הכחשה. אבל נפלה המחלקת בדעות שיסיר, מה הם. הרמב"ם: **{כה}** הרמב"ם. והקשה רש"ל בתשובה דמה לשון הרע שיך בזה, אדרבה בכבוש עדותו יהיו כל העם שוגגים והם מזידיים חס ושלוים. וכן קשה גם כן במשפחה הכשרה שאותה פרסמו, ולמה לנו עוד אליהו לקרבה. ותרח כוי. ולי נראה דלא קשיא, דמה שהקשה למה צריכין לאליהו אחר שכבר פרסמו אינה קשיא, דכגון אלו קאמר ולא בודקא בדומה ממש שפרסמוה. וגם מה שהקשה דמה לשון הרע שיך נראה לי פשוט דמשום הכי לא פרסמה רבנו הקדוש, לפי שכבר נטמעה בין הכשרות עד שלא נודעה לרבים, שזו אין לגלותה אלא לצנועין. ומזה נראה לי ראייה גמורה לדברי כד. ואין הכי נמי דחכמים פרסמוה, אלא שבעונותינו הרבים דברי חכמים אינן נשמעין להמון נגד בעלי זרוע ולכד נטמעו. ולכן לא רצה רבנו הקדוש לפרסמה במשנתנו המסורה לכל. ועין תוספות יום טוב: **{כו}** לטמא כוי. הטמאה היא פסלות גמור. ורחוק וקרוב, הוא הנלד פגום שאמרו חכמים. אי נמי, הטמאה פסול כהנה. הראב"ד: **{כז}** נראה לי דעתו, דהאי דתנן שנאמר וכו' מדברי המתברר המשנה הוא שהביא זה המקרא אחרי דברי כלם, לומר שמהחלקתם הוא בזה הפסוק. והינו הא דפרש הר"ב שעתיד לומר זה מבני בניו כוי, היא סברת תנא קמא ורבי יהודה, אלא שזה אומר לרחק ולקרוב, וזה אומר לקרב ולא לרחק, לפי שסברתו שאין החמס אלא לרחק הכשר בלבד, וזהו שבא להסיר, והדר מפרש. ולדברי רבי שמעון אבות אלו החכמים וכו' ולדברי חכמים קרא כפשטיה ולא הצריך לפרש. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם לא נשמע ממרע"ה זה הלשון אבל שמע ממנו זה הענין לפי שמשוה ספר בביאת המשיח ולשון התורה אם יהיה נדחך בקצה השמים וגוי ושב ה' אלהיך את שבותך וגוי ומל ה' אלהיך וגוי וזולת זה והגיד להם ג"כ מפי הגבורה בהקדמותיו וסבותיו ושיקדים אותו האיש לישר לו הארץ והוא אליהו והודע להם שהאיש ההוא לא יוסיף ולא יגרע בתורה אבל יסלק ויסיר החמסים בלבד ואין בזה מחלוקת ולא הכחשה אבל נפלה המחלוקת ברעות שיסיר מה הם אמר רבן יוחנן בן זכאי שהרעות שיסיר הם להרחיק אדם פסול ביחסו ששב כשר בזרוע ולקרב האדם כשר שהורחק מקהל כהונה או מקהל ישראל בזרוע והמשיל בשתי משפחות שהיו אחת כשרה והשניה פסולה ונתגברו בני ציון עליהם והשיבו הפסולה כשרה והכשרה פסולה והתבונן היאך בורחין חכמים מלשון הרע כי אע"פ שהיו יודעים השתי משפחות זכרו העשוקה בשמה ואותה שהיתה פסולה בבירור והשיבו אותה בני ציון כשרה בזרוע לא פרסמוה אבל אמרו ועוד אחרת היתה שם וקרובה בני ציון בזרוע ורבי יהודה אומר אין העושק אלא לרחק הכשר בלבד וחכמים אומרים אין עושק ביוחסין כל הנקרא בשמו הכל יתיחסו אל האמת והתורה שהיא אב הכל אבל ההתעשקות והרעות הם השנאות שבין בני אדם לפי שהם חנם והוא חומס בשנאתו אותו והוא אמרם לעשות שלום בעולם: (רמב"ם)

